។ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

អង្គុត្តរនិកាយោ

សត្តកនិបាតបាឡិ

បឋមបណ្ណាសកំ

១. ធនវគ្គោ

១. បឋមបិយសុត្តំ

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ អប្បិយោ ច ហោតិ អមនាបោ ច អគរុ ច អភាវនីយោ ច។ កតមេហិ សត្តហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ លាភកាមោ ច ហោតិ, សក្ការកាមោ ច ហោតិ, អនវញ្ញត្តិកាមោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច, បាបិច្ឆោ ច, មិច្ឆាទិដ្ឋិ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ អប្បិយោ ច ហោតិ អមនាបោ ច អគរុ ច អភាវនីយោ ច។

‘‘សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច ហោតិ, មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ច។ កតមេហិ សត្តហិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន លាភកាមោ ច ហោតិ, ន សក្ការកាមោ ច ហោតិ, ន អនវញ្ញត្តិកាមោ ច ហោតិ, ហិរិមា ច ហោតិ, ឱត្តប្បី ច, អប្បិច្ឆោ ច, សម្មាទិដ្ឋិ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច ហោតិ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ចា’’តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយបិយសុត្តំ

២. ‘‘សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ អប្បិយោ ច ហោតិ អមនាបោ ច អគរុ ច អភាវនីយោ ច។ កតមេហិ សត្តហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ លាភកាមោ ច ហោតិ, សក្ការកាមោ ច ហោតិ, អនវញ្ញត្តិកាមោ ច ហោតិ, អហិរិកោ ច ហោតិ, អនោត្តប្បី ច, ឥស្សុកី ច, មច្ឆរី ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ អប្បិយោ ច ហោតិ អមនាបោ ច អគរុ ច អភាវនីយោ ច។

‘‘សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ+? សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច ហោតិ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ច។ កតមេហិ សត្តហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន លាភកាមោ ច ហោតិ, ន សក្ការកាមោ ច ហោតិ, ន អនវញ្ញត្តិកាមោ ច ហោតិ, ហិរិមា ច ហោតិ, ឱត្តប្បី ច, អនិស្សុកី ច, អមច្ឆរី ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច ហោតិ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ចា’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. សំខិត្តពលសុត្តំ

៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ…បេ.… សត្តិមានិ , ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ សត្ត? សទ្ធាពលំ, វីរិយពលំ, ហិរីពលំ , ឱត្តប្បពលំ, សតិពលំ, សមាធិពលំ, បញ្ញាពលំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ពលានីតិ។

‘‘សទ្ធាពលំ វីរិយញ្ច, ហិរី [ហិរិ (សី. បី. ក.)] ឱត្តប្បិយំ ពលំ;
សតិពលំ សមាធិ ច, បញ្ញា វេ សត្តមំ ពលំ;
ឯតេហិ ពលវា ភិក្ខុ, សុខំ ជីវតិ បណ្ឌិតោ;

‘‘យោនិសោ វិចិនេ ធម្មំ, បញ្ញាយត្ថំ វិបស្សតិ;

បជ្ជោតស្សេវ និព្ពានំ, វិមោក្ខោ ហោតិ ចេតសោ”តិ។ តតិយំ;

៤. វិត្ថតពលសុត្តំ

៤. “សត្តិមានិ, ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ សត្ត? សទ្ធាពល, វីរិយពលំ, ហិរីពលំ, ឱត្តប្បពលំ, សតិពលំ, សមាធិពលំ, បញ្ញាពលំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សទ្ធាពលំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សទ្ធោ ហោតិ, សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធឹ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ…បេ… សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សទ្ធាពលំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, វីរិយពលំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, វីរិយពលំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ហិរីពលំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ហិរិមា ហោតិ, ហិរីយតិ កាយទុច្ចរិតេន វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន, ហិរីយតិ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ហិរីពលំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឱត្តប្បពលំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឱត្តប្បី ហោតិ, ឱត្តប្បតិ កាយទុច្ចរិតេន វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន, ឱត្តប្បតិ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឱត្តប្បពលំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សតិពលំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា។ ឥទំ, វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សតិពលំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សមាធិពលំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សមាធិពលំ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, បញ្ញាពលំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បញ្ញាពលំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ពលានីតិ។

“សទ្ធាពលំ វីរិយញ្ច, ហិរី ឱត្តប្បិយំ ពលំ;
សតិពលំ សមាធិ ច, បញ្ញា វេ សត្តមំ ពលំ;
ឯតេហិ ពលវា ភិក្ខុ, សុខំ ជីវតិ បណ្ឌិតោ។

“យោនិសោ វិចិនេ ធម្មំ, បញ្ញាយត្ថំ វិបស្សតិ;
បជ្ជោតស្សេវ និព្ពានំ, វិមោក្ខោ ហោតិ ចេតសោ”តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. សំខិត្តធនសុត្តំ

៥. “សត្តិមានិ, ភិក្ខវេ, ធនានិ។ កតមានិ សត្ត? សទ្ធាធនំ, សីលធនំ, ហិរីធនំ, ឱត្តប្បធនំ, សុតធនំ, ចាគធនំ, បញ្ញាធនំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ធនានីតិ។

“សទ្ធាធនំ សីលធនំ, ហិរី ឱត្តប្បិយំ ធនំ;
សុតធនញ្ច ចាគោ ច, បញ្ញា វេ សត្តមំ ធនំ។

“យស្ស ឯតេ ធនា អត្ថិ, ឥត្ថិយា បុរិសស្ស វា;
អទលិទ្ទោតិ តំ អាហុ, អមោឃំ តស្ស ជីវិតំ។

“តស្មា សទ្ធញ្ច សីលញ្ច, បសាទំ ធម្មទស្សនំ;
អនុយុញ្ជេថ មេធាវី, សរំ [វរំ (ក.)] ពុទ្ធាន សាសន”ន្តិ។ បញ្ចមំ;

៦. វិត្ថតធនសុត្តំ

៦. “សត្តិមានិ, ភិក្ខវេ, ធនានិ។ កតមានិ សត្ត? សទ្ធាធនំ, សីលធនំ, ហិរីធនំ, ឱត្តប្បធនំ, សុតធនំ, ចាគធនំ, បញ្ញាធនំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សទ្ធាធនំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សទ្ធោ ហោតិ, សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធិំ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ…បេ… ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សទ្ធាធនំ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, សីលធនំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សីលធនំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ហិរីធនំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ហិរីមា ហោតិ, ហិរីយតិ កាយទុច្ចរិតេន វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន, ហិរីយតិ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ហិរីធនំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឱត្តប្បធនំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឱត្តប្បី ហោតិ, ឱត្តប្បតិ កាយទុច្ចរិតេន វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន, ឱត្តប្បតិ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឱត្តប្បធនំ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, សុតធនំ? ឥធ , ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ។ យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ។ តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុតធនំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ចាគធនំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសតិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោស្សគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ចាគធនំ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, បញ្ញាធនំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ បញ្ញវា ហោតិ…បេ… សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បញ្ញាធនំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តធនានីតិ។

“សទ្ធាធនំ សីលធនំ, ហិរី ឱត្តប្បិយំ ធនំ;
សុតធនញ្ច ចាគោ ច, បញ្ញា វេ សត្តមំ ធនំ។

“យស្ស ឯតេ ធនា អត្ថិ, ឥត្ថិយា បុរិសស្ស វា;
អទលិទ្ទោតិ តំ អាហុ, អមោឃំ តស្ស ជីវិតំ។

“តស្មា សទ្ធញ្ច សីលញ្ច, បសាទំ ធម្មទស្សនំ;
អនុយុញ្ជេថ មេធាវី, សរំ ពុទ្ធាន សាសន”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. ឧគ្គសុត្តំ

៧. អថ ខោ ឧគ្គោ រាជមហាមត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧគ្គោ រាជមហាមត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“អច្ឆរិយំ , ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យាវ អឌ្ឍោ ចាយំ, ភន្តេ, មិគារោ រោហណេយ្យោ យាវ មហទ្ធនោ យាវ មហាភោគោ”តិ។ “កីវ អឌ្ឍោ បនុគ្គ, មិគារោ រោហណេយ្យោ, កីវ មហទ្ធនោ, កីវ មហាភោគោ”តិ? “សតំ, ភន្តេ, សតសហស្សានំ [សហស្សានំ (សី.), សហស្សានិ (ស្យា.), សតសហស្សានិ (?)] ហិរញ្ញស្ស, កោ បន វាទោ រូបិយស្សា”តិ! “អត្ថិ ខោ ឯតំ, ឧគ្គ, ធនំ នេតំ ‘នត្ថី’តិ វទាមីតិ ។ តញ្ច ខោ ឯតំ, ឧគ្គ, ធនំ សាធារណំ អគ្គិនា ឧទកេន រាជូហិ ចោរេហិ អប្បិយេហិ ទាយាទេហិ។ សត្ត ខោ ឥមានិ, ឧគ្គ, ធនានិ អសាធារណានិ អគ្គិនា

ឧទកេន រាជូហិ ចោរេហិ អប្បិយេហិ ទាយាទេហិ។ កតមានិ សត្ត? សទ្ធាធនំ, សីលធនំ, ហិរិធនំ, ឱត្តប្បធនំ, សុតធនំ, ចាគធនំ, បញ្ញាធនំ។ ឥមានិ ខោ, ឧគ្គ, សត្ត ធនានិ អសាធារណានិ អគ្គិនា ឧទកេន រាជូហិ ចោរេហិ អប្បិយេហិ ទាយាទេហីតិ។

“សទ្ធាធនំ សីលធនំ, ហិរី ឱត្តប្បិយំ ធនំ;
សុតធនញ្ច ចាគោ ច, បញ្ញា វេ សត្តមំ ធនំ។

“យស្ស ឯតេ ធនា អត្ថិ, ឥត្ថិយា បុរិសស្ស វា;
ស វេ មហទ្ធនោ លោកេ, អជេយ្យោ ទេវមានុសេ។

“តស្មា សទ្ធញ្ច សីលញ្ច, បសាទំ ធម្មទស្សនំ;
អនុយុញ្ជេថ មេធាវី, សរំ ពុទ្ធាន សាសន”ន្តិ។ សត្តមំ;

៨. សំយោជនសុត្តំ

៨. “សត្តិមានិ, ភិក្ខវេ, សំយោជនានិ។ កតមានិ សត្ត? អនុនយសំយោជនំ, បដិឃសំយោជនំ, ទិដ្ឋិសំយោជនំ, វិចិកិច្ឆាសំយោជនំ, មានសំយោជនំ, ភវរាគសំយោជនំ, អវិជ្ជាសំយោជនំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត សំយោជនានី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បហានសុត្តំ

៩. “សត្តន្នំ , ភិក្ខវេ, សំយោជនានំ បហានាយ សមុច្ឆេទាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ កតមេសំ សត្តន្នំ? អនុនយសំយោជនស្ស បហានាយ សមុច្ឆេទាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ, បដិឃសំយោជនស្ស…បេ.… ទិដ្ឋិសំយោជនស្ស… វិចិកិច្ឆាសំយោជនស្ស… មានសំយោជនស្ស… ភវរាគសំយោជនស្ស … អវិជ្ជាសំយោជនស្ស បហានាយ សមុច្ឆេទាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តន្នំ សំយោជនានំ បហានាយ សមុច្ឆេទាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អនុនយសំយោជនំ បហីនំ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលំ តាលាវត្ថុកតំ អនភាវំ កតំ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មំ។ បដិឃសំយោជនំ…បេ.… ទិដ្ឋិសំយោជនំ… វិចិកិច្ឆាសំយោជនំ… មានសំយោជនំ… ភវរាគសំយោជនំ… អវិជ្ជាសំយោជនំ បហីនំ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលំ តាលាវត្ថុកតំ អនភាវំ កតំ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មំ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ, វិវត្តយិ សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា”តិ។ នវមំ។

១០. មច្ឆរិយសុត្តំ

១០. “សត្តិមានិ, ភិក្ខវេ, សំយោជនានិ។ កតមានិ សត្ត? អនុនយសំយោជនំ, បដិឃសំយោជនំ, ទិដ្ឋិសំយោជនំ, វិចិកិច្ឆាសំយោជនំ, មានសំយោជនំ, ឥស្សាសំយោជនំ, មច្ឆរិយសំយោជនំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត សំយោជនានី”តិ។ ទសមំ។

ធនវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ បិយានិ ពលំ ធនំ, សំខិត្តញ្ចេវ វិត្ថតំ;
ឧគ្គំ សំយោជនញ្ចេវ, បហានំ មច្ឆរិយេន ចាតិ។

២. អនុសយវគ្គោ

១. បឋមអនុសយសុត្តំ

១១. “សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, អនុសយា។ កតមេ សត្ត? កាមរាគានុសយោ, បដិឃានុសយោ , ទិដ្ឋានុសយោ, វិចិកិច្ឆានុសយោ, មានានុសយោ, ភវរាគានុសយោ , អវិជ្ជានុសយោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត អនុសយា”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយអនុសយសុត្តំ

១២. “សត្តន្នំ, ភិក្ខវេ, អនុសយានំ បហានាយ សមុច្ឆេទាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ កតមេសំ សត្តន្នំ? កាមរាគានុសយស្ស បហានាយ សមុច្ឆេទាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ, បដិឃានុសយស្ស...បេ.... ទិដ្ឋានុសយស្ស... វិចិកិច្ឆានុសយស្ស... មានានុសយស្ស... ភវរាគានុសយស្ស... អវិជ្ជានុសយស្ស បហានាយ សមុច្ឆេទាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តន្នំ អនុសយានំ បហានាយ សមុច្ឆេទាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កាមរាគានុសយោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ។ បដិឃានុសយោ...បេ.... ទិដ្ឋានុសយោ... វិចិកិច្ឆានុសយោ... មានានុសយោ... ភវរាគានុសយោ... អវិជ្ជានុសយោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ, វិវត្តយិ សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. កុលសុត្តំ

១៣. “សត្តហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតំ កុលំ អនុបគន្ត្វា វា នាលំ ឧបគន្តុំ, ឧបគន្ត្វា វា នាលំ ឧបនិសីទិតុំ។ កតមេហិ សត្តហិ? ន មនាបេន បច្ចុដ្ឋេន្តិ, ន មនាបេន អភិវាទេន្តិ, ន មនាបេន អាសនំ ទេន្តិ, សន្តមស្ស បរិគុហន្តិ, ពហុកម្បិ ថោកំ ទេន្តិ, បណីតម្បិ លូខំ ទេន្តិ, អសក្កច្ចំ ទេន្តិ នោ សក្កច្ចំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ អង្គេហិ សមន្នាគតំ កុលំ អនុបគន្ត្វា វា នាលំ ឧបគន្តុំ, ឧបគន្ត្វា វា នាលំ ឧបនិសីទិតុំ។

“សត្តហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតំ កុលំ អនុបគន្ត្វា វា អលំ ឧបគន្តុំ, ឧបគន្ត្វា វា អលំ ឧបនិសីទិតុំ។ កតមេហិ សត្តហិ? មនាបេន បច្ចុដ្ឋេន្តិ, មនាបេន អភិវាទេន្តិ, មនាបេន អាសនំ ទេន្តិ, សន្តមស្ស ន បរិគុហន្តិ, ពហុកម្បិ ពហុកំ ទេន្តិ, បណីតម្បិ បណីតំ ទេន្តិ, សក្កច្ចំ ទេន្តិ នោ អសក្កច្ចំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ អង្គេហិ សមន្នាគតំ កុលំ អនុបគន្ត្វា វា អលំ ឧបគន្តុំ, ឧបគន្ត្វា វា អលំ ឧបនិសីទិតុ”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. បុគ្គលសុត្តំ

១៤. “សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេ សត្ត? ឧភតោភាគវិមុត្តោ, បញ្ញាវិមុត្តោ, កាយសក្ខី, ទិដ្ឋិប្បត្តោ [ទិដ្ឋប្បត្តោ (ក.)], សទ្ធាវិមុត្តោ, ធម្មានុសារី, សទ្ធានុសារី។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត បុគ្គលា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឧទកូបមាសុត្តំ

១៥. “សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, ឧទកូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ សត្ត? [បុ. ប. ២០៣; កថា. ៨៥២] ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សកឹ និមុគ្គោ និមុគ្គោវ ហោតិ; ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា និមុជ្ជតិ; ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា ឋិតោ ហោតិ; ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា វិបស្សតិ វិលោកេតិ; ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា បតរតិ; ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា បតិគាធប្បត្តោ ហោតិ; ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា តិណ្ណោ ហោតិ បារង្គតោ [បារគតោ (សី. ស្យា. កំ.)] ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សកឹ និមុគ្គោ និមុគ្គោវ ហោតិ? ឥធ ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សមន្នាគតោ ហោតិ ឯកន្តកាឡកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សកឹ និមុគ្គោ និមុគ្គោវ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា និមុជ្ជតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជតិ សាធុ សទ្ធា កុសលេសុ ធម្មេសុ, សាធុ ហិរី...បេ.... សាធុ ឱត្តប្បំ... សាធុ វីរិយំ [វិរិយំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ... សាធុ បញ្ញា កុសលេសុ ធម្មេសូតិ។ តស្ស សា សទ្ធា នេវ តិដ្ឋតិ នោ វឌ្ឍតិ ហាយតិយេវ, តស្ស សា ហិរី...បេ.... តស្ស តំ ឱត្តប្បំ... តស្ស តំ វីរិយំ... តស្ស សា បញ្ញា នេវ តិដ្ឋតិ នោ វឌ្ឍតិ ហាយតិយេវ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា និមុជ្ជតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា ឋិតោ ហោតិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជតិ សាធុ សទ្ធា កុសលេសុ ធម្មេសុ, សាធុ ហិរី...បេ.... សាធុ ឱត្តប្បំ... សាធុ វីរិយំ... សាធុ បញ្ញា កុសលេសុ ធម្មេសូតិ។ តស្ស សា សទ្ធា នេវ ហាយតិ នោ វឌ្ឍតិ ឋិតា ហោតិ។ តស្ស សា ហិរី...បេ.... តស្ស តំ ឱត្តប្បំ... តស្ស តំ វីរិយំ... តស្ស សា បញ្ញា នេវ ហាយតិ នោ វឌ្ឍតិ ឋិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា ឋិតោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា វិបស្សតិ វិលោកេតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជតិ សាធុ សទ្ធា កុសលេសុ ធម្មេសុ, សាធុ ហិរី...បេ.... សាធុ ឱត្តប្បំ... សាធុ វីរិយំ... សាធុ បញ្ញា កុសលេសុ ធម្មេសូតិ។ សោ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សោតាបន្នោ ហោតិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា វិបស្សតិ វិលោកេតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា បតរតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជតិ សាធុ សទ្ធា កុសលេសុ ធម្មេសុ, សាធុ ហិរី...បេ.... សាធុ ឱត្តប្បំ... សាធុ វីរិយំ... សាធុ បញ្ញា កុសលេសុ ធម្មេសូតិ។ សោ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា រាគទោសមោហានំ តនុត្តា សកទាគាមី ហោតិ, សកិទេវ [សកឹទេវ (ក.)] ឥមំ លោកំ អាគន្ត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករោតិ [ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ (ក.)]។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា បតរតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា បតិគាធប្បត្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជតិ សាធុ សទ្ធា កុសលេសុ ធម្មេសុ, សាធុ ហិរី...បេ.... សាធុ ឱត្តប្បំ... សាធុ វីរិយំ... សាធុ បញ្ញា កុសលេសុ ធម្មេសូតិ។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា បតិគាធប្បត្តោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា តិណ្ណោ ហោតិ បារង្គតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ។ ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជតិ សាធុ សទ្ធា កុសលេសុ ធម្មេសុ, សាធុ ហិរី...បេ.... សាធុ ឱត្តប្បំ... សាធុ វីរិយំ... សាធុ បញ្ញា កុសលេសុ ធម្មេសូតិ។ សោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ ឧម្មុជ្ជិត្វា តិណ្ណោ ហោតិ បារង្គតោ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ។

“ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ឧទកូបមា បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អនិច្ចានុបស្សីសុត្តំ

១៦. “សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេ សត្ត? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, អនិច្ចសញ្ញី, អនិច្ចបដិសំវេទី សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ ចេតសា អធិមុច្ចមានោ បញ្ញាយ បរិយោគាហមានោ។ សោ អាសវានំ ខយា...បេ.... សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ បុគ្គលោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, អនិច្ចសញ្ញី, អនិច្ចបដិសំវេទី សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ ចេតសា អធិមុច្ចមានោ បញ្ញាយ បរិយោគាហមានោ។ តស្ស អបុព្ពំ អចរិមំ អាសវបរិយាទានញ្ច ហោតិ ជីវិតបរិយាទានញ្ច។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ បុគ្គលោ អាហុនេយ្យោ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, អនិច្ចសញ្ញី, អនិច្ចបដិសំវេទី សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ ចេតសា អធិមុច្ចមានោ បញ្ញាយ បរិយោគាហមានោ។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ…. ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ…. អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ…. សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ…. ឧទ្ធំសោតោ ហោតិ អកនិដ្ឋគាមី។ អយំ, ភិក្ខវេ, សត្តមោ បុគ្គលោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត បុគ្គលា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទុក្ខានុបស្សីសុត្តំ

១៧. សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា អាហុនេយ្យា…បេ…. អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេ សត្ត? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សព្ពសង្ខារេសុ ទុក្ខានុបស្សី វិហរតិ…បេ….។ សត្តមំ។

៨. អនត្តានុបស្សីសុត្តំ

១៨. សព្ពេសុ ធម្មេសុ អនត្តានុបស្សី វិហរតិ…បេ….។ អដ្ឋមំ។

៩. និព្ពានសុត្តំ

១៩. [កថា. ៥៤៧-៥៤៨] “និព្ពានេ សុខានុបស្សី វិហរតិ សុខសញ្ញី សុខបដិសំវេទី សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ ចេតសា អធិមុច្ចមានោ បញ្ញាយ បរិយោគាហមានោ។ សោ អាសវានំ ខយា…បេ…. សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ ភិក្ខវេ, បឋមោ បុគ្គលោ អាហុនេយ្យោ…បេ…. បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ និព្ពានេ សុខានុបស្សី វិហរតិ សុខសញ្ញី សុខបដិសំវេទី សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ ចេតសា អធិមុច្ចមានោ បញ្ញាយ បរិយោគាហមានោ។ តស្ស អបុព្ពំ អចរិមំ អាសវបរិយាទានញ្ច ហោតិ ជីវិតបរិយាទានញ្ច។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ បុគ្គលោ អាហុនេយ្យោ…បេ…. អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ និព្ពានេ សុខានុបស្សី វិហរតិ សុខសញ្ញី សុខបដិសំវេទី សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ ចេតសា អធិមុច្ចមានោ បញ្ញាយ បរិយោគាហមានោ។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ…. ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ…. អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ…. សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ…. ឧទ្ធំសោតោ ហោតិ អកនិដ្ឋគាមី។ អយំ, ភិក្ខវេ, សត្តមោ បុគ្គលោ អាហុនេយ្យោ…បេ…. អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត បុគ្គលា អាហុនេយ្យា…បេ…. អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ នវមំ។

១០. និទ្ទសវត្ថុសុត្តំ

២០. “សត្តិមានិ , ភិក្ខវេ, និទ្ទសវត្ថូនិ។ កតមានិ សត្ត? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សិក្ខាសមាទានេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច សិក្ខាសមាទានេ អវិគតបេមោ [អធិគតបេមោ (ស្យា.) អ. និ. ៧.៤២; ទី. និ. ៣.៣៣១], ធម្មនិសន្តិយា តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច ធម្មនិសន្តិយា អវិគតបេមោ, ឥច្ឆាវិនយេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច ឥច្ឆាវិនយេ អវិគតបេមោ, បដិសល្លានេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច បដិសល្លានេ អវិគតបេមោ, វីរិយារម្ភេ [វីរិយារព្ភេ (ក.)] តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច វីរិយារម្ភេ អវិគតបេមោ, សតិនេបក្កេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច សតិនេបក្កេ អវិគតបេមោ, ទិដ្ឋិបដិវេធេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច ទិដ្ឋិបដិវេធេ អវិគតបេមោ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត និទ្ទសវត្ថូនី”តិ។ ទសមំ។

អនុសយវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

> ទុវេ អនុសយា កុលំ, បុគ្គលំ ឧទកូបមំ;
> អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា ច, និព្ពានំ និទ្ទសវត្ថុ ចាតិ។

៣. វជ្ជិសត្តកវគ្គោ

១. សារន្ទទសុត្តំ

២១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ សារន្ទទេ ចេតិយេ។ អថ ខោ សម្ពហុលា លិច្ឆវី យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ លិច្ឆវី ភគវា ឯតទវោច – “សត្ត វោ, លិច្ឆវី, អបរិហានិយេ [អបរិហានីយេ (ក.)] ធម្មេ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ លិច្ឆវី ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមេ ច, លិច្ឆវី, សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា? យាវកីវញ្ច, លិច្ឆវី, វជ្ជី អភិណ្ហំ សន្និបាតា ភវិស្សន្តិ សន្និបាតពហុលា; វុទ្ធិយេវ, លិច្ឆវី, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, លិច្ឆវី, វជ្ជី សមគ្គា សន្និបតិស្សន្តិ, សមគ្គា វុដ្ឋហិស្សន្តិ, សមគ្គា វជ្ជិករណីយានិ ករិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, លិច្ឆវី, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, លិច្ឆវី, វជ្ជី អបញ្ញត្តំ ន បញ្ញាបេស្សន្តិ, បញ្ញត្តំ ន សមុច្ឆិន្ទិស្សន្តិ, យថាបញ្ញត្តេ បោរាណេ វជ្ជិធម្មេ សមាទាយ វត្តិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, លិច្ឆវី, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, លិច្ឆវី, វជ្ជី យេ តេ វជ្ជីនំ វជ្ជិមហល្លកា តេ សក្ករិស្សន្តិ គរុំ ករិស្សន្តិ មានេស្សន្តិ បូជេស្សន្តិ, តេសញ្ច សោតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, លិច្ឆវី, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច , លិច្ឆវី, វជ្ជី យា តា កុលិត្ថិយោ កុលកុមារិយោ តា ន ឱកស្ស បសយ្ហ វាសេស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, លិច្ឆវី, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, លិច្ឆវី, វជ្ជី យានិ តានិ វជ្ជីនំ វជ្ជិចេតិយានិ អព្ភន្តរានិ ចេវ ពាហិរានិ ច តានិ សក្ករិស្សន្តិ គរុំ ករិស្សន្តិ មានេស្សន្តិ បូជេស្សន្តិ, តេសញ្ច ទិន្នបុព្ពំ កតបុព្ពំ ធម្មិកំ ពលឹ នោ បរិហាបេស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, លិច្ឆវី, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, លិច្ឆវី, វជ្ជីនំ អរហន្តេសុ ធម្មិកា រក្ខាវរណគុត្តិ សុសំវិហិតា ភវិស្សតិ – ‘កិន្តិ អនាគតា ច អរហន្តោ វិជិតំ អាគច្ឆេយ្យុំ, អាគតា ច អរហន្តោ វិជិតេ ផាសុំ វិហរេយ្យុ’ន្តិ; វុទ្ធិយេវ, លិច្ឆវី, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, លិច្ឆវី, ឥមេ សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា វជ្ជីសុ ឋស្សន្តិ [វត្តិស្សន្តិ (ក.)], ឥមេសុ ច សត្តសុ អបរិហានិយេសុ ធម្មេសុ វជ្ជី សន្ទិស្សិស្សន្តិ [សន្ទិស្សន្តិ (សី. បី. ក.)]; វុទ្ធិយេវ, លិច្ឆវី, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានី”តិ។ បឋមំ។

២. វស្សការសុត្តំ

២២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តេន ខោ បន សមយេន រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ វជ្ជី អភិយាតុកាមោ ហោតិ។ សោ ឯវមាហ – “អហំ ហិមេ វជ្ជី ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ ឧច្ឆេច្ឆាមិ [ឧច្ឆេជ្ជិស្សាមិ (ស្យា.), ឧច្ឆិជ្ជិស្សាមិ (ក.)], វជ្ជី វិនាសេស្សាមិ, វជ្ជី អនយព្យសនំ អាបាទេស្សាមី”តិ [អាបាទេស្សាមិ វជ្ជីតិ (ក.) ទី. និ. ២.១៣១]។

អថ ខោ រាជា មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ វស្សការំ ព្រាហ្មណំ មាគធមហាមត្តំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, ព្រាហ្មណ, យេន ភគវា តេនុបសង្កម; ឧបសង្កមិត្វា មម វចនេន ភគវតោ បាទេ សិរសា វន្ទាហិ, អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆ – ‘រាជា, ភន្តេ, មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ភគវតោ បាទេ សិរសា វន្ទតិ, អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆតី’តិ។ ឯវញ្ច វទេហិ – ‘រាជា, ភន្តេ, មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ វជ្ជី អភិយាតុកាមោ។ សោ ឯវមាហ – ‘អហំ ហិមេ វជ្ជី ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ

ឧច្ឆេច្ឆាមិ, វជ្ជី វិនាសេស្សាមិ, វជ្ជី អនយព្យសនំ អាបាទេស្សាមី’តិ ។ យថា តេ ភគវា ព្យាករោតិ, តំ សាធុកំ ឧគ្គហេត្វា មម អារោចេយ្យាសិ។ ន ហិ តថាគតា វិតថំ ភណន្តី”តិ។

“ឯវំ, ភោ”តិ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មាគធមហាមត្តោ រញ្ញោ មាគធស្ស អជាតសត្តុស្ស វេទេហិបុត្តស្ស បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មាគធមហាមត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “រាជា, ភោ គោតម, មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ ភោតោ គោតមស្ស បាទេ សិរសា វន្ទតិ, អប្បាពាធំ អប្បាតង្កំ លហុដ្ឋានំ ពលំ ផាសុវិហារំ បុច្ឆតិ។ រាជា [ឯវញ្ច វទេតិ រាជា (សី. ក.)], ភោ គោតម, មាគធោ អជាតសត្តុ វេទេហិបុត្តោ វជ្ជី អភិយាតុកាមោ។ សោ ឯវមាហ – ‘អហំ ហិមេ វជ្ជី ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ ឧច្ឆេច្ឆាមិ, វជ្ជី វិនាសេស្សាមិ, វជ្ជី អនយព្យសនំ អាបាទេស្សាមី’”តិ។

តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បិដ្ឋិតោ ឋិតោ ហោតិ ភគវន្តំ ពីជយមានោ [វីជមានោ (សី. ស្យា.)]។ អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “កិន្តិ តេ, អានន្ទ, សុតំ – ‘វជ្ជី អភិណ្ហំ សន្និបាតា សន្និបាតពហុលា’”តិ? “សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘វជ្ជី អភិណ្ហំ សន្និបាតា សន្និបាតពហុលា’”តិ។ “យាវកីវញ្ច, អានន្ទ, វជ្ជី អភិណ្ហំ សន្និបាតា ភវិស្សន្តិ សន្និបាតពហុលា; វុទ្ធិយេវ, អានន្ទ, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“កិន្តិ តេ, អានន្ទ, សុតំ – ‘វជ្ជី សមគ្គា សន្និបតន្តិ, សមគ្គា វុដ្ឋហន្តិ, សមគ្គា វជ្ជិករណីយានិ ករោន្តី’”តិ? “សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘វជ្ជី សមគ្គា សន្និបតន្តិ, សមគ្គា វុដ្ឋហន្តិ, សមគ្គា វជ្ជិករណីយានិ ករោន្តី’”តិ ។ “យាវកីវញ្ច, អានន្ទ, វជ្ជី សមគ្គា សន្និបតិស្សន្តិ, សមគ្គា វុដ្ឋហិស្សន្តិ , សមគ្គា វជ្ជិករណីយានិ ករិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, អានន្ទ, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“កិន្តិ តេ, អានន្ទ, សុតំ – ‘វជ្ជី អបញ្ញត្តំ ន បញ្ញាបេន្តិ, បញ្ញត្តំ ន សមុច្ឆិន្ទន្តិ , យថាបញ្ញត្តេ បោរាណេ វជ្ជិធម្មេ សមាទាយ វត្តន្តី’”តិ? “សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘វជ្ជី អបញ្ញត្តំ ន បញ្ញាបេន្តិ, បញ្ញត្តំ ន សមុច្ឆិន្ទន្តិ, យថាបញ្ញត្តេ បោរាណេ វជ្ជិធម្មេ សមាទាយ វត្តន្តី’”តិ។ “យាវកីវញ្ច, អានន្ទ, វជ្ជី អបញ្ញត្តំ ន បញ្ញាបេស្សន្តិ, បញ្ញត្តំ ន សមុច្ឆិន្ទិស្សន្តិ, យថាបញ្ញត្តេ បោរាណេ វជ្ជិធម្មេ សមាទាយ វត្តិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, អានន្ទ, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“កិន្តិ តេ, អានន្ទ, សុតំ – ‘វជ្ជី យេ តេ វជ្ជីនំ វជ្ជិមហល្លកា តេ សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ, តេសញ្ច សោតព្ពំ មញ្ញន្តី’”តិ? “សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘វជ្ជី យេ តេ វជ្ជីនំ វជ្ជិមហល្លកា តេ សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ, តេសញ្ច សោតព្ពំ មញ្ញន្តី’”តិ។ “យាវកីវញ្ច, អានន្ទ, វជ្ជី យេ តេ វជ្ជីនំ វជ្ជិមហល្លកា តេ សក្ករិស្សន្តិ គរុំ ករិស្សន្តិ មានេស្សន្តិ បូជេស្សន្តិ, តេសញ្ច សោតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, អានន្ទ, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“កិន្តិ តេ, អានន្ទ, សុតំ – ‘វជ្ជី យា តា កុលិត្ថិយោ កុលកុមារិយោ តា ន ឱកស្ស បសយ្ហ វាសេន្តី’”តិ? “សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘វជ្ជី យា តា កុលិត្ថិយោ កុលកុមារិយោ តា ន ឱកស្ស បសយ្ហ វាសេន្តី’”តិ។ “យាវកីវញ្ច, អានន្ទ , វជ្ជី យា តា កុលិត្ថិយោ កុលកុមារិយោ តា ន ឱកស្ស បសយ្ហ វាសេស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, អានន្ទ, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“កិន្តិ តេ, អានន្ទ, សុតំ – ‘វជ្ជី យានិ តានិ វជ្ជីនំ វជ្ជិចេតិយានិ អព្ភន្តរានិ ចេវ ពាហិរានិ ច តានិ សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ, តេសញ្ច ទិន្នបុព្ពំ កតបុព្ពំ ធម្មិកំ ពលិំ នោ បរិហាបេន្តី’”តិ? “សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘វជ្ជី យានិ តានិ វជ្ជីនំ វជ្ជិចេតិយានិ អព្ភន្តរានិ ចេវ ពាហិរានិ ច តានិ សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ, តេសញ្ច ទិន្នបុព្ពំ កតបុព្ពំ ធម្មិកំ ពលិំ នោ បរិហាបេន្តី’”តិ។ “យាវកីវញ្ច, អានន្ទ, វជ្ជី យានិ តានិ វជ្ជីនំ វជ្ជិចេតិយានិ អព្ភន្តរានិ ចេវ ពាហិរានិ ច តានិ សក្ករិស្សន្តិ គរុំ ករិស្សន្តិ មានេស្សន្តិ បូជេស្សន្តិ, តេសញ្ច ទិន្នបុព្ពំ កតបុព្ពំ ធម្មិកំ ពលិំ នោ បរិហាបេស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, អានន្ទ, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“កិន្តិ តេ, អានន្ទ, សុតំ – ‘វជ្ជីនំ អរហន្តេសុ ធម្មិកា រក្ខាវរណគុត្តិ សុសំវិហិតា – កិន្តិ អនាគតា ច អរហន្តោ វិជិតំ អាគច្ឆេយ្យុំ, អាគតា ច អរហន្តោ វិជិតេ ផាសុំ វិហរេយ្យុ’”ន្តិ? “សុតំ មេតំ, ភន្តេ – ‘វជ្ជីនំ អរហន្តេសុ ធម្មិកា រក្ខាវរណគុត្តិ សុសំវិហិតា ភវិស្សតិ – កិន្តិ អនាគតា ច អរហន្តោ វិជិតំ អាគច្ឆេយ្យុំ, អាគតា ច អរហន្តោ វិជិតេ ផាសុំ វិហរេយ្យុ’”ន្តិ។ “យាវកីវញ្ច, អានន្ទ, វជ្ជីនំ អរហន្តេសុ ធម្មិកា រក្ខាវរណគុត្តិ សុសំវិហិតា

ភវិស្សតិ – ‘កិន្តិ អនាគតា ច អរហន្តោ វិជិតំ អាគច្ឆេយ្យុំ, អាគតា ច អរហន្តោ វិជិតេ ផាសុំ វិហរេយ្យុ’ន្តិ; វុទ្ធិយេវ, អានន្ទ , វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានី”តិ។

អថ ខោ ភគវា វស្សការំ ព្រាហ្មណំ មាគធមហាមត្តំ អាមន្តេសិ – “ឯកមិទាហំ, ព្រាហ្មណ, សមយំ វេសាលិយំ វិហរាមិ សារន្ទទេ ចេតិយេ។ តត្រាហំ, ព្រាហ្មណ, វជ្ជីនំ ឥមេ សត្ត អបរិហានិយេ ធម្មេ ទេសេសិំ។ យាវកីវញ្ច, ព្រាហ្មណ, ឥមេ សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា វជ្ជីសុ ឋស្សន្តិ, ឥមេសុ ច សត្តសុ អបរិហានិយេសុ ធម្មេសុ វជ្ជី សន្ទិស្សិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ព្រាហ្មណ, វជ្ជីនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានី”តិ។

“ឯកមេកេនបិ [ឯកមេកេនបិ តេន ខោ (ក.) ទី. និ. ២.១៣៥] ភោ, គោតម, អបរិហានិយេន ធម្មេន សមន្នាគតានំ វជ្ជីនំ វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ; កោ បន វាទោ សត្តហិ អបរិហានិយេហិ ធម្មេហិ! អករណីយា ច, ភោ គោតម, វជ្ជី រញ្ញា មាគធេន អជាតសត្តុនា វេទេហិបុត្តេន យទិទំ យុទ្ធស្ស, អញ្ញត្រ ឧបលាបនាយ [ឧបលាបនា (ក. សី. ក.)], អញ្ញត្រ មិថុភេទា។ ហន្ទ ច ទានិ មយំ, ភោ គោតម, គច្ឆាម, ពហុកិច្ចា មយំ ពហុករណីយា”តិ។ “យស្សទានិ ត្វំ, ព្រាហ្មណ, កាលំ មញ្ញសី”តិ។ អថ ខោ វស្សការោ ព្រាហ្មណោ មាគធមហាមត្តោ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមសត្តកសុត្តំ

២៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សត្ត វោ, ភិក្ខវេ, អបរិហានិយេ ធម្មេ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ , សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា? យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ អភិណ្ហំ សន្និបាតា ភវិស្សន្តិ សន្និបាតពហុលា; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ សមគ្គា សន្និបតិស្សន្តិ, សមគ្គា វុដ្ឋហិស្សន្តិ, សមគ្គា សង្ឃករណីយានិ ករិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ អបញ្ញត្តំ ន បញ្ញាបេស្សន្តិ, បញ្ញត្តំ ន សមុច្ឆិន្ទិស្សន្តិ, យថាបញ្ញត្តេសុ សិក្ខាបទេសុ សមាទាយ វត្តិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ យេ តេ ភិក្ខូ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា សង្ឃបិតរោ សង្ឃបរិណាយកា តេ សក្ករិស្សន្តិ គរុំ ករិស្សន្តិ មានេស្សន្តិ បូជេស្សន្តិ, តេសញ្ច សោតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឧប្បន្នាយ តណ្ហាយ បោនោភវិកាយ ន វសំ គច្ឆិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ អារញ្ញកេសុ សេនាសនេសុ សាបេក្ខា ភវិស្សន្តិ ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ បច្ចត្តញ្ញេវ សតិំ ឧបដ្ឋាបេស្សន្តិ – ‘កិន្តិ អនាគតា ច បេសលា សព្រហ្មចារី អាគច្ឆេយ្យុំ, អាគតា ច បេសលា សព្រហ្មចារី ផាសុំ វិហរេយ្យុ’ន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច , ភិក្ខវេ, ឥមេ សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា ភិក្ខូសុ ឋស្សន្តិ, ឥមេសុ ច សត្តសុ អបរិហានិយេសុ ធម្មេសុ ភិក្ខូ សន្ទិស្សិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានី”តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយសត្តកសុត្តំ

២៤. [ទី. និ. ២.១៣៨] “សត្ត វោ, ភិក្ខវេ, អបរិហានិយេ ធម្មេ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ…បេ.… កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា?

យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ន កម្មារាមា ភវិស្សន្តិ, ន កម្មរតា, ន កម្មារាមតំ អនុយុត្តា; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ន ភស្សារាមា ភវិស្សន្តិ…បេ.… ន និទ្ទារាមា ភវិស្សន្តិ… ន សង្គណិការាមា ភវិស្សន្តិ… ន បាបិច្ឆា ភវិស្សន្តិ ន បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតា… ន បាបមិត្តា ភវិស្សន្តិ ន បាបសហាយា ន បាបសម្បវង្កា… ន ឱរមត្តកេន វិសេសាធិគមេន អន្តរាវោសានំ អាបជ្ជិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ឥមេ សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា ភិក្ខូសុ ឋស្សន្តិ, ឥមេសុ ច សត្តសុ អបរិហានិយេសុ ធម្មេសុ ភិក្ខូ សន្ទិស្សិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. តតិយសត្តកសុត្តំ

២៥. “សត្ត វោ, ភិក្ខវេ, អបរិហានិយេ ធម្មេ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ…បេ.… កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា? យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ សទ្ធា ភវិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ហិរិមន្តោ [ហិរីមា (សី.), ហិរិមនា (ទី. និ. ២.១៣៨)] ភវិស្សន្តិ…បេ.… ឱត្តប្បិនោ [ឱត្តាបីនោ (សី.)] ភវិស្សន្តិ… ពហុស្សុតា ភវិស្សន្តិ… អារទ្ធវីរិយា ភវិស្សន្តិ… សតិមន្តោ ភវិស្សន្តិ… បញ្ញវន្តោ ភវិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។ “យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ឥមេ សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា ភិក្ខូសុ ឋស្សន្តិ, ឥមេសុ ច សត្តសុ អបរិហានិយេសុ ធម្មេសុ ភិក្ខូ សន្ទិស្សិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ពោជ្ឈង្គសុត្តំ

២៦. “សត្ត វោ, ភិក្ខវេ, អបរិហានិយេ ធម្មេ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ…បេ.… កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា? យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេស្សន្តិ…បេ.… វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេស្សន្តិ… បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេស្សន្តិ… បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេស្សន្តិ… សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេស្សន្តិ… ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។ “យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ឥមេ សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា ភិក្ខូសុ ឋស្សន្តិ, ឥមេសុ ច សត្តសុ អបរិហានិយេសុ ធម្មេសុ ភិក្ខូ សន្ទិស្សិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សញ្ញាសុត្តំ

២៧. “សត្ត វោ, ភិក្ខវេ, អបរិហានិយេ ធម្មេ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ…បេ.…។ កតមេ ច, ភិក្ខវេ, សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា? យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ អនិច្ចសញ្ញំ ភាវេស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។

“យាវកីវញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ អនត្តសញ្ញំ ភាវេស្សន្តិ…បេ.… អសុភសញ្ញំ ភាវេស្សន្តិ… អាទីនវសញ្ញំ ភាវេស្សន្តិ… បហានសញ្ញំ ភាវេស្សន្តិ… វិរាគសញ្ញំ ភាវេស្សន្តិ… និរោធសញ្ញំ ភាវេស្សន្តិ ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានិ។ “យាវកីវញ្ច, ភិក្ខវេ, ឥមេ សត្ត អបរិហានិយា ធម្មា ភិក្ខូសុ ឋស្សន្តិ, ឥមេសុ ច សត្តសុ អបរិហានិយេសុ ធម្មេសុ, ភិក្ខូ សន្ទិស្សិស្សន្តិ; វុទ្ធិយេវ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូនំ បាដិកង្ខា, នោ បរិហានី”តិ [ទី. និ. ២.១៣៨]។ សត្តមំ។

៨. បឋមបរិហានិសុត្តំ

២៨. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ សត្ត?

កម្មារាមតា, ភស្សារាមតា, និទ្ទារាមតា, សង្គណិការាមតា, ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតា, ភោជនេ អមត្តញ្ញុតា, សន្តិ ខោ បន សង្ឃេ សង្ឃករណីយានិ; តត្រ សេខោ ភិក្ខុ [តត្រ ភិក្ខុ (សី. ស្យា.)] ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘សន្តិ ខោ បន សង្ឃេ ថេរា [ខោ សំឃត្ថេរា (ក.)] រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា ភារវាហិនោ, តេ [ន តេ (ក.)] តេន បញ្ញាយិស្សន្តី’តិ អត្តនា តេសុ យោគំ [អត្តនា វោយោគំ (សី. ស្យា.)] អាបជ្ជតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។

“សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ សត្ត? ន កម្មារាមតា, ន ភស្សារាមតា, ន និទ្ទារាមតា, ន សង្គណិការាមតា, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា, ភោជនេ មត្តញ្ញុតា, សន្តិ ខោ បន សង្ឃេ សង្ឃករណីយានិ; តត្រ សេខោ ភិក្ខុ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘សន្តិ ខោ បន សង្ឃេ ថេរា រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតា ភារវាហិនោ, តេ តេន បញ្ញាយិស្សន្តី’តិ អត្តនា ន តេសុ យោគំ អាបជ្ជតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទុតិយបរិហានិសុត្តំ

២៨. “សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា ឧបាសកស្ស បរិហានាយ សំវត្តន្តិ ។ កតមេ សត្ត? ភិក្ខុទស្សនំ ហាបេតិ, សទ្ធម្មស្សវនំ បមជ្ជតិ, អធិសីលេ ន សិក្ខតិ, អប្បសាទពហុលោ ហោតិ , ភិក្ខូសុ ថេរេសុ ចេវ នវេសុ ច មជ្ឈិមេសុ ច ឧបារម្ភចិត្តោ ធម្មំ សុណាតិ រន្ធគវេសី, ឥតោ ពហិទ្ធា ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ, តត្ថ ច បុព្ពការំ ករោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ធម្មា ឧបាសកស្ស បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។

“សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ឧបាសកស្ស អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ សត្ត? ភិក្ខុទស្សនំ ន ហាបេតិ, សទ្ធម្មស្សវនំ នប្បមជ្ជតិ, អធិសីលេ សិក្ខតិ, បសាទពហុលោ ហោតិ, ភិក្ខូសុ ថេរេសុ ចេវ នវេសុ ច មជ្ឈិមេសុ ច អនុបារម្ភចិត្តោ ធម្មំ សុណាតិ ន រន្ធគវេសី, ន ឥតោ ពហិទ្ធា ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ, ឥធ ច បុព្ពការំ ករោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ធម្មា ឧបាសកស្ស អបរិហានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“ទស្សនំ ភាវិតត្តានំ, យោ ហាបេតិ ឧបាសកោ;
សវនញ្ច អរិយធម្មានំ, អធិសីលេ ន សិក្ខតិ។

“អប្បសាទោ ច ភិក្ខូសុ, ភិយ្យោ ភិយ្យោ បវឌ្ឍតិ;
ឧបារម្ភកចិត្តោ ច, សទ្ធម្មំ សោតុមិច្ឆតិ។

“ឥតោ ច ពហិទ្ធា អញ្ញំ, ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ;
តត្ថេវ ច បុព្ពការំ, យោ ករោតិ ឧបាសកោ។

“ឯតេ ខោ បរិហានិយេ, សត្ត ធម្មេ សុទេសិតេ;
ឧបាសកោ សេវមានោ, សទ្ធម្មា បរិហាយតិ។

“ទស្សនំ ភាវិតត្តានំ, យោ ន ហាបេតិ ឧបាសកោ;
សវនញ្ច អរិយធម្មានំ, អធិសីលេ ច សិក្ខតិ។

“បសាទោ ចស្ស ភិក្ខូសុ, ភិយ្យោ ភិយ្យោ បវឌ្ឍតិ;
អនុបារម្ភចិត្តោ ច, សទ្ធម្មំ សោតុមិច្ឆតិ។

“ន ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញំ, ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ;
ឥធេវ ច បុព្ពការំ, យោ ករោតិ ឧបាសកោ។

“ឯតេ ខោ អបរិហានិយេ, សត្ត ធម្មេ សុទេសិតេ;
ឧបាសកោ សេវមានោ, សទ្ធម្មា ន បរិហាយតី”តិ។ នវមំ;

១០. វិបត្តិសុត្តំ

៣០. សត្តិមា, ភិក្ខវេ, ឧបាសកស្ស វិបត្តិយោ...បេ.... សត្តិមា, ភិក្ខវេ, ឧបាសកស្ស សម្បទា...បេ....។ ទសមំ។

១១. បរាភវសុត្តំ

៣១. “សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, ឧបាសកស្ស បរាភវា...បេ.... សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, ឧបាសកស្ស សម្ភវា។ កតមេ សត្ត? ភិក្ខុទស្សនំ ន ហាបេតិ, សទ្ធម្មស្សវនំ នប្បមជ្ជតិ, អធិសីលេ សិក្ខតិ, បសាទពហុលោ ហោតិ, ភិក្ខូសុ ថេរេសុ ចេវ នវេសុ ច មជ្ឈិមេសុ ច អនុបារម្ភចិត្តោ ធម្មំ សុណាតិ ន រន្ធគវេសី, ន ឥតោ ពហិទ្ធា ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ, ឥធ ច បុព្ពការំ ករោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ឧបាសកស្ស សម្ភវាតិ។

“ទស្សនំ ភាវិតត្តានំ, យោ ហាបេតិ ឧបាសកោ;
សវនញ្ច អរិយធម្មានំ, អធិសីលេ ន សិក្ខតិ។

“អប្បសាទោ ច ភិក្ខូសុ, ភិយ្យោ ភិយ្យោ បវឌ្ឍតិ;
ឧបារម្ភចិត្តោ ច, សទ្ធម្មំ សោតុមិច្ឆតិ។

“ឥតោ ច ពហិទ្ធា អញ្ញំ, ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ;
តត្ថេវ ច បុព្ពការំ, យោ ករោតិ ឧបាសកោ។

“ឯតេ ខោ បរិហានិយេ, សត្ត ធម្មេ សុទេសិតេ;
ឧបាសកោ សេវមានោ, សទ្ធម្មា បរិហាយតិ។

“ទស្សនំ ភាវិតត្តានំ, យោ ន ហាបេតិ ឧបាសកោ;
សវនញ្ច អរិយធម្មានំ, អធិសីលេ ច សិក្ខតិ។

“បសាទោ ចស្ស ភិក្ខូសុ, ភិយ្យោ ភិយ្យោ បវឌ្ឍតិ;
អនុបារម្ភចិត្តោ ច, សទ្ធម្មំ សោតុមិច្ឆតិ។

“ន ឥតោ ពហិទ្ធា អញ្ញំ, ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ;
ឥធេវ ច បុព្ពការំ, យោ ករោតិ ឧបាសកោ។

“ឯតេ ខោ អបរិហានិយេ, សត្ត ធម្មេ សុទេសិតេ;
ឧបាសកោ សេវមានោ, សទ្ធម្មា ន បរិហាយតី”តិ។ ឯកាទសមំ;

វជ្ជិសត្តកវគ្គោ [វជ្ជិវគ្គោ (ស្យា.)] តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សារន្ទ -វស្សការោ ច, តិសត្តកានិ ភិក្ខុកា;
ពោធិសញ្ញា ទ្វេ ច ហានិ, វិបត្តិ ច បរាភវោតិ។

៤. ទេវតាវគ្គោ

១. អប្បមាទគារវសុត្តំ

៣២. អថ ខោ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ សា ទេវតា ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“សត្តិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ សត្ត? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, សមាធិគារវតា, អប្បមាទគារវតា, បដិសន្ថារគារវតា។ ឥមេ ខោ, ភន្តេ, សត្ត ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ ឥទមវោច សា ទេវតា។ សមនុញ្ញោ សត្ថា អហោសិ។ អថ ខោ សា ទេវតា “សមនុញ្ញោ មេ សត្ថា”តិ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។

អថ ខោ ភគវា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឥមំ, ភិក្ខវេ, រត្តិំ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា មំ ឯតទវោច – ‘សត្តិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ សត្ត? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, សមាធិគារវតា, អប្បមាទគារវតា, បដិសន្ថារគារវតា – ឥមេ ខោ, ភន្តេ, សត្ត ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី’តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយី”តិ។

“សត្ថុគរុ ធម្មគរុ, សង្ឃេ ច តិព្ពគារវោ;
សមាធិគរុ អាតាបី [សមាធិគារវតាបិ ច (ក.)], សិក្ខាយ តិព្ពគារវោ។

“អប្បមាទគរុ ភិក្ខុ, បដិសន្ថារគារវោ;
អភព្ពោ បរិហានាយ, និព្ពានស្សេវ សន្តិកេ”តិ។ បឋមំ;

២. ហិរិគារវសុត្តំ

៣៣. “ឥមំ, ភិក្ខវេ, រត្តិំ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា មំ ឯតទវោច – ‘សត្តិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ សត្ត? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, សមាធិគារវតា, ហិរិគារវតា, ឱត្តប្បគារវតា។ ឥមេ ខោ, ភន្តេ, សត្ត ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី’តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយី”តិ។

“សត្ថុគរុ ធម្មគរុ, សង្ឃេ ច តិព្ពគារវោ;
សមាធិគរុ អាតាបី, សិក្ខាយ តិព្ពគារវោ។

“ហិរិ ឱត្តប្បសម្បន្នោ, សប្បតិស្សោ សគារវោ;
អភព្ពោ បរិហានាយ, និព្ពានស្សេវ សន្តិកេ”តិ។ ទុតិយំ;

៣. បឋមសោវចស្សតាសុត្តំ

៣៤. “ឥមំ , ភិក្ខវេ, រត្តិំ អញ្ញតរា ទេវតា…បេ… មំ ឯតទវោច – ‘សត្តិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ សត្ត? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, សមាធិគារវតា, សោវចស្សតា, កល្យាណមិត្តតា។ ឥមេ ខោ, ភន្តេ, សត្ត ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី’តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ , សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយី”តិ។

“សត្ថុគរុ ធម្មគរុ, សង្ឃេ ច តិព្ពគារវោ;
សមាធិគរុ អាតាបី, សិក្ខាយ តិព្ពគារវោ។

“កល្យាណមិត្តោ សុវចោ, សប្បតិស្សោ សគារវោ;
អភព្ពោ បរិហានាយ, និព្ពានស្សេវ សន្តិកេ”តិ។ តតិយំ;

៤. ទុតិយសោវចស្សតាសុត្តំ

៣៥. “ឥមំ, ភិក្ខវេ, រត្តិំ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា…បេ…. ‘សត្តិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ សត្ត? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, សមាធិគារវតា, សោវចស្សតា, កល្យាណមិត្តតា។ ឥមេ ខោ, ភន្តេ, សត្ត ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី’តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥមស្ស ខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ ឥធ, ភន្តេ, ភិក្ខុ អត្តនា ច សត្ថុគារវោ ហោតិ, សត្ថុគារវតាយ ច វណ្ណវាទី។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ ន សត្ថុគារវា តេ ច សត្ថុគារវតាយ សមាទបេតិ។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ សត្ថុគារវា តេសញ្ច វណ្ណំ ភណតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ អត្តនា ច ធម្មគារវោ ហោតិ…បេ…. សង្ឃគារវោ ហោតិ… សិក្ខាគារវោ ហោតិ… សមាធិគារវោ ហោតិ… សុវចោ ហោតិ… កល្យាណមិត្តោ ហោតិ, កល្យាណមិត្តតាយ ច វណ្ណវាទី។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ ន កល្យាណមិត្តា តេ ច កល្យាណមិត្តតាយ សមាទបេតិ ។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ កល្យាណមិត្តា តេសញ្ច វណ្ណំ ភណតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេនាតិ។ ឥមស្ស ខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមី”តិ។

“សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត! សាធុ ខោ ត្វំ, សារិបុត្ត, ឥមស្ស មយា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាសិ។ ឥធ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ អត្តនា ច សត្ថុគារវោ ហោតិ, សត្ថុគារវតាយ ច វណ្ណវាទី។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ ន សត្ថុគារវា តេ ច សត្ថុគារវតាយ សមាទបេតិ ។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ សត្ថុគារវា តេសញ្ច វណ្ណំ ភណតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ អត្តនា ច ធម្មគារវោ ហោតិ…បេ…. សង្ឃគារវោ ហោតិ… សិក្ខាគារវោ ហោតិ… សមាធិគារវោ ហោតិ… សុវចោ ហោតិ… កល្យាណមិត្តោ ហោតិ, កល្យាណមិត្តតាយ ច វណ្ណវាទី។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ ន កល្យាណមិត្តា តេ ច កល្យាណមិត្តតាយ សមាទបេតិ។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ កល្យាណមិត្តា តេសញ្ច វណ្ណំ ភណតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេនាតិ។ ឥមស្ស ខោ, សារិបុត្ត, មយា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមមិត្តសុត្តំ

៣៦. “សត្តហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ មិត្តោ សេវិតព្ពោ។ កតមេហិ សត្តហិ? ទុទ្ទទំ ទទាតិ, ទុក្ករំ ករោតិ, ទុក្ខមំ ខមតិ, គុយ្ហមស្ស [គុយ្ហស្ស (ក.)] អាវិ ករោតិ, គុយ្ហមស្ស [គុយ្ហំ អស្ស (សី.), គុយ្ហស្ស (ក.)] បរិគុហតិ [បរិគូហតិ (សី. ស្យា.), បរិគុយ្ហតិ (ក.)], អាបទាសុ ន ជហាតិ, ខីណេន [ខីណេ (ក.)] នាតិមញ្ញតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ មិត្តោ សេវិតព្ពោ”តិ ។

“ទុទ្ទទំ ទទាតិ មិត្តោ, ទុក្ករញ្ចាបិ កុព្ពតិ;
អថោបិស្ស ទុរុត្តានិ, ខមតិ ទុក្ខមានិ ច [ទុក្ខមានិបិ (សី. ស្យា.)]។

“គុយ្ហញ្ច តស្ស [គុយ្ហមស្ស ច (ស្យា.)] អក្ខាតិ, គុយ្ហស្ស បរិគូហតិ;
អាបទាសុ ន ជហាតិ, ខីណេន នាតិមញ្ញតិ។

“យម្ហិ ឯតានិ ឋានានិ, សំវិជ្ជន្តីធ [សំវិជ្ជន្តិ ច (ក.)] បុគ្គលេ;
សោ មិត្តោ មិត្តកាមេន, ភជិតព្ពោ តថាវិធោ”តិ។ បញ្ចមំ;

៦. ទុតិយមិត្តសុត្តំ

៣៧. “សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ មិត្តោ សេវិតព្ពោ ភជិតព្ពោ បយិរុបាសិតព្ពោ អបិ បនុជ្ជមានេនបិ [បណុជ្ជមានេនបិ (សី.)]។ កតមេហិ សត្តហិ? បិយោ ច ហោតិ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ច វត្តា ច វចនក្ខមោ ច គម្ភីរញ្ច កថំ កត្តា ហោតិ, នោ ច អដ្ឋានេ និយោជេតិ ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ មិត្តោ សេវិតព្ពោ ភជិតព្ពោ បយិរុបាសិតព្ពោ អបិ បនុជ្ជមានេនបី”តិ។

“បិយោ គរុ ភាវនីយោ, វត្តា ច វចនក្ខមោ;
គម្ភីរញ្ច កថំ កត្តា, នោ ចដ្ឋានេ និយោជកោ [និយោជយេ (សី. ស្យា.)]។

“យម្ហិ ឯតានិ ឋានានិ, សំវិជ្ជន្តីធ បុគ្គលេ;
សោ មិត្តោ មិត្តកាមេន, អត្ថកាមានុកម្បតោ;
អបិ នាសិយមានេន, ភជិតព្ពោ តថាវិធោ”តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. បឋមបដិសម្ភិទាសុត្តំ

៣៨. “សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ នចិរស្សេវ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ កតមេហិ សត្តហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ឥទំ មេ ចេតសោ លីនត្ត’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ; អជ្ឈត្តំ សំខិត្តំ វា ចិត្តំ ‘អជ្ឈត្តំ មេ សំខិត្តំ ចិត្ត’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ; ពហិទ្ធា វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ ‘ពហិទ្ធា មេ វិក្ខិត្តំ ចិត្ត’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ; តស្ស វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ; វិទិតា សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ; វិទិតា វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ; សប្បាយាសប្បាយេសុ ខោ បនស្ស ធម្មេសុ ហីនប្បណីតេសុ កណ្ហសុក្កសប្បតិភាគេសុ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ហោតិ សុមនសិកតំ សូបធារិតំ សុប្បដិវិទ្ធំ បញ្ញាយ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ នចិរស្សេវ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយបដិសម្ភិទាសុត្តំ

៣៩. “សត្តហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សារិបុត្តោ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សារិបុត្តោ ‘ឥទំ មេ ចេតសោ លីនត្ត’ន្តិ យថាភូតំ ប ជានាតិ; អជ្ឈត្តំ សំខិត្តំ វា ចិត្តំ ‘អជ្ឈត្តំ មេ សំខិត្តំ ចិត្ត’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ; ពហិទ្ធា វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ ‘ពហិទ្ធា មេ វិក្ខិត្តំ ចិត្ត’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ; តស្ស វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ; វិទិតា សញ្ញា...បេ.... វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ; សប្បាយាសប្បាយេសុ ខោ បនស្ស ធម្មេសុ ហីនប្បណីតេសុ កណ្ហសុក្កសប្បតិភាគេសុ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ សុមនសិកតំ សូបធារិតំ សុប្បដិវិទ្ធំ បញ្ញាយ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សារិបុត្តោ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមវសសុត្តំ

៤០. “សត្តហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ចិត្តំ វសេ [វសំ (ក.)] វត្តេតិ, នោ ច ភិក្ខុ ចិត្តស្ស វសេន វត្តតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមាធិកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស សមាបត្តិកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស ឋិតិកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស វុដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស កល្យាណកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស គោចរកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស អភិនីហារកុសលោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ចិត្តំ វសេ វត្តេតិ, នោ ច ភិក្ខុ ចិត្តស្ស វសេន វត្តតី”តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយវសសុត្តំ

៤១. “សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សារិបុត្តោ ចិត្តំ វសេ វត្តេតិ, នោ ច សារិបុត្តោ ចិត្តស្ស វសេន វត្តតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សារិបុត្តោ សមាធិកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស សមាបត្តិកុសលោ, សមាធិស្ស ឋិតិកុសលោ, សមាធិស្ស វុដ្ឋានកុសលោ, សមាធិស្ស កល្យាណកុសលោ, សមាធិស្ស គោចរកុសលោ, សមាធិស្ស អភិនីហារកុសលោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ , សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សារិបុត្តោ ចិត្តំ វសេ វត្តេតិ, នោ ច សារិបុត្តោ ចិត្តស្ស វសេន វត្តតី”តិ។ ទសមំ។

១១. បឋមនិទ្ទសសុត្តំ

៤២. អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថឹ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ឯតទហោសិ – “អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ”ន្តិ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធឹ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ តេន ខោ បន សមយេន តេសំ

អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – “យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ទ្វាទសវស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិ នប្បដិក្កោសិ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ – “ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានិស្សាមី”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“ឥធាហំ, ភន្តេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថឹ បិណ្ឌាយ បាវិសឹ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ’ន្តិ។ អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធឹ សម្មោទឹ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹ។ តេន ខោ បន, ភន្តេ, សមយេន តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ទ្វាទសវស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, និទ្ទសោ ភិក្ខូតិ អលំ វចនាយា’តិ។ អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទឹ នប្បដិក្កោសឹ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹ [បក្កាមឹ (សី. ស្យា.)] – ‘ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស អត្ថំ អាជានិស្សាមី’តិ។ សក្កា នុ ខោ, ភន្តេ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ កេវលំ វស្សគណនមត្តេន និទ្ទសោ ភិក្ខុ បញ្ញាបេតុ”ន្តិ?

“ន ខោ, សារិបុត្ត, សក្កា ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ កេវលំ វស្សគណនមត្តេន និទ្ទសោ ភិក្ខុ បញ្ញាបេតុំ។ សត្ត ខោ ឥមានិ, សារិបុត្ត, និទ្ទសវត្ថូនិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។

[អ. និ. ៧.២០; ទី. និ. ៣.៣៣១] “កតមានិ សត្ត? ឥធ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សិក្ខាសមាទានេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច សិក្ខាសមាទានេ អវិគតបេមោ, ធម្មនិសន្តិយា តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច ធម្មនិសន្តិយា អវិគតបេមោ, ឥច្ឆាវិនយេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច ឥច្ឆាវិនយេ អវិគតបេមោ, បដិសល្លានេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច បដិសល្លានេ អវិគតបេមោ, វីរិយារម្ភេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច វីរិយារម្ភេ អវិគតបេមោ, សតិនេបក្កេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច សតិនេបក្កេ អវិគតបេមោ, ទិដ្ឋិបដិវេធេ តិព្ពច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច ទិដ្ឋិបដិវេធេ អវិគតបេមោ។ ឥមានិ ខោ, សារិបុត្ត, សត្ត និទ្ទសវត្ថូនិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ ឥមេហិ ខោ, សារិបុត្ត, សត្តហិ និទ្ទសវត្ថូហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទ្វាទស ចេបិ វស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ; ចតុព្ពីសតិ ចេបិ វស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ; ឆត្តឹសតិ ចេបិ វស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ, អដ្ឋចត្តារីសំ ចេបិ វស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយា”តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. ទុតិយនិទ្ទសសុត្តំ

៤៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ កោសម្ពឹ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស ឯតទហោសិ – “អតិប្បគោ ខោ តាវ កោសម្ពិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ”ន្តិ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិ ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធឹ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។

តេន ខោ បន សមយេន តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – “យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ទ្វាទស វស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិ នប្បដិក្កោសិ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ – “ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជា

និស្សាមី’’តិ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ កោសម្ពិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“ឥធាហំ, ភន្តេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ កោសម្ពឹ បិណ្ឌាយ បាវិសឹ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘អតិប្បគោ ខោ តាវ កោសម្ពិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ’ន្តិ…បេ…. តេហិ សទ្ធឹ សម្មោទឹ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹ។

“តេន ខោ បន, ភន្តេ, សមយេន តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ទ្វាទសវស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, និទ្ទសោ ភិក្ខូតិ អលំ វចនាយា’តិ។ អថ ខ្វាហំ, ភន្តេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទឹ នប្បដិក្កោសឹ។ អនភិនន្ទិត្វា, អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹ – ‘ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានិស្សាមី’តិ។ សក្កា នុ ខោ, ភន្តេ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ កេវលំ វស្សគណនមត្តេន និទ្ទសោ ភិក្ខុ បញ្ញាបេតុ’’ន្តិ?

“ន ខោ, អានន្ទ, សក្កា ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ កេវលំ វស្សគណនមត្តេន និទ្ទសោ ភិក្ខុ បញ្ញាបេតុំ។ សត្ត ខោ ឥមានិ, អានន្ទ, និទ្ទសវត្ថូនិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។

“កតមានិ សត្ត? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ, សទ្ធោ ហោតិ, ហិរិមា ហោតិ, ឱត្តប្បី ហោតិ, ពហុស្សុតោ ហោតិ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, សតិមា ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ។ ឥមានិ ខោ, អានន្ទ, សត្ត និទ្ទសវត្ថូនិ មយា សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទិតានិ។ ឥមេហិ ខោ, អានន្ទ, សត្តហិ និទ្ទសវត្ថូហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទ្វាទស ចេបិ វស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ; ចតុព្ពីសតិ ចេបិ វស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ; ឆត្តឹសតិ ចេបិ វស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយ, អដ្ឋចត្តារីសំ ចេបិ វស្សានិ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, ‘និទ្ទសោ ភិក្ខូ’តិ អលំ វចនាយា’’តិ។ ទ្វាទសមំ។

ទេវតាវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អប្បមាទោ ហិរី ចេវ, ទ្វេ សុវចា ទុវេ មិត្តា;
ទ្វេ បដិសម្ភិទា ទ្វេ វសា, ទុវេ និទ្ទសវត្ថុនាតិ។

៥. មហាយញ្ញវគ្គោ

១. សត្តវិញ្ញាណដ្ឋិតិសុត្តំ

៤៤. [ទី. និ. ៣.៣៣២; ចូឡនិ. បោសាលមាណវបុច្ឆានិទ្ទេស ៨៣] “សត្តិមា , ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ។ កតមា សត្ត? សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា នានត្តកាយា នានត្តសញ្ញិនោ, សេយ្យថាបិ មនុស្សា, ឯកច្ចេ ច ទេវា, ឯកច្ចេ ច វិនិបាតិកា។ អយំ បឋមា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ។

“សន្តិ , ភិក្ខវេ, សត្តា នានត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ, សេយ្យថាបិ ទេវា ព្រហ្មកាយិកា បឋមាភិនិព្ពត្តា។ អយំ ទុតិយា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ។

“សន្តិ , ភិក្ខវេ, សត្តា ឯកត្តកាយា នានត្តសញ្ញិនោ, សេយ្យថាបិ ទេវា អាភស្សរា។ អយំ តតិយា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា ឯកត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ, សេយ្យថាបិ ទេវា សុភកិណ្ហា។ អយំ ចតុត្ថា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនូបគា។ អយំ បញ្ចមា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនូបគា ។ អយំ ឆដ្ឋា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបគា ។ អយំ សត្តមា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ”តិ។ បឋមំ។

២. សមាធិបរិក្ខារសុត្តំ

៤៥. “សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, សមាធិបរិក្ខារា។ កតមេ សត្ត? សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ។ យា ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេហិ សត្តហង្គេហិ ចិត្តស្សេកគ្គតា បរិក្ខតា [‘សបរិក្ខារតា’តិបិ, ‘សបរិក្ខតា’តិបិ (សំ. និ. ៥.២៨)], អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយោ សម្មាសមាធិ [សមាធិ (ស្យា.)] សឧបនិសោ ឥតិបិ សបរិក្ខារោ ឥតិបី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមអគ្គិសុត្តំ

៤៦. “សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, អគ្គី។ កតមេ សត្ត? រាគគ្គិ, ទោសគ្គិ, មោហគ្គិ, អាហុនេយ្យគ្គិ, គហបតគ្គិ, ទក្ខិណេយ្យគ្គិ, កដ្ឋគ្គិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត អគ្គី”តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយអគ្គិសុត្តំ

៤៧. តេន ខោ បន សមយេន ឧគ្គតសរីរស្ស ព្រាហ្មណស្ស មហាយញ្ញោ ឧបក្ខដោ ហោតិ។ បញ្ច ឧសភសតានិ ថូណូបនីតានិ ហោន្តិ យញ្ញត្ថាយ , បញ្ច វច្ឆតរសតានិ ថូណូបនីតានិ ហោន្តិ យញ្ញត្ថាយ, បញ្ច វច្ឆតរិសតានិ ថូណូបនីតានិ ហោន្តិ យញ្ញត្ថាយ, បញ្ច អជសតានិ ថូណូបនីតានិ ហោន្តិ យញ្ញត្ថាយ, បញ្ច ឧរព្ភសតានិ ថូណូបនីតានិ ហោន្តិ យញ្ញត្ថាយ។ អថ ខោ ឧគ្គតសរីរោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧគ្គតសរីរោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“សុតំ មេតំ, ភោ គោតម, អគ្គិស្ស អាទានំ [អាធានំ (សី. ស្យា.)] យូបស្ស ឧស្សាបនំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំស”ន្តិ។ “មយាបិ ខោ ឯតំ, ព្រាហ្មណ, សុតំ អគ្គិស្ស អាទានំ យូបស្ស ឧស្សាបនំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំស”ន្តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ ឧគ្គតសរីរោ ព្រាហ្មណោ…បេ.… តតិយម្បិ ខោ ឧគ្គតសរីរោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សុតំ មេតំ, ភោ គោតម, អគ្គិស្ស អាទានំ យូបស្ស ឧស្សាបនំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំស”ន្តិ។

“មយាបិ ខោ ឯតំ, ព្រាហ្មណ, សុតំ អគ្គិស្ស អាទានំ យូបស្ស ឧស្សាបនំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំស”ន្តិ។ “តយិទំ, ភោ គោតម , សមេតិ ភោតោ ចេវ គោតមស្ស អម្ហាកញ្ច, យទិទំ សព្ពេន សព្ពំ”។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា អានន្ទោ ឧគ្គតសរីរំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោច – “ន ខោ, ព្រាហ្មណ, តថាគតា ឯវំ បុច្ឆិតព្ពា – ‘សុតំ មេតំ, ភោ គោតម, អគ្គិស្ស អាទានំ យូបស្ស ឧស្សាបនំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំស’ន្តិ។ ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, តថាគតា បុច្ឆិតព្ពា – ‘អហញ្ហិ, ភន្តេ, អគ្គឹ [អគ្គិស្ស (ក.)] អាទាតុកាមោ, [អាធាតុកាមោ (សី. ស្យា.)] យូបំ ឧស្សាបេតុកាមោ។ ឱវទតុ មំ, ភន្តេ, ភគវា។ អនុសាសតុ មំ, ភន្តេ, ភគវា យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’”តិ។

អថ ខោ ឧគ្គតសរីរោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហញ្ហិ, ភោ គោតម, អគ្គឹ អាទាតុកាមោ យូបំ ឧស្សាបេតុកាមោ។ ឱវទតុ មំ ភវំ គោតមោ។ អនុសាសតុ មំ ភវំ គោតមោ យំ មម អស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា”តិ។

“អគ្គឹ, ព្រាហ្មណ, អាទេន្តោ [អាធេន្តោ (សី. ស្យា.)] យូបំ ឧស្សាបេន្តោ បុព្ពេវ យញ្ញា តីណិ សត្ថានិ ឧស្សាបេតិ អកុសលានិ ទុក្ខុទ្រយានិ [ទុក្ខុទ្ទយានិ (សី.)] ទុក្ខវិបាកានិ។ កតមានិ តីណិ ? កាយសត្ថំ, វចីសត្ថំ, មនោសត្ថំ។ អគ្គឹ, ព្រាហ្មណ, អាទេន្តោ យូបំ ឧស្សាបេន្តោ បុព្ពេវ យញ្ញា ឯវំ ចិត្តំ ឧប្បាទេសិ – ‘ឯត្តកា ឧសភា ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា វច្ឆតរា ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា វច្ឆតរិយោ ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា អជា ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា ឧរព្ភា ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយា’តិ។ សោ ‘បុញ្ញំ ករោមី’តិ អបុញ្ញំ ករោតិ, ‘កុសលំ ករោមី’តិ អកុសលំ ករោតិ, ‘សុគតិយា មគ្គំ បរិយេសាមី’តិ ទុគ្គតិយា មគ្គំ បរិយេសតិ។ អគ្គឹ, ព្រាហ្មណ, អាទេន្តោ យូបំ ឧស្សាបេន្តោ បុព្ពេវ យញ្ញា ឥទំ បឋមំ មនោសត្ថំ ឧស្សាបេតិ អកុសលំ ទុក្ខុទ្រយំ ទុក្ខវិបាកំ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, អគ្គឹ អាទេន្តោ យូបំ ឧស្សាបេន្តោ បុព្ពេវ យញ្ញា ឯវំ វាចំ ភាសតិ – ‘ឯត្តកា ឧសភា ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា វច្ឆតរា ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា វច្ឆតរិយោ ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា អជា ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយ, ឯត្តកា ឧរព្ភា ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយា’តិ។ សោ ‘បុញ្ញំ ករោមី’តិ អបុញ្ញំ ករោតិ, ‘កុសលំ ករោមី’តិ អកុសលំ ករោតិ, ‘សុគតិយា មគ្គំ បរិយេសាមី’តិ ទុគ្គតិយា មគ្គំ បរិយេសតិ។ អគ្គឹ, ព្រាហ្មណ, អាទេន្តោ យូបំ ឧស្សាបេន្តោ បុព្ពេវ យញ្ញា ឥទំ ទុតិយំ វចីសត្ថំ ឧស្សាបេតិ អកុសលំ ទុក្ខុទ្រយំ ទុក្ខវិបាកំ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, អគ្គឹ អាទេន្តោ យូបំ ឧស្សាបេន្តោ បុព្ពេវ យញ្ញា សយំ បឋមំ សមារម្ភតិ [សមារព្ភតិ (សី. ក.), សមារភតិ (ស្យា.)] ឧសភា ហន្តុំ [ហញ្ញន្តុ (សី. ស្យា.)] យញ្ញត្ថាយ, សយំ បឋមំ សមារម្ភតិ វច្ឆតរា ហន្តុំ យញ្ញត្ថាយ, សយំ បឋមំ សមារម្ភតិ វច្ឆតរិយោ ហន្តុំ យញ្ញត្ថាយ, សយំ បឋមំ សមារម្ភតិ អជា ហន្តុំ យញ្ញត្ថាយ, សយំ បឋមំ សមារម្ភតិ ឧរព្ភា ហន្តុំ យញ្ញត្ថាយ [ហញ្ញន្តុ យញ្ញត្ថាយាតិ (សី. ស្យា.)]។ សោ ‘បុញ្ញំ ករោមី’តិ អបុញ្ញំ ករោតិ, ‘កុសលំ ករោមី’តិ អកុសលំ ករោតិ, ‘សុគតិយា មគ្គំ បរិយេសាមី’តិ ទុគ្គតិយា មគ្គំ បរិយេសតិ។ អគ្គឹ, ព្រាហ្មណ, អាទេន្តោ យូបំ ឧស្សាបេន្តោ បុព្ពេវ យញ្ញា ឥទំ តតិយំ កាយសត្ថំ ឧស្សាបេតិ អកុសលំ ទុក្ខុទ្រយំ ទុក្ខវិបាកំ។ អគ្គឹ, ព្រាហ្មណ, អាទេន្តោ យូបំ ឧស្សាបេន្តោ បុព្ពេវ យញ្ញា ឥមានិ តីណិ សត្ថានិ ឧស្សាបេតិ អកុសលានិ ទុក្ខុទ្រយានិ ទុក្ខវិបាកានិ។

“តយោមេ , ព្រាហ្មណ, អគ្គី បហាតព្ពា បរិវជ្ជេតព្ពា, ន សេវិតព្ពា។ កតមេ តយោ? រាគគ្គិ , ទោសគ្គិ, មោហគ្គិ។

“កស្មា ចាយំ, ព្រាហ្មណ, រាគគ្គិ បហាតព្ពោ បរិវជ្ជេតព្ពោ, ន សេវិតព្ពោ? រត្តោ ខោ, ព្រាហ្មណ, រាគេន អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្មាយំ រាគគ្គិ បហាតព្ពោ បរិវជ្ជេតព្ពោ, ន សេវិតព្ពោ។

“កស្មា ចាយំ, ព្រាហ្មណ, ទោសគ្គិ បហាតព្ពោ បរិវជ្ជេតព្ពោ, ន សេវិតព្ពោ? ទុដ្ឋោ ខោ, ព្រាហ្មណ, ទោសេន អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្មាយំ ទោសគ្គិ បហាតព្ពោ បរិវជ្ជេតព្ពោ, ន សេវិតព្ពោ។

“កស្មា ចាយំ, ព្រាហ្មណ, មោហគ្គិ បហាតព្ពោ បរិវជ្ជេតព្ពោ, ន សេវិតព្ពោ? មូឡ្ហោ ខោ, ព្រាហ្មណ, មោហេន អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ តស្មាយំ មោហគ្គិ បហាតព្ពោ បរិវជ្ជេតព្ពោ, ន សេវិតព្ពោ។ ឥមេ ខោ តយោ, ព្រាហ្មណ, អគ្គី បហាតព្ពា បរិវជ្ជេតព្ពា, ន សេវិតព្ពា។

“តយោ ខោ, ព្រាហ្មណ, អគ្គី សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា សម្មា សុខំ បរិហាតព្ពា។ កតមេ តយោ? អាហុនេយ្យគ្គិ , គហបតគ្គិ, ទក្ខិណេយ្យគ្គិ។

“កតមោ ច, ព្រាហ្មណ, អាហុនេយ្យគ្គិ? ឥធ, ព្រាហ្មណ, យស្ស តេ ហោន្តិ មាតាតិ វា បិតាតិ វា, អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, អាហុនេយ្យគ្គិ។ តំ កិស្ស ហេតុ ? អតោហយំ [តតោបាយំ (ក.)], ព្រាហ្មណ, អាហុតោ សម្ភូតោ, តស្មាយំ អាហុនេយ្យគ្គិ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា សម្មា សុខំ បរិហាតព្ពោ។

“កតមោ ច, ព្រាហ្មណ, គហបតគ្គិ? ឥធ, ព្រាហ្មណ, យស្ស តេ ហោន្តិ បុត្តាតិ វា ទារាតិ វា ទាសាតិ វា បេស្សាតិ វា កម្មករាតិ វា, អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ , គហបតគ្គិ។ តស្មាយំ គហបតគ្គិ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា សម្មា សុខំ បរិហាតព្ពោ។

“កតមោ ច, ព្រាហ្មណ, ទក្ខិណេយ្យគ្គិ? ឥធ, ព្រាហ្មណ, យេ តេ សមណព្រាហ្មណា បរប្បវាទា បដិវិរតា ខន្តិសោរច្ចេ និវិដ្ឋា ឯកមត្តានំ ទមេន្តិ, ឯកមត្តានំ សមេន្តិ, ឯកមត្តានំ បរិនិព្ពាបេន្តិ, អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, ទក្ខិណេយ្យគ្គិ។ តស្មាយំ ទក្ខិណេយ្យគ្គិ សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា សម្មា សុខំ បរិហាតព្ពោ។ ឥមេ ខោ, ព្រាហ្មណ, តយោ អគ្គី សក្កត្វា គរុំ កត្វា មានេត្វា បូជេត្វា សម្មា សុខំ បរិហាតព្ពា។

“អយំ ខោ បន, ព្រាហ្មណ, កដ្ឋគ្គិ កាលេន កាលំ ឧជ្ជលេតព្ពោ, កាលេន កាលំ អជ្ឈុបេក្ខិតព្ពោ, កាលេន កាលំ និព្ពាបេតព្ពោ, កាលេន កាលំ និក្ខិបិតព្ពោ”តិ។

ឯវំ វុត្តេ ឧគ្គតសរីរោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម; អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម… បេ.… ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គតន្តិ។ ឯសាហំ, ភោ គោតម, បញ្ច ឧសភសតានិ មុញ្ចាមិ ជីវិតំ ទេមិ, បញ្ច វច្ឆតរសតានិ មុញ្ចាមិ ជីវិតំ ទេមិ, បញ្ច វច្ឆតរិសតានិ មុញ្ចាមិ ជីវិតំ ទេមិ, បញ្ច អជសតានិ មុញ្ចាមិ ជីវិតំ ទេមិ, បញ្ច ឧរព្ភសតានិ មុញ្ចាមិ ជីវិតំ ទេមិ។ ហរិតានិ ចេវ តិណានិ ខាទន្តុ, សីតានិ ច បានីយានិ បិវន្តុ, សីតោ ច នេសំ វាតោ ឧបវាយតុ”ន្តិ [ឧបវាយតូតិ (ក.)]។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមសញ្ញាសុត្តំ

៤៨. “សត្តិមា, ភិក្ខវេ, សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា។

“កតមា សត្ត? អសុភសញ្ញា , មរណសញ្ញា, អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, អនិច្ចសញ្ញា, អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយសញ្ញាសុត្តំ

៤៩. “សត្តិមា, ភិក្ខវេ, សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា។ កតមា សត្ត? អសុភសញ្ញា, មរណសញ្ញា, អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, អនិច្ចសញ្ញា, អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានាតិ។

“‘អសុភសញ្ញា , ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ។ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? អសុភសញ្ញាបរិចិតេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ មេថុនធម្មសមាបត្តិយា ចិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កុក្កុដបត្តំ វា ន្ហារុទទ្ទុលំ វា អគ្គិម្ហិ បក្ខិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ

បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អសុភសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ មេថុនធម្មសមាបត្តិយា ចិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អសុភសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ មេថុនធម្មសមាបត្តិយា ចិត្តំ អនុសន្ទហតិ [អនុសណ្ឋាតិ (សី.)] អប្បដិកុល្យតា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘អភាវិតា មេ អសុភសញ្ញា, នត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, អប្បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អសុភសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ មេថុនធម្មសមាបត្តិយា ចិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘សុភាវិតា មេ អសុភសញ្ញា, អត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ ‘អសុភសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘មរណសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? មរណសញ្ញាបរិចិតេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ ជីវិតនិកន្តិយា ចិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កុក្កុដបត្តំ វា ន្ហារុទទ្ទុលំ វា អគ្គិម្ហិ បក្ខិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មរណសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ ជីវិតនិកន្តិយា ចិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ។

“សចេ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មរណសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ ជីវិតនិកន្តិយា ចិត្តំ អនុសន្ទហតិ អប្បដិកុល្យតា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘អភាវិតា មេ មរណសញ្ញា, នត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, អប្បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មរណសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ ជីវិតនិកន្តិយា ចិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘សុភាវិតា មេ មរណសញ្ញា, អត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ ‘មរណសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ, កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? អាហារេ បដិកូលសញ្ញាបរិចិតេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ រសតណ្ហាយ ចិត្តំ បតិលីយតិ ...បេ.... ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កុក្កុដបត្តំ វា ន្ហារុទទ្ទុលំ វា អគ្គិម្ហិ បក្ខិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អាហារេ បដិកូលសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ រសតណ្ហាយ ចិត្តំ បតិលីយតិ...បេ.... ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អាហារេ បដិកូលសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ រសតណ្ហាយ ចិត្តំ អនុសន្ទហតិ អប្បដិកុល្យតា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘អភាវិតា មេ អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, នត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, អប្បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អាហារេ បដិកូលសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ រសតណ្ហាយ ចិត្តំ បតិលីយតិ...បេ.... ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘សុភាវិតា មេ អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, អត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ ‘អាហារេ បដិកូលសញ្ញា , ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញាបរិចិតេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ លោកចិត្រេសុ ចិត្តំ បតិលីយតិ...បេ.... សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ...បេ.... បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា

បរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ លោកចិត្រេសុ ចិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ លោកចិត្រេសុ ចិត្តំ អនុសន្ទហតិ អប្បដិកុល្យតា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘អភាវិតា មេ សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, នត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, អប្បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ លោកចិត្រេសុ ចិត្តំ បតិលីយតិ…បេ… ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘សុភាវិតា មេ សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, អត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ ‘សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘អនិច្ចសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? អនិច្ចសញ្ញាបរិចិតេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ លាភសក្ការសិលោកេ ចិត្តំ បតិលីយតិ…បេ… ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កុក្កុដបត្តំ វា ន្ហារុទទ្ទុលំ វា អគ្គិម្ហិ បក្ខិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ ន សម្បសារិយតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អនិច្ចសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ លាភសក្ការសិលោកេ ចិត្តំ បតិលីយតិ…បេ… ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អនិច្ចសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ លាភសក្ការសិលោកេ ចិត្តំ អនុសន្ទហតិ អប្បដិកុល្យតា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘អភាវិតា មេ អនិច្ចសញ្ញា, នត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, អប្បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អនិច្ចសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ លាភសក្ការសិលោកេ ចិត្តំ បតិលីយតិ បតិកុដតិ បតិវត្តតិ, ន សម្បសារិយតិ ឧបេក្ខា វា បាដិកុល្យតា វា សណ្ឋាតិ; វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘សុភាវិតា មេ អនិច្ចសញ្ញា, អត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ ‘អនិច្ចសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញាបរិចិតេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ អាលស្យេ កោសជ្ជេ វិស្សដ្ឋិយេ បមាទេ អននុយោគេ អបច្ចវេក្ខណាយ តិព្ពា ភយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ, សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧក្ខិត្តាសិកេ វធកេ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ អាលស្យេ កោសជ្ជេ វិស្សដ្ឋិយេ បមាទេ អននុយោគេ អបច្ចវេក្ខណាយ តិព្ពា ភយសញ្ញា, ន បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ, សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧក្ខិត្តាសិកេ វធកេ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘អភាវិតា មេ អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, នត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, អប្បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ អាលស្យេ កោសជ្ជេ វិស្សដ្ឋិយេ បមាទេ អននុយោគេ អបច្ចវេក្ខណាយ តិព្ពា ភយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ, សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧក្ខិត្តាសិកេ វធកេ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘សុភាវិតា មេ អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, អត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ ‘អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញាបរិចិតេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ ឥមស្មិញ្ច សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេសុ អហង្ការមមង្ការមានាបគតំ មានសំ ហោតិ វិធាសមតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្តំ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ ឥមស្មិញ្ច សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេសុ ន អហង្ការមមង្ការមានាបគតំ មានសំ ហោតិ វិធាសមតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្តំ។

វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘អភាវិតា មេ ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា , នត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, អប្បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។

“សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញាបរិចិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតោ ឥមស្មិញ្ច សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេសុ អហង្ការមមង្ការមានាបគតំ មានសំ ហោតិ វិធាសមតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្តំ។ វេទិតព្ពមេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ‘សុភាវិតា មេ ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា, អត្ថិ មេ បុព្ពេនាបរំ វិសេសោ, បត្តំ មេ ភាវនាពល’ន្តិ។ ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ ហោតិ។ ‘ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. មេថុនសុត្តំ

៥០. អថ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ភវម្បិ នោ គោតមោ ព្រហ្មចារី បដិជានាតី”តិ? “យញ្ហិ តំ, ព្រាហ្មណ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អខណ្ឌំ អច្ឆិទ្ទំ អសពលំ អកម្មាសំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតី’តិ, មមេវ តំ, ព្រាហ្មណ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អហញ្ហិ, ព្រាហ្មណ, អខណ្ឌំ អច្ឆិទ្ទំ អសពលំ អកម្មាសំ បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរាមី’”តិ។ “កិំ បន, ភោ គោតម, ព្រហ្មចរិយស្ស ខណ្ឌម្បិ ឆិទ្ទម្បិ សពលម្បិ កម្មាសម្បី”តិ?

“ឥធ, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា សម្មា ព្រហ្មចារី បដិជានមានោ ន ហេវ ខោ មាតុគាមេន សទ្ធិំ ទ្វយំទ្វយសមាបត្តិំ សមាបជ្ជតិ; អបិ ច ខោ មាតុគាមស្ស ឧច្ឆាទនបរិមទ្ទនន្ហាបនសម្ពាហនំ សាទិយតិ។ សោ តំ អស្សាទេតិ [សោ តទស្សាទេតិ (សី.)], តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ។ ឥទម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ព្រហ្មចរិយស្ស ខណ្ឌម្បិ ឆិទ្ទម្បិ សពលម្បិ កម្មាសម្បិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, អបរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, សំយុត្តោ មេថុនេន សំយោគេន ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន [ជរាមរណេន (សី. ស្យា.)] សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណ, ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា សម្មា ព្រហ្មចារី បដិជានមានោ ន ហេវ ខោ មាតុគាមេន សទ្ធិំ ទ្វយំទ្វយសមាបត្តិំ សមាបជ្ជតិ, នបិ មាតុគាមស្ស ឧច្ឆាទនបរិមទ្ទនន្ហាបនសម្ពាហនំ សាទិយតិ; អបិ ច ខោ មាតុគាមេន សទ្ធិំ សញ្ជគ្ឃតិ សំកីឡតិ សំកេលាយតិ…បេ.… នបិ មាតុគាមេន សទ្ធិំ សញ្ជគ្ឃតិ សំកីឡតិ សំកេលាយតិ; អបិ ច ខោ មាតុគាមស្ស ចក្ខុនា ចក្ខុំ ឧបនិជ្ឈាយតិ បេក្ខតិ…បេ.… នបិ មាតុគាមស្ស ចក្ខុនា ចក្ខុំ ឧបនិជ្ឈាយតិ បេក្ខតិ; អបិ ច ខោ មាតុគាមស្ស សទ្ទំ សុណាតិ តិរោកុដ្ដំ វា តិរោបាការំ វា ហសន្តិយា វា ភណន្តិយា វា គាយន្តិយា វា រោទន្តិយា វា…បេ.… នបិ មាតុគាមស្ស សទ្ទំ សុណាតិ តិរោកុដ្ដំ វា តិរោបាការំ វា ហសន្តិយា វា ភណន្តិយា វា គាយន្តិយា វា រោទន្តិយា វា; អបិ ច ខោ យានិស្ស តានិ បុព្ពេ មាតុគាមេន សទ្ធិំ ហសិតលបិតកីឡិតានិ តានិ អនុស្សរតិ…បេ.… នបិ យានិស្ស តានិ បុព្ពេ មាតុគាមេន សទ្ធិំ ហសិតលបិតកីឡិតានិ តានិ អនុស្សរតិ; អបិ ច ខោ បស្សតិ គហបតិំ វា គហបតិបុត្តំ វា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតំ សមង្គីភូតំ បរិចារយមានំ…បេ.… នបិ បស្សតិ គហបតិំ វា គហបតិបុត្តំ វា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតំ សមង្គីភូតំ បរិចារយមានំ; អបិ ច ខោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វាតិ។ សោ តំ អស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ។ ឥទម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ព្រហ្មចរិយស្ស ខណ្ឌម្បិ ឆិទ្ទម្បិ សពលម្បិ កម្មាសម្បិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណ, អបរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ សំយុត្តោ មេថុនេន សំយោគេន, ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

“យាវកីវញ្ចាហំ, ព្រាហ្មណ, ឥមេសំ សត្តន្នំ មេថុនសំយោគានំ អញ្ញតរញ្ញតរមេថុនសំយោគំ [អញ្ញតរំ មេថុនសំយោគំ (សី. ស្យា.)] អត្តនិ អប្បហីនំ សមនុបស្សិំ, នេវ តាវាហំ, ព្រាហ្មណ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោតិ បច្ចញ្ញាសិំ [អភិសម្ពុទ្ធោ បច្ចញ្ញាសិំ (សី. ស្យា.)]។

“យតោ ច ខោហំ, ព្រាហ្មណ, ឥមេសំ សត្តន្នំ មេថុនសំយោគានំ អញ្ញតរញ្ញតរមេថុនសំយោគំ អត្តនិ អប្បហីនំ ន សមនុបស្សិំ, អថាហំ, ព្រាហ្មណ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោតិ បច្ចញ្ញាសិំ។ ‘ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ, អកុប្បា មេ វិមុត្តិ [ចេតោវិមុត្តិ (សី. ក.)], អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម; អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម…បេ.… ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. សំយោគសុត្តំ

៥១. “សំយោគវិសំយោគំ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មបរិយាយំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ…បេ.… កតមោ ច សោ, ភិក្ខវេ, សំយោគោ វិសំយោគោ ធម្មបរិយាយោ?

“ឥត្ថី, ភិក្ខវេ, អជ្ឈត្តំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ មនសិ ករោតិ – ឥត្ថិកុត្តំ ឥត្ថាកប្បំ ឥត្ថិវិធំ ឥត្ថិច្ឆន្ទំ ឥត្ថិស្សរំ ឥត្ថាលង្ការំ។ សា តត្ថ រជ្ជតិ តត្រាភិរមតិ។ សា តត្ថ រត្តា តត្រាភិរតា ពហិទ្ធា បុរិសិន្ទ្រិយំ មនសិ ករោតិ – បុរិសកុត្តំ បុរិសាកប្បំ បុរិសវិធំ បុរិសច្ឆន្ទំ បុរិសស្សរំ បុរិសាលង្ការំ។ សា តត្ថ រជ្ជតិ តត្រាភិរមតិ។ សា តត្ថ រត្តា តត្រាភិរតា ពហិទ្ធា សំយោគំ អាកង្ខតិ។ យញ្ចស្សា សំយោគបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ តញ្ច អាកង្ខតិ។ ឥត្ថត្តេ, ភិក្ខវេ, អភិរតា សត្តា បុរិសេសុ សំយោគំ គតា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី ឥត្ថត្តំ នាតិវត្តតិ។

“បុរិសោ, ភិក្ខវេ, អជ្ឈត្តំ បុរិសិន្ទ្រិយំ មនសិ ករោតិ – បុរិសកុត្តំ បុរិសាកប្បំ បុរិសវិធំ បុរិសច្ឆន្ទំ បុរិសស្សរំ បុរិសាលង្ការំ។ សោ តត្ថ រជ្ជតិ តត្រាភិរមតិ។ សោ តត្ថ រត្តោ តត្រាភិរតោ ពហិទ្ធា ឥត្ថិន្ទ្រិយំ មនសិ ករោតិ – ឥត្ថិកុត្តំ ឥត្ថាកប្បំ ឥត្ថិវិធំ ឥត្ថិច្ឆន្ទំ ឥត្ថិស្សរំ ឥត្ថាលង្ការំ។ សោ តត្ថ រជ្ជតិ តត្រាភិរមតិ។ សោ តត្ថ រត្តោ តត្រាភិរតោ ពហិទ្ធា សំយោគំ អាកង្ខតិ។ យញ្ចស្ស សំយោគបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ តញ្ច អាកង្ខតិ។ បុរិសត្តេ, ភិក្ខវេ, អភិរតា សត្តា ឥត្ថីសុ សំយោគំ គតា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ បុរិសត្តំ នាតិវត្តតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោគោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, វិសំយោគោ ហោតិ? ឥត្ថី, ភិក្ខវេ, អជ្ឈត្តំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ ន មនសិ ករោតិ – ឥត្ថិកុត្តំ ឥត្ថាកប្បំ ឥត្ថិវិធំ ឥត្ថិច្ឆន្ទំ ឥត្ថិស្សរំ ឥត្ថាលង្ការំ។ សា តត្ថ ន រជ្ជតិ, សា តត្រ នាភិរមតិ។ សា តត្ថ អរត្តា តត្រ អនភិរតា ពហិទ្ធា បុរិសិន្ទ្រិយំ ន មនសិ ករោតិ – បុរិសកុត្តំ បុរិសាកប្បំ បុរិសវិធំ បុរិសច្ឆន្ទំ បុរិសស្សរំ បុរិសាលង្ការំ។ សា តត្ថ ន រជ្ជតិ, តត្រ នាភិរមតិ។ សា តត្ថ អរត្តា តត្រ អនភិរតា ពហិទ្ធា សំយោគំ នាកង្ខតិ។ យញ្ចស្សា សំយោគបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ តញ្ច នាកង្ខតិ។ ឥត្ថត្តេ, ភិក្ខវេ , អនភិរតា សត្តា បុរិសេសុ វិសំយោគំ គតា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី ឥត្ថត្តំ អតិវត្តតិ។

“បុរិសោ, ភិក្ខវេ, អជ្ឈត្តំ បុរិសិន្ទ្រិយំ ន មនសិ ករោតិ – បុរិសកុត្តំ បុរិសាកប្បំ បុរិសវិធំ បុរិសច្ឆន្ទំ បុរិសស្សរំ បុរិសាលង្ការំ។ សោ តត្ថ ន រជ្ជតិ, សោ តត្រ នាភិរមតិ។ សោ តត្ថ អរត្តោ តត្រ អនភិរតោ ពហិទ្ធា ឥត្ថិន្ទ្រិយំ ន មនសិ ករោតិ – ឥត្ថិកុត្តំ ឥត្ថាកប្បំ ឥត្ថិវិធំ ឥត្ថិច្ឆន្ទំ ឥត្ថិស្សរំ ឥត្ថាលង្ការំ។ សោ តត្ថ ន រជ្ជតិ, តត្រ នាភិរមតិ។ សោ តត្ថ អរត្តោ តត្រ អនភិរតោ ពហិទ្ធា សំយោគំ នាកង្ខតិ។ យញ្ចស្ស សំយោគបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ តញ្ច នាកង្ខតិ។ បុរិសត្តេ, ភិក្ខវេ, អនភិរតា សត្តា ឥត្ថីសុ វិសំយោគំ គតា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ បុរិសត្តំ អតិវត្តតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, វិសំយោគោ ហោតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, សំយោគោ វិសំយោគោ ធម្មបរិយាយោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទានមហប្ផលសុត្តំ

៥២. ឯកំ សមយំ ភគវា ចម្បាយំ វិហរតិ គគ្គរាយ បោក្ខរណិយា តីរេ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ចម្បេយ្យកា ឧបាសកា យេន អាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ ចម្បេយ្យកា ឧបាសកា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោចុំ – “ចិរស្សុតា នោ, ភន្តេ [ភន្តេ សារិបុត្ត (សី.)], ភគវតោ សម្មុខា ធម្មីកថា។ សាធុ មយំ, ភន្តេ, លភេយ្យាម ភគវតោ សម្មុខា ធម្មិំ កថំ [ភគវតោ សន្តិកា ធម្មិំ កថំ (សី.), ភគវតោ ធម្មិំ កថំ (ស្យា.)] សវនាយា”តិ។ “តេនហាវុសោ, តទហុបោសថេ អាគច្ឆេយ្យាថ, អប្បេវ នាម លភេយ្យាថ ភគវតោ សម្មុខា [ភគវតោ សន្តិកេ (ស្យា.)] ធម្មិំ កថំ សវនាយា”តិ។

“ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ ចម្បេយ្យកា ឧបាសកា អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កមឹសុ។

អថ ខោ ចម្បេយ្យកា ឧបាសកា តទហុបោសថេ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋំសុ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ តេហិ ចម្បេយ្យកេហិ ឧបាសកេហិ សទ្ធិំ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“សិយា នុ ខោ, ភន្តេ, ឥធេកច្ចស្ស តាទិសំយេវ ទានំ ទិន្នំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហានិសំសំ; សិយា បន, ភន្តេ, ឥធេកច្ចស្ស តាទិសំយេវ ទានំ ទិន្នំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំស”ន្តិ? “សិយា, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចស្ស តាទិសំយេវ ទានំ ទិន្នំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហានិសំសំ; សិយា បន, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចស្ស តាទិសំយេវ ទានំ ទិន្នំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំស”ន្តិ។ “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសំយេវ ទានំ ទិន្នំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហានិសំសំ; កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសំយេវ ទានំ ទិន្នំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំស”ន្តិ?

“ឥធ, សារិបុត្ត, ឯកច្ចោ សាបេខោ [សាបេក្ខោ (ស្យា.)] ទានំ ទេតិ, បតិពទ្ធចិត្តោ [បតិពន្ធចិត្តោ (ក.)] ទានំ ទេតិ, សន្និធិបេខោ ទានំ ទេតិ, ‘ឥមំ បេច្ច បរិភុញ្ជិស្សាមី’តិ ទានំ ទេតិ។ សោ តំ ទានំ ទេតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, សារិបុត្ត, ទទេយ្យ ឥធេកច្ចោ ឯវរូបំ ទាន”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តត្រ, សារិបុត្ត, យ្វាយំ សាបេខោ ទានំ ទេតិ , បតិពទ្ធចិត្តោ ទានំ ទេតិ, សន្និធិបេខោ ទានំ ទេតិ, ‘ឥមំ បេច្ច បរិភុញ្ជិស្សាមី’តិ ទានំ ទេតិ។ សោ តំ ទានំ ទត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ សោ តំ កម្មំ ខេបេត្វា តំ ឥទ្ធិំ តំ យសំ តំ អាធិបច្ចំ អាគាមី ហោតិ អាគន្តា ឥត្ថត្តំ។

“ឥធ បន, សារិបុត្ត, ឯកច្ចោ ន ហេវ ខោ សាបេខោ ទានំ ទេតិ, ន បតិពទ្ធចិត្តោ ទានំ ទេតិ, ន សន្និធិបេខោ ទានំ ទេតិ, ន ‘ឥមំ បេច្ច បរិភុញ្ជិស្សាមី’តិ ទានំ ទេតិ; អបិ ច ខោ ‘សាហុ ទាន’ន្តិ ទានំ ទេតិ…បេ…. នបិ ‘សាហុ ទាន’ន្តិ ទានំ ទេតិ; អបិ ច ខោ ‘ទិន្នបុព្ពំ កតបុព្ពំ បិតុបិតាមហេហិ ន អរហាមិ បោរាណំ កុលវំសំ ហាបេតុ’ន្តិ ទានំ ទេតិ…បេ…. នបិ ‘ទិន្នបុព្ពំ កតបុព្ពំ បិតុបិតាមហេហិ ន អរហាមិ បោរាណំ កុលវំសំ ហាបេតុ’ន្តិ ទានំ ទេតិ; អបិ ច ខោ ‘អហំ បចាមិ, ឥមេ ន បចន្តិ, នារហាមិ បចន្តោ អបចន្តានំ ទានំ អទាតុ’ន្តិ ទានំ ទេតិ…បេ…. នបិ ‘អហំ បចាមិ, ឥមេ ន បចន្តិ, នារហាមិ បចន្តោ អបចន្តានំ ទានំ អទាតុ’ន្តិ ទានំ ទេតិ; អបិ ច ខោ ‘យថា តេសំ បុព្ពកានំ ឥសីនំ តានិ មហាយញ្ញានិ អហេសុំ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកស្ស វាមកស្ស វាមទេវស្ស វេស្សាមិត្តស្ស យមទគ្គិនោ អង្គីរសស្ស ភារទ្វាជស្ស វាសេដ្ឋស្ស កស្សបស្ស ភគុនោ, ឯវំ មេ អយំ ទានសំវិភាគោ ភវិស្សតី’តិ ទានំ ទេតិ…បេ…. នបិ ‘យថា តេសំ បុព្ពកានំ ឥសីនំ តានិ មហាយញ្ញានិ អហេសុំ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកស្ស វាមកស្ស វាមទេវស្ស វេស្សាមិត្តស្ស យមទគ្គិនោ អង្គីរសស្ស ភារទ្វាជស្ស វាសេដ្ឋស្ស កស្សបស្ស ភគុនោ, ឯវំ មេ អយំ ទានសំវិភាគោ ភវិស្សតី’តិ ទានំ ទេតិ; អបិ ច ខោ ‘ឥមំ មេ ទានំ ទទតោ ចិត្តំ បសីទតិ, អត្តមនតា សោមនស្សំ ឧបជាយតី’តិ ទានំ ទេតិ…បេ…. នបិ ‘ឥមំ មេ ទានំ ទទតោ ចិត្តំ បសីទតិ, អត្តមនតា សោមនស្សំ ឧបជាយតី’តិ ទានំ ទេតិ; អបិ ច ខោ ចិត្តាលង្ការចិត្តបរិក្ខារំ ទានំ ទេតិ។ សោ តំ ទានំ ទេតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, សារិបុត្ត, ទទេយ្យ ឥធេកច្ចោ ឯវរូបំ ទាន”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តត្រ, សារិបុត្ត, យ្វាយំ ន ហេវ [នហេវ ខោ (សី. ស្យា.)] សាបេខោ ទានំ ទេតិ; ន បតិពទ្ធចិត្តោ ទានំ ទេតិ; ន សន្និធិបេខោ ទានំ ទេតិ; ន ‘ឥមំ បេច្ច បរិភុញ្ជិស្សាមី’តិ ទានំ ទេតិ; នបិ ‘សាហុ ទាន’ន្តិ ទានំ ទេតិ; នបិ ‘ទិន្នបុព្ពំ កតបុព្ពំ បិតុបិតាមហេហិ ន អរហាមិ បោរាណំ កុលវំសំ ហាបេតុ’ន្តិ ទានំ ទេតិ; នបិ ‘អហំ បចាមិ, ឥមេ ន បចន្តិ, នារហាមិ បចន្តោ អបចន្តានំ ទានំ អទាតុ’ន្តិ ទានំ ទេតិ; នបិ ‘យថា តេសំ បុព្ពកានំ ឥសីនំ តានិ មហាយញ្ញានិ អហេសុំ, សេយ្យថិទំ – អដ្ឋកស្ស វាមកស្ស វាមទេវស្ស វេស្សាមិត្តស្ស យមទគ្គិនោ អង្គីរសស្ស ភារទ្វាជស្ស វាសេដ្ឋស្ស កស្សបស្ស ភគុនោ, ឯវំ មេ អយំ ទានសំវិភាគោ ភវិស្សតី’តិ ទានំ ទេតិ; នបិ ‘ឥមំ មេ ទានំ ទទតោ ចិត្តំ បសីទតិ, អត្តមនតា សោមនស្សំ ឧបជាយតី’តិ ទានំ ទេតិ; អបិ ច ខោ ចិត្តាលង្ការចិត្តបរិក្ខារំ ទានំ ទេតិ។ សោ តំ ទានំ ទត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ សោ តំ កម្មំ ខេបេត្វា តំ ឥទ្ធិំ តំ យសំ តំ អាធិបច្ចំ អនាគាមី ហោតិ អនាគន្តា ឥត្ថត្តំ។ អយំ ខោ, សារិបុត្ត, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសំយេវ ទានំ ទិន្នំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហានិសំសំ។

អយំ បន, សារិបុត្ត, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន មិធេកច្ចស្ស តាទិសំយេវ ទានំ ទិន្នំ មហប្ផលំ ហោតិ មហានិសំស’’ន្តិ។ នវមំ។

១០. នន្ទមាតាសុត្តំ

៥៣. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ អាយស្មា ច មហាមោគ្គល្លានោ ទក្ខិណាគិរិស្មិំ ចារិកំ ចរន្តិ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ។ តេន ខោ បន សមយេន វេឡុកណ្ដកី [វេឡុកណ្ដកី (ស្យា.) អ. និ. ៦.៣៧; ២.១៣៤; សំ. និ. ២.១៧៣ បស្សិតព្ពំ] នន្ទមាតា ឧបាសិកា រត្តិយា បច្ចូសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ បារាយនំ [ចូឡនិ. បារាយនវគ្គ, វត្ថុគាថា] សរេន ភាសតិ។

តេន ខោ បន សមយេន វេស្សវណោ មហារាជា ឧត្តរាយ ទិសាយ ទក្ខិណំ ទិសំ គច្ឆតិ កេនចិទេវ ករណីយេន។ អស្សោសិ ខោ វេស្សវណោ មហារាជា នន្ទមាតាយ ឧបាសិកាយ បារាយនំ សរេន ភាសន្តិយា, សុត្វា កថាបរិយោសានំ អាគមយមានោ អដ្ឋាសិ។

អថ ខោ នន្ទមាតា ឧបាសិកា បារាយនំ សរេន ភាសិត្វា តុណ្ហី អហោសិ។ អថ ខោ វេស្សវណោ មហារាជា នន្ទមាតាយ ឧបាសិកាយ កថាបរិយោសានំ វិទិត្វា អព្ភានុមោទិ – ‘‘សាធុ ភគិនិ, សាធុ ភគិនី’’តិ! ‘‘កោ បនេសោ, ភទ្រមុខា’’តិ? ‘‘អហំ តេ, ភគិនិ, ភាតា វេស្សវណោ, មហារាជា’’តិ។ ‘‘សាធុ, ភទ្រមុខ, តេន ហិ យោ មេ អយំ ធម្មបរិយាយោ ភណិតោ ឥទំ តេ ហោតុ អាតិថេយ្យ’’ន្តិ។ ‘‘សាធុ, ភគិនិ, ឯតញ្ចេវ មេ ហោតុ អាតិថេយ្យំ។ ស្វេវ [ស្វេ ច (សី.)] សារិបុត្តមោគ្គល្លានប្បមុខោ ភិក្ខុសង្ឃោ អកតបាតរាសោ វេឡុកណ្ដកំ អាគមិស្សតិ, តញ្ច ភិក្ខុសង្ឃំ បរិវិសិត្វា មម ទក្ខិណំ អាទិសេយ្យាសិ។ ឯតញ្ចេវ [ឯវញ្ច (សី. ស្យា.), ឯតញ្ច (?)] មេ ភវិស្សតិ អាតិថេយ្យ’’ន្តិ។

អថ ខោ នន្ទមាតា ឧបាសិកា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន សកេ និវេសនេ បណីតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ បដិយាទាបេសិ។ អថ ខោ សារិបុត្តមោគ្គល្លានប្បមុខោ ភិក្ខុសង្ឃោ អកតបាតរាសោ យេន វេឡុកណ្ដកោ តទវសរិ។ អថ ខោ នន្ទមាតា ឧបាសិកា អញ្ញតរំ បុរិសំ អាមន្តេសិ – ‘‘ឯហិ ត្វំ, អម្ភោ បុរិស, អារាមំ គន្ត្វា ភិក្ខុសង្ឃស្ស កាលំ អារោចេហិ – ‘កាលោ, ភន្តេ, អយ្យាយ នន្ទមាតុយា និវេសនេ និដ្ឋិតំ ភត្ត’’’ន្តិ។ ‘‘ឯវំ, អយ្យេ’’តិ ខោ សោ បុរិសោ នន្ទមាតាយ ឧបាសិកាយ បដិស្សុត្វា អារាមំ គន្ត្វា ភិក្ខុសង្ឃស្ស កាលំ អារោចេសិ – ‘‘កាលោ, ភន្តេ, អយ្យាយ នន្ទមាតុយា និវេសនេ និដ្ឋិតំ ភត្ត’’ន្តិ។ អថ ខោ សារិបុត្តមោគ្គល្លានប្បមុខោ ភិក្ខុសង្ឃោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន នន្ទមាតាយ ឧបាសិកាយ និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ នន្ទមាតា ឧបាសិកា សារិបុត្តមោគ្គល្លានប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន សហត្ថា សន្តប្បេសិ សម្បវារេសិ។

អថ ខោ នន្ទមាតា ឧបាសិកា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ភុត្តាវិំ ឱនីតបត្តបាណិំ ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ នន្ទមាតរំ ឧបាសិកំ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច – ‘‘កោ បន តេ, នន្ទមាតេ, ភិក្ខុសង្ឃស្ស អព្ភាគមនំ អារោចេសី’’តិ?

‘‘ឥធាហំ, ភន្តេ , រត្តិយា បច្ចូសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ បារាយនំ សរេន ភាសិត្វា តុណ្ហី អហោសិំ។ អថ ខោ, ភន្តេ, វេស្សវណោ មហារាជា មម កថាបរិយោសានំ វិទិត្វា អព្ភានុមោទិ – ‘សាធុ, ភគិនិ, សាធុ, ភគិនី’តិ! ‘កោ បនេសោ, ភទ្រមុខា’តិ? ‘អហំ តេ, ភគិនិ, ភាតា វេស្សវណោ, មហារាជា’តិ។ ‘សាធុ, ភទ្រមុខ, តេន ហិ យោ មេ អយំ ធម្មបរិយាយោ ភណិតោ ឥទំ តេ ហោតុ អាតិថេយ្យ’ន្តិ។ ‘សាធុ, ភគិនិ, ឯតញ្ចេវ មេ ហោតុ អាតិថេយ្យំ។ ស្វេវ សារិបុត្តមោគ្គល្លានប្បមុខោ ភិក្ខុសង្ឃោ អកតបាតរាសោ វេឡុកណ្ដកំ អាគមិស្សតិ, តញ្ច ភិក្ខុសង្ឃំ បរិវិសិត្វា មម ទក្ខិណំ អាទិសេយ្យាសិ។ ឯតញ្ចេវ [ឯតញ្ច (សី.), ឯវញ្ច (ស្យា.)] មេ ភវិស្សតិ អាតិថេយ្យ’ន្តិ។ យទិទំ [យមិទំ (ម. និ. ១.៣៦៣)], ភន្តេ, ទានេ [បុញ្ញំ ហិ តំ (សី.), បុញ្ញំ បុញ្ញមហិតំ (ស្យា.), បុញ្ញំ វា បុញ្ញមហំ វា (បី.), បុញ្ញំ វា បុញ្ញមហី វា (ក.)] បុញ្ញញ្ច បុញ្ញមហី ច តំ [បុញ្ញំ ហិ តំ (សី.), បុញ្ញំ បុញ្ញមហិតំ (ស្យា.), បុញ្ញំ វា បុញ្ញមហំ វា (បី.), បុញ្ញំ វា បុញ្ញមហី វា (ក.)] វេស្សវណស្ស មហារាជស្ស សុខាយ ហោតូ’’តិ។

‘‘អច្ឆរិយំ, នន្ទមាតេ, អព្ភុតំ, នន្ទមាតេ! យត្រ ហិ នាម វេស្សវណេន មហារាជេន ឯវំមហិទ្ធិកេន ឯវំមហេសក្ខេន ទេវបុត្តេន សម្មុខា សល្លបិស្សសី’’តិ។

“ន ខោ មេ, ភន្តេ, ឯសេវ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ អត្ថិ មេ អញ្ញោបិ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ ឥធ មេ, ភន្តេ, នន្ទោ នាម ឯកបុត្តកោ បិយោ មនាបោ។ តំ រាជានោ កិស្មិញ្ចិទេវ បករណេ ឱកស្ស បសយ្ហ ជីវិតា វោរោបេសុំ។ តស្មិំ ខោ បនាហំ, ភន្តេ, ទារកេ គហិតេ វា គយ្ហមានេ វា វធេ វា វជ្ឈមានេ វា ហតេ វា ហញ្ញមានេ វា នាភិជានាមិ ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ”ន្តិ។ “អច្ឆរិយំ, នន្ទមាតេ, អព្ភុតំ នន្ទមាតេ! យត្រ ហិ នាម ចិត្តុប្បាទម្បិ [ចិត្តុប្បាទមត្តម្បិ (ស្យា.)] បរិសោធេស្សសី”តិ។

“ន ខោ មេ, ភន្តេ , ឯសេវ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ អត្ថិ មេ អញ្ញោបិ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ ឥធ មេ, ភន្តេ, សាមិកោ កាលង្កតោ អញ្ញតរំ យក្ខយោនិំ ឧបបន្នោ។ សោ មេ តេនេវ បុរិមេន អត្តភាវេន ឧទ្ទស្សេសិ។ ន ខោ បនាហំ, ភន្តេ, អភិជានាមិ តតោនិទានំ ចិត្តស្ស អញ្ញថត្តំ”ន្តិ។ “អច្ឆរិយំ, នន្ទមាតេ, អព្ភុតំ, នន្ទមាតេ! យត្រ ហិ នាម ចិត្តុប្បាទម្បិ បរិសោធេស្សសី”តិ។

“ន ខោ មេ, ភន្តេ, ឯសេវ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ អត្ថិ មេ អញ្ញោបិ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ យតោហំ, ភន្តេ, សាមិកស្ស ទហរស្សេវ ទហរា អានីតា នាភិជានាមិ សាមិកំ មនសាបិ អតិចរិតា [អតិចរិតុំ (ស្យា.), អតិចារិត្តំ (ក.)], កុតោ បន កាយេនា”តិ! “អច្ឆរិយំ, នន្ទមាតេ, អព្ភុតំ, នន្ទមាតេ! យត្រ ហិ នាម ចិត្តុប្បាទម្បិ បរិសោធេស្សសី”តិ។

“ន ខោ មេ, ភន្តេ, ឯសេវ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ អត្ថិ មេ អញ្ញោបិ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ យទាហំ, ភន្តេ, ឧបាសិកា បដិទេសិតា នាភិជានាមិ កិញ្ចិ សិក្ខាបទំ សញ្ចិច្ច វីតិក្កមិតា”តិ។ “អច្ឆរិយំ, នន្ទមាតេ, អព្ភុតំ, នន្ទមាតេ”តិ!

“ន ខោ មេ, ភន្តេ, ឯសេវ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ អត្ថិ មេ អញ្ញោបិ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ ឥធាហំ, ភន្តេ, យាវទេវ [យាវទេវ (សី. ស្យា.) សំ. និ. ២.១៥២ បាឡិ ច អដ្ឋកថាដីកា ច បស្សិតព្ពា] អាកង្ខាមិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខិកា ច វិហរាមិ សតា ច សម្បជានា សុខញ្ច កាយេ បដិសំវេទេមិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ‘ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី’តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមី”តិ។ “អច្ឆរិយំ, នន្ទមាតេ, អព្ភុតំ, នន្ទមាតេ”តិ!

“ន ខោ មេ, ភន្តេ, ឯសេវ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ អត្ថិ មេ អញ្ញោបិ អច្ឆរិយោ អព្ភុតោ ធម្មោ។ យានិមានិ, ភន្តេ, ភគវតា ទេសិតានិ បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ នាហំ តេសំ កិញ្ចិ អត្តនិ អប្បហីនំ សមនុបស្សាមី”តិ។ “អច្ឆរិយំ, នន្ទមាតេ, អព្ភុតំ, នន្ទមាតេ”តិ!

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ នន្ទមាតរំ ឧបាសិកំ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ។ ទសមំ។

មហាយញ្ញវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ឋិតិ ច បរិក្ខារំ ទ្វេ, អគ្គី សញ្ញា ច ទ្វេ បរា;
មេថុនា សំយោគោ ទានំ, នន្ទមាតេន តេ ទសាតិ។

បឋមបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

៦. អព្យាកតវគ្គោ

១. អព្យាកតសុត្តំ

៥៤. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន សុតវតោ អរិយសាវកស្ស វិចិកិច្ឆា នុប្បជ្ជតិ អព្យាកតវត្ថូសូ’’តិ?

‘‘ទិដ្ឋិនិរោធា ខោ, ភិក្ខុ, សុតវតោ អរិយសាវកស្ស វិចិកិច្ឆា នុប្បជ្ជតិ អព្យាកតវត្ថូសុ។ ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិគតមេតំ; ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិគតមេតំ; ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិគតមេតំ; ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, ទិដ្ឋិគតមេតំ។ អស្សុតវា, ភិក្ខុ, បុថុជ្ជនោ ទិដ្ឋឹ នប្បជានាតិ, ទិដ្ឋិសមុទយំ នប្បជានាតិ, ទិដ្ឋិនិរោធំ នប្បជានាតិ, ទិដ្ឋិនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ នប្បជានាតិ។ តស្ស សា ទិដ្ឋិ បវឌ្ឍតិ, សោ ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

‘‘សុតវា ច ខោ, ភិក្ខុ, អរិយសាវកោ ទិដ្ឋឹ បជានាតិ, ទិដ្ឋិសមុទយំ បជានាតិ, ទិដ្ឋិនិរោធំ បជានាតិ, ទិដ្ឋិនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ។ តស្ស សា ទិដ្ឋិ និរុជ្ឈតិ, សោ បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ ឯវំ ជានំ ខោ, ភិក្ខុ, សុតវា អរិយសាវកោ ឯវំ បស្សំ ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ព្យាករោតិ; ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ព្យាករោតិ; ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ព្យាករោតិ; ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ព្យាករោតិ។ ឯវំ ជានំ ខោ, ភិក្ខុ, សុតវា អរិយសាវកោ ឯវំ បស្សំ ឯវំ អព្យាករណធម្មោ ហោតិ អព្យាកតវត្ថូសុ ។ ឯវំ ជានំ ខោ, ភិក្ខុ, សុតវា អរិយសាវកោ ឯវំ បស្សំ ន ឆម្ភតិ, ន កម្បតិ, ន វេធតិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ អព្យាកតវត្ថូសុ។

‘‘‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, តណ្ហាគតមេតំ…បេ… សញ្ញាគតមេតំ …បេ… មញ្ញិតមេតំ…បេ… បបញ្ចិតមេតំ…បេ… ឧបាទានគតមេតំ…បេ… ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, វិប្បដិសារោ ឯសោ; ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, វិប្បដិសារោ ឯសោ; ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, វិប្បដិសារោ ឯសោ; ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ ខោ, ភិក្ខុ, វិប្បដិសារោ ឯសោ។ អស្សុតវា, ភិក្ខុ, បុថុជ្ជនោ វិប្បដិសារំ នប្បជានាតិ, វិប្បដិសារសមុទយំ នប្បជានាតិ, វិប្បដិសារនិរោធំ នប្បជានាតិ, វិប្បដិសារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ នប្បជានាតិ។ តស្ស សោ វិប្បដិសារោ បវឌ្ឍតិ, សោ ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

‘‘សុតវា ច ខោ, ភិក្ខុ, អរិយសាវកោ វិប្បដិសារំ បជានាតិ, វិប្បដិសារសមុទយំ បជានាតិ, វិប្បដិសារនិរោធំ បជានាតិ , វិប្បដិសារនិរោធគាមិនិំ បដិបទំ បជានាតិ។ តស្ស សោ វិប្បដិសារោ និរុជ្ឈតិ, សោ បរិមុច្ចតិ ជាតិយា…បេ… ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។ ឯវំ ជានំ ខោ, ភិក្ខុ, សុតវា អរិយសាវកោ ឯវំ បស្សំ ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ព្យាករោតិ…បេ… ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិបិ ន ព្យាករោតិ។ ឯវំ ជានំ ខោ, ភិក្ខុ, សុតវា អរិយសាវកោ ឯវំ បស្សំ ឯវំ អព្យាករណធម្មោ ហោតិ អព្យាកតវត្ថូសុ។ ឯវំ ជានំ ខោ, ភិក្ខុ, សុតវា អរិយសាវកោ ឯវំ បស្សំ ន ឆម្ភតិ, ន កម្បតិ, ន វេធតិ, ន សន្តាសំ អាបជ្ជតិ អព្យាកតវត្ថូសុ។ អយំ ខោ, ភិក្ខុ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន សុតវតោ អរិយសាវកស្ស វិចិកិច្ឆា នុប្បជ្ជតិ អព្យាកតវត្ថូសូ’’តិ។ បឋមំ។

២. បុរិសគតិសុត្តំ

៥៥. ‘‘សត្ត ច [សត្ត (សី.), សត្ត ច ខោ (ក.)], ភិក្ខវេ, បុរិសគតិយោ ទេសេស្សាមិ អនុបាទា ច បរិនិព្ពានំ [បរិនិព្ពាណំ (សី.)]។ តំ សុណាថ , សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – ‘‘កតមា ច, ភិក្ខវេ, សត្ត បុរិសគតិយោ?

“ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – ‘នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា, ន ភវិស្សតិ ន មេ ភវិស្សតិ, យទត្ថិ យំ ភូតំ តំ បជហាមី’តិ ឧបេក្ខំ បដិលភតិ។ សោ ភវេ ន រជ្ជតិ, សម្ភវេ ន រជ្ជតិ, អត្ថុត្តរិ បទំ សន្តំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តញ្ច ខ្វស្ស បទំ ន សព្ពេន សព្ពំ សច្ឆិកតំ ហោតិ, តស្ស ន សព្ពេន សព្ពំ មានានុសយោ បហីនោ ហោតិ, ន សព្ពេន សព្ពំ ភវរាគានុសយោ បហីនោ ហោតិ, ន សព្ពេន សព្ពំ អវិជ្ជានុសយោ បហីនោ ហោតិ។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទិវសំសន្តត្តេ [ទិវសសន្តត្តេ (សី. ស្យា.) ម. និ. ២.១៥៤] អយោកបាលេ ហញ្ញមានេ បបដិកា និព្ពត្តិត្វា និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – ‘នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា, ន ភវិស្សតិ ន មេ ភវិស្សតិ, យទត្ថិ យំ ភូតំ តំ បជហាមី’តិ ឧបេក្ខំ បដិលភតិ។ សោ ភវេ ន រជ្ជតិ, សម្ភវេ ន រជ្ជតិ, អត្ថុត្តរិ បទំ សន្តំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តញ្ច ខ្វស្ស បទំ ន សព្ពេន សព្ពំ សច្ឆិកតំ ហោតិ, តស្ស ន សព្ពេន សព្ពំ មានានុសយោ បហីនោ ហោតិ, ន សព្ពេន សព្ពំ ភវរាគានុសយោ បហីនោ ហោតិ, ន សព្ពេន សព្ពំ អវិជ្ជានុសយោ បហីនោ ហោតិ។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – ‘នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា, ន ភវិស្សតិ ន មេ ភវិស្សតិ, យទត្ថិ យំ ភូតំ តំ បជហាមី’តិ ឧបេក្ខំ បដិលភតិ។ សោ ភវេ ន រជ្ជតិ, សម្ភវេ ន រជ្ជតិ, អត្ថុត្តរិ បទំ សន្តំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តញ្ច ខ្វស្ស បទំ ន សព្ពេន សព្ពំ សច្ឆិកតំ ហោតិ, តស្ស ន សព្ពេន សព្ពំ មានានុសយោ បហីនោ ហោតិ, ន សព្ពេន សព្ពំ ភវរាគានុសយោ បហីនោ ហោតិ, ន សព្ពេន សព្ពំ អវិជ្ជានុសយោ បហីនោ ហោតិ។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទិវសំសន្តត្តេ អយោកបាលេ ហញ្ញមានេ បបដិកា និព្ពត្តិត្វា ឧប្បតិត្វា និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា…បេ.… សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា…បេ.… សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទិវសំសន្តត្តេ អយោកបាលេ ហញ្ញមានេ បបដិកា និព្ពត្តិត្វា ឧប្បតិត្វា អនុបហច្ច តលំ និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា…បេ.… សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា…បេ.… សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទិវសំសន្តត្តេ អយោកបាលេ ហញ្ញមានេ បបដិកា និព្ពត្តិត្វា ឧប្បតិត្វា ឧបហច្ច តលំ និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា…បេ.… សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា…បេ.… សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទិវសំសន្តត្តេ អយោកបាលេ ហញ្ញមានេ បបដិកា និព្ពត្តិត្វា ឧប្បតិត្វា បរិត្តេ តិណបុញ្ជេ វា កដ្ឋបុញ្ជេ វា និបតេយ្យ។ សា តត្ថ អគ្គិម្បិ ជនេយ្យ, ធូមម្បិ ជនេយ្យ, អគ្គិម្បិ ជនេត្វា ធូមម្បិ ជនេត្វា តមេវ បរិត្តំ តិណបុញ្ជំ វា កដ្ឋបុញ្ជំ វា បរិយាទិយិត្វា អនាហារា និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា…បេ.… សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា…បេ.… សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទិវសំសន្តត្តេ អយោកបាលេ ហញ្ញមានេ បបដិកា និព្ពត្តិត្វា ឧប្បតិត្វា វិបុលេ តិណបុញ្ជេ វា កដ្ឋបុញ្ជេ វា និបតេយ្យ។ សា តត្ថ អគ្គិម្បិ ជនេយ្យ, ធូមម្បិ ជនេយ្យ, អគ្គិម្បិ ជនេត្វា ធូមម្បិ ជនេត្វា តមេវ វិបុលំ តិណបុញ្ជំ វា កដ្ឋបុញ្ជំ វា បរិយាទិយិត្វា អនាហារា និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា…បេ.… សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – ‘នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា, ន ភវិស្សតិ ន មេ ភវិស្សតិ, យទត្ថិ យំ ភូតំ តំ បជហាមី’តិ ឧបេក្ខំ បដិលភតិ។ សោ ភវេ ន រជ្ជតិ, សម្ភវេ ន រជ្ជតិ, អត្ថុត្តរិ បទំ សន្តំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តញ្ច ខ្វស្ស បទំ ន សព្ពេន សព្ពំ សច្ឆិកតំ ហោតិ, តស្ស ន សព្ពេន សព្ពំ មានានុសយោ

បហីនោ ហោតិ, ន សព្ពេន សព្ពំ ភវរាគានុសយោ បហីនោ ហោតិ, ន សព្ពេន សព្ពំ អវិជ្ជានុសយោ បហីនោ ហោតិ។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឧទ្ធំសោតោ ហោតិ អកនិដ្ឋគាមី។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ទិវសំសន្តត្តេ អយោកបាលេ ហញ្ញមានេ បបដិកា និព្ពត្តិត្វា ឧប្បតិត្វា មហន្តេ តិណបុញ្ជេ វា កដ្ឋបុញ្ជេ វា និបតេយ្យ។ សា តត្ថ អគ្គិម្បិ ជនេយ្យ, ធូមម្បិ ជនេយ្យ, អគ្គិម្បិ ជនេត្វា ធូមម្បិ ជនេត្វា តមេវ មហន្តំ តិណបុញ្ជំ វា កដ្ឋបុញ្ជំ វា បរិយាទិយិត្វា គច្ឆម្បិ ទហេយ្យ [ឌហេយ្យ (អដ្ឋកថា)], ទាយម្បិ ទហេយ្យ, គច្ឆម្បិ ទហិត្វា ទាយម្បិ ទហិត្វា ហរិតន្តំ វា បថន្តំ វា [បន្ថន្តំ វា (សី.) ស្យាមបោត្ថកេ ឥទំ ន ទិស្សតិ] សេលន្តំ វា ឧទកន្តំ វា រមណីយំ វា ភូមិភាគំ អាគម្ម អនាហារា និព្ពាយេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា...បេ.... សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឧទ្ធំសោតោ ហោតិ អកនិដ្ឋគាមី។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត បុរិសគតិយោ។

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អនុបាទាបរិនិព្ពានំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ បដិបន្នោ ហោតិ – ‘នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយា, ន ភវិស្សតិ ន មេ ភវិស្សតិ, យទត្ថិ យំ ភូតំ តំ បជហាមី’តិ ឧបេក្ខំ បដិលភតិ។ សោ ភវេ ន រជ្ជតិ, សម្ភវេ ន រជ្ជតិ, អត្ថុត្តរិ បទំ សន្តំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ។ តញ្ច ខ្វស្ស បទំ សព្ពេន សព្ពំ សច្ឆិកតំ ហោតិ, តស្ស សព្ពេន សព្ពំ មានានុសយោ បហីនោ ហោតិ, សព្ពេន សព្ពំ ភវរាគានុសយោ បហីនោ ហោតិ, សព្ពេន សព្ពំ អវិជ្ជានុសយោ បហីនោ ហោតិ។ សោ អាសវានំ ខយា...បេ.... សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនុបាទាបរិនិព្ពានំ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត បុរិសគតិយោ អនុបាទា ច បរិនិព្ពាន”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. តិស្សព្រហ្មាសុត្តំ

៥៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ អថ ខោ ទ្វេ ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ គិជ្ឈកូដំ ឱភាសេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋំសុ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ ឯកា ទេវតា ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឯតា, ភន្តេ, ភិក្ខុនិយោ វិមុត្តា”តិ។ អបរា ទេវតា ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឯតា, ភន្តេ, ភិក្ខុនិយោ អនុបាទិសេសា សុវិមុត្តា”តិ។ ឥទមវោចុំ តា ទេវតា។ សមនុញ្ញោ សត្ថា អហោសិ។ អថ ខោ តា ទេវតា “សមនុញ្ញោ សត្ថា”តិ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយឹសុ។

អថ ខោ ភគវា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឥមំ, ភិក្ខវេ, រត្តិំ ទ្វេ ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ គិជ្ឈកូដំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋំសុ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកា ទេវតា មំ ឯតទវោច – ‘ឯតា, ភន្តេ, ភិក្ខុនិយោ វិមុត្តា’តិ។ អបរា ទេវតា មំ ឯតទវោច – ‘ឯតា, ភន្តេ, ភិក្ខុនិយោ អនុបាទិសេសា សុវិមុត្តា’តិ។ ឥទមវោចុំ, ភិក្ខវេ, តា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយឹសូ”តិ។

តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវតោ អវិទូរេ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស ឯតទហោសិ – “កតមេសានំ ខោ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ? តេន ខោ បន សមយេន តិស្សោ នាម ភិក្ខុ អធុនាកាលង្កតោ អញ្ញតរំ ព្រហ្មលោកំ ឧបបន្នោ ហោតិ។ តត្រាបិ នំ ឯវំ ជានន្តិ – “តិស្សោ ព្រហ្មា មហិទ្ធិកោ មហានុភាវោ”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវ – គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ អន្តរហិតោ តស្មិំ ព្រហ្មលោកេ បាតុរហោសិ។ អទ្ទសា ខោ តិស្សោ ព្រហ្មា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច – “ឯហិ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន; ស្វាគតំ, មារិស មោគ្គល្លាន! ចិរស្សំ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឥមំ បរិយាយមកាសិ , យទិទំ ឥធាគមនាយ។ និសីទ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឥទមាសនំ បញ្ញត្ត”ន្តិ។ និសីទិ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ បញ្ញត្តេ អាសនេ។ តិស្សោបិ ខោ ព្រហ្មា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ តិស្សំ ព្រហ្មានំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច – “កតមេសានំ ខោ, តិស្ស , ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ? “ព្រហ្មកាយិកានំ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ។

“សព្ពេសញ្ញេវ ខោ, តិស្ស, ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ? “ន ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សព្ពេសំ ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ។

“យេ ខោ តេ, មារិស មោគ្គល្លាន, ព្រហ្មកាយិកា ទេវា ព្រហ្មេន អាយុនា សន្តុដ្ឋា ព្រហ្មេន វណ្ណេន ព្រហ្មេន សុខេន ព្រហ្មេន យសេន ព្រហ្មេន អាធិបតេយ្យេន សន្តុដ្ឋា, តេ ឧត្តរិ និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ។ តេសំ ន ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’តិ។ យេ ច ខោ តេ, មារិស មោគ្គល្លាន, ព្រហ្មកាយិកា ទេវា ព្រហ្មេន អាយុនា អសន្តុដ្ឋា, ព្រហ្មេន វណ្ណេន ព្រហ្មេន សុខេន ព្រហ្មេន យសេន ព្រហ្មេន អាធិបតេយ្យេន អសន្តុដ្ឋា, តេ ច ឧត្តរិ និស្សរណំ យថាភូតំ បជានន្តិ។ តេសំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ។

“ឥធ, មារិស មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ ឧភតោភាគវិមុត្តោ ហោតិ។ តមេនំ តេ ទេវា ឯវំ ជានន្តិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា ឧភតោភាគវិមុត្តោ។ យាវស្ស កាយោ ឋស្សតិ តាវ នំ ទក្ខន្តិ ទេវមនុស្សា។ កាយស្ស ភេទា ន នំ ទក្ខន្តិ ទេវមនុស្សា’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន , តេសំ ទេវានំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ។

“ឥធ បន, មារិស មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ បញ្ញាវិមុត្តោ ហោតិ។ តមេនំ តេ ទេវា ឯវំ ជានន្តិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា បញ្ញាវិមុត្តោ។ យាវស្ស កាយោ ឋស្សតិ តាវ នំ ទក្ខន្តិ ទេវមនុស្សា។ កាយស្ស ភេទា ន នំ ទក្ខន្តិ ទេវមនុស្សា’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, តេសំ ទេវានំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ។

“ឥធ បន, មារិស មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ កាយសក្ខី ហោតិ។ តមេនំ ទេវា ឯវំ ជានន្តិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា កាយសក្ខី។ អប្បេវ នាម អយមាយស្មា អនុលោមិកានិ សេនាសនានិ បដិសេវមានោ កល្យាណមិត្តេ ភជមានោ ឥន្ទ្រិយានិ សមន្នានយមានោ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, តេសំ ទេវានំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ។

“ឥធ បន, មារិស មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ…បេ… សទ្ធាវិមុត្តោ ហោតិ…បេ… ធម្មានុសារី ហោតិ។ តមេនំ តេ ទេវា ឯវំ ជានន្តិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា ធម្មានុសារី។ អប្បេវ នាម អយមាយស្មា អនុលោមិកានិ សេនាសនានិ បដិសេវមានោ កល្យាណមិត្តេ ភជមានោ ឥន្ទ្រិយានិ សមន្នានយមានោ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, តេសំ ទេវានំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តិស្សស្ស ព្រហ្មុនោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវំ – ព្រហ្មលោកេ អន្តរហិតោ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ បាតុរហោសិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ យាវតកោ អហោសិ តិស្សេន ព្រហ្មុនា សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។

“ន ហិ បន តេ, មោគ្គល្លាន, តិស្សោ ព្រហ្មា សត្តមំ អនិមិត្តវិហារិំ បុគ្គលំ ទេសេតិ”។ “ឯតស្ស, ភគវា, កាលោ; ឯតស្ស, សុគត, កាលោ! យំ ភគវា សត្តមំ អនិមិត្តវិហារិំ បុគ្គលំ ទេសេយ្យ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។ “តេន ហិ, មោគ្គល្លាន, សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ឥធ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ សព្ពនិមិត្តានំ អមនសិការា អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តមេនំ តេ ទេវា ឯវំ ជានន្តិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា សព្ពនិមិត្តានំ អមនសិការា អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អប្បេវ នាម អយមាយស្មា អនុលោមិកានិ សេនាសនានិ បដិសេវមានោ កល្យាណមិត្តេ ភជមានោ ឥន្ទ្រិយានិ សមន្នានយមានោ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ –

ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា’តិ។ ឯវំ ខោ, មោគ្គល្លាន, តេសំ ទេវានំ ញាណំ ហោតិ – ‘សឧបាទិសេសេ វា សឧបាទិសេសោតិ, អនុបាទិសេសេ វា អនុបាទិសេសោ’”តិ។ តតិយំ។

៤. សីហសេនាបតិសុត្តំ

៥៧. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ សីហោ សេនាបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សីហោ សេនាបតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សក្កា នុ ខោ, ភន្តេ, សន្ទិដ្ឋិកំ ទានផលំ បញ្ញាបេតុ”ន្តិ?

“តេន ហិ, សីហ, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ, យថា តេ ខមេយ្យ តថា នំ ព្យាករេយ្យាសិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, សីហ, ឥធ ទ្វេ បុរិសា – ឯកោ បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, ឯកោ បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, សីហ, កំ នុ ខោ [កិំ នុ ខោ (ក.)] អរហន្តោ បឋមំ អនុកម្បន្តា អនុកម្បេយ្យុំ – ‘យោ វា សោ បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, យោ វា សោ បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ’”តិ?

“យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, កិន្តំ [កិន្តិ (ក.)] អរហន្តោ បឋមំ អនុកម្បន្តា អនុកម្បិស្សន្តិ! យោ ច ខោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ តំយេវ អរហន្តោ បឋមំ អនុកម្បន្តា អនុកម្បេយ្យុំ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, សីហ, កំ នុ ខោ អរហន្តោ បឋមំ ឧបសង្កមន្តា ឧបសង្កមេយ្យុំ – ‘យោ វា សោ បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, យោ វា សោ បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ’”តិ? “យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, កិន្តំ អរហន្តោ បឋមំ ឧបសង្កមន្តា ឧបសង្កមិស្សន្តិ! យោ ច ខោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ តំយេវ អរហន្តោ បឋមំ ឧបសង្កមន្តា ឧបសង្កមេយ្យុំ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, សីហ, កស្ស នុ ខោ អរហន្តោ បឋមំ បដិគ្គណ្ហន្តា បដិគ្គណ្ហេយ្យុំ – ‘យោ វា សោ បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, យោ វា សោ បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ’”តិ? “យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, កិន្តំ តស្ស អរហន្តោ បឋមំ បដិគ្គណ្ហន្តា បដិគ្គណ្ហិស្សន្តិ! យោ ច ខោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ តស្សេវ អរហន្តោ បឋមំ បដិគ្គណ្ហន្តា បដិគ្គណ្ហេយ្យុំ”’។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, សីហ, កស្ស នុ ខោ អរហន្តោ បឋមំ ធម្មំ ទេសេន្តា ទេសេយ្យុំ – ‘យោ វា សោ បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, យោ វា សោ បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ’”តិ? “យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, កិន្តំ តស្ស អរហន្តោ បឋមំ ធម្មំ ទេសេន្តា ទេសេស្សន្តិ! យោ ច ខោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ តស្សេវ អរហន្តោ បឋមំ ធម្មំ ទេសេន្តា ទេសេយ្យុំ” ។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, សីហ, កស្ស នុ ខោ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆេយ្យ – ‘យោ វា សោ បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, យោ វា សោ បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ’”តិ? “យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, កិន្តំ តស្ស កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆិស្សតិ! យោ ច ខោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ តស្សេវ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆេយ្យ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, សីហ, កោ នុ ខោ យំយទេវ បរិសំ ឧបសង្កមេយ្យ, យទិ ខត្តិយបរិសំ យទិ ព្រាហ្មណបរិសំ យទិ គហបតិបរិសំ យទិ សមណបរិសំ វិសារទោ ឧបសង្កមេយ្យ អមង្កុភូតោ – ‘យោ វា សោ បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, យោ វា សោ បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ’”តិ? “យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, កិំ សោ យំយទេវ បរិសំ ឧបសង្កមិស្សតិ, យទិ ខត្តិយបរិសំ យទិ ព្រាហ្មណបរិសំ យទិ គហបតិបរិសំ យទិ សមណបរិសំ វិសារទោ ឧបសង្កមិស្សតិ អមង្កុភូតោ! យោ ច ខោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ សោ យំយទេវ បរិសំ ឧបសង្កមេយ្យ, យទិ ខត្តិយបរិសំ យទិ ព្រាហ្មណបរិសំ យទិ គហបតិបរិសំ យទិ សមណបរិសំ វិសារទោ ឧបសង្កមេយ្យ អមង្កុភូតោ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, សីហ, កោ នុ ខោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជេយ្យ – ‘យោ វា សោ បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, យោ វា សោ បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ’”តិ ? “យោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ អស្សទ្ធោ មច្ឆរី កទរិយោ បរិភាសកោ, កិំ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សតិ! យោ ច ខោ សោ, ភន្តេ, បុរិសោ សទ្ធោ ទានបតិ អនុប្បទានរតោ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជេយ្យ”។

“យានិមានិ, ភន្តេ, ភគវតា សន្ទិដ្ឋិកានិ ទានផលានិ អក្ខាតានិ, នាហំ ឯត្ថ ភគវតោ សទ្ធាយ គច្ឆាមិ។ អហម្បិ ឯតានិ ជានាមិ។ អហំ, ភន្តេ, ទាយកោ ទានបតិ, មំ អរហន្តោ បឋមំ អនុកម្បន្តា អនុកម្បន្តិ។ អហំ, ភន្តេ, ទាយកោ ទានបតិ, មំ អរហន្តោ បឋមំ ឧបសង្កមន្តា ឧបសង្កមន្តិ។ អហំ, ភន្តេ, ទាយកោ ទានបតិ, មយ្ហំ អរហន្តោ បឋមំ បដិគ្គណ្ហន្តា បដិគ្គណ្ហន្តិ ។ អហំ, ភន្តេ, ទាយកោ ទានបតិ, មយ្ហំ អរហន្តោ បឋមំ ធម្មំ ទេសេន្តា ទេសេន្តិ។ អហំ, ភន្តេ, ទាយកោ ទានបតិ, មយ្ហំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘សីហោ សេនាបតិ ទាយកោ ការកោ សង្ឃុបដ្ឋាកោ’តិ ។ អហំ, ភន្តេ, ទាយកោ ទានបតិ យំយទេវ បរិសំ ឧបសង្កមាមិ, យទិ ខត្តិយបរិសំ…បេ… យទិ សមណបរិសំ វិសារទោ ឧបសង្កមាមិ អមង្កុភូតោ។ យានិមានិ, ភន្តេ, ភគវតា សន្ទិដ្ឋិកានិ ទានផលានិ អក្ខាតានិ, នាហំ ឯត្ថ ភគវតោ សទ្ធាយ គច្ឆាមិ។ អហម្បិ ឯតានិ ជានាមិ។ យញ្ច ខោ មំ, ភន្តេ, ភគវា ឯវមាហ – ‘ទាយកោ, សីហ, ទានបតិ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតី’តិ ។ ឯតាហំ ន ជានាមិ, ឯត្ថ ច បនាហំ, ភគវតោ សទ្ធាយ គច្ឆាមី”តិ។ “ឯវមេតំ, សីហ ; ឯវមេតំ, សីហ! ទាយកោ, សីហ, ទានបតិ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អរក្ខេយ្យសុត្តំ

៥៨. “ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស អរក្ខេយ្យានិ, តីហិ ច អនុបវជ្ជោ។ កតមានិ ចត្តារិ តថាគតស្ស អរក្ខេយ្យានិ? បរិសុទ្ធកាយសមាចារោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ; នត្ថិ តថាគតស្ស កាយទុច្ចរិតំ យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ – ‘មា មេ ឥទំ បរោ អញ្ញាសី’តិ។ បរិសុទ្ធវចីសមាចារោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ; នត្ថិ តថាគតស្ស វចីទុច្ចរិតំ យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ – ‘មា មេ ឥទំ បរោ អញ្ញាសី’តិ។ បរិសុទ្ធមនោសមាចារោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ; នត្ថិ តថាគតស្ស មនោទុច្ចរិតំ យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ – ‘មា មេ ឥទំ បរោ អញ្ញាសី’តិ។ បរិសុទ្ធាជីវោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ; នត្ថិ តថាគតស្ស មិច្ឆាអាជីវោ យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ – ‘មា មេ ឥទំ បរោ អញ្ញាសី’តិ។ ឥមានិ ចត្តារិ តថាគតស្ស អរក្ខេយ្យានិ។

“កតមេហិ តីហិ អនុបវជ្ជោ? ស្វាក្ខាតធម្មោ , ភិក្ខវេ, តថាគតោ។ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតិ – ‘ឥតិបិ ត្វំ ន ស្វាក្ខាតធម្មោ’តិ។ និមិត្តមេតំ, ភិក្ខវេ, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ [ឯតំបហំ (សី. ស្យា.)], ភិក្ខវេ , និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“សុបញ្ញត្តា ខោ បន មេ, ភិក្ខវេ, សាវកានំ និព្ពានគាមិនី បដិបទា។ យថាបដិបន្នា មម សាវកា អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតិ – ‘ឥតិបិ តេ ន សុបញ្ញត្តា សាវកានំ និព្ពានគាមិនី បដិបទា។ យថាបដិបន្នា តវ សាវកា អាសវានំ ខយា…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី’តិ។ និមិត្តមេតំ, ភិក្ខវេ, ន សមនុបស្សាមិ ។ ឯតមហំ, ភិក្ខវេ, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។

“អនេកសតា ខោ បន មេ, ភិក្ខវេ, សាវកបរិសា អាសវានំ ខយា…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។ តត្រ វត មំ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា កោចិ វា លោកស្មិំ សហធម្មេន បដិចោទេស្សតិ – ‘ឥតិបិ តេ ន អនេកសតា សាវកបរិសា អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី’តិ។ និមិត្តមេតំ, ភិក្ខវេ, ន សមនុបស្សាមិ។ ឯតមហំ, ភិក្ខវេ, និមិត្តំ អសមនុបស្សន្តោ ខេមប្បត្តោ អភយប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ វិហរាមិ។ ឥមេហិ តីហិ អនុបវជ្ជោ។

“ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ តថាគតស្ស អរក្ខេយ្យានិ, ឥមេហិ ច តីហិ អនុបវជ្ជោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. កិមិលសុត្តំ

៥៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កិមិលាយំ វិហរតិ និចុលវនេ [វេឡុវនេ (សី. ស្យា. កំ. បី.) អ. និ. ៥.២០២; ៧.៤០]។ អថ ខោ អាយស្មា កិមិលោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា កិមិលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ សទ្ធម្មោ ន ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតី”តិ?

“ឥធ , កិមិល, តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ សត្ថរិ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, ធម្មេ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, សង្ឃេ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, សិក្ខាយ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, សមាធិស្មិំ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, អប្បមាទេ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, បដិសន្ថារេ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា។ អយំ ខោ, កិមិល, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ សទ្ធម្មោ ន ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតី”តិ។

“កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ សទ្ធម្មោ ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតី”តិ? “ឥធ, កិមិល, តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ សត្ថរិ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, ធម្មេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, សង្ឃេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, សិក្ខាយ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, សមាធិស្មិំ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, អប្បមាទេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, បដិសន្ថារេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា។ អយំ ខោ, កិមិល, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ សទ្ធម្មោ ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សត្តធម្មសុត្តំ

៦០. “សត្តហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ នចិរស្សេវ អាសវានំ ខយា…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។ កតមេហិ សត្តហិ ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ហោតិ, សីលវា ហោតិ, ពហុស្សុតោ ហោតិ, បដិសល្លីនោ ហោតិ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, សតិមា ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ នចិរស្សេវ អាសវានំ ខយា…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា”តិ។ សត្តមំ។

៨. បចលាយមានសុត្តំ

៦១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា ភគ្គេសុ វិហរតិ សុសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ មគធេសុ កល្លវាឡបុត្តគាមេ [កល្លវាលមុត្តគាមេ (ស្យា.)] បចលាយមានោ និសិន្នោ ហោតិ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ មគធេសុ កល្លវាឡបុត្តគាមេ បចលាយមានំ និសិន្នំ។ ទិស្វា – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវ – ភគ្គេសុ សុសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ អន្តរហិតោ មគធេសុ កល្លវាឡបុត្តគាមេ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស សម្មុខេ បាតុរហោសិ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច –

“បចលាយសិ នោ ត្វំ, មោគ្គល្លាន, បចលាយសិ នោ ត្វំ, មោគ្គល្លានា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ” ។ “តស្មាតិហ, មោគ្គល្លាន, យថាសញ្ញិស្ស តេ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ ឱក្កមតិ, តំ សញ្ញំ មា មនសាកាសិ [មា មនសិកាសិ (សី.), មនសិ ករេយ្យាសិ (ស្យា.), មនសាកាសិ (ក.)], តំ សញ្ញំ មា ពហុលមកាសិ [តំ សញ្ញំ ពហុលំ ករេយ្យាសិ (ស្យា.), តំ សញ្ញំ ពហុលមកាសិ (ក.)]។ ឋានំ ខោ បនេតំ, មោគ្គល្លាន, វិជ្ជតិ យំ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ”។

“នោ ចេ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ, តតោ ត្វំ, មោគ្គល្លាន, យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ ចេតសា អនុវិតក្កេយ្យាសិ អនុវិចារេយ្យាសិ, មនសា អនុបេក្ខេយ្យាសិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ។

“នោ ចេ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ, តតោ ត្វំ, មោគ្គល្លាន, យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន សជ្ឈាយំ ករេយ្យាសិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ។

“នោ ចេ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ, តតោ ត្វំ, មោគ្គល្លាន, ឧភោ កណ្ណសោតានិ អាវិញ្ឆេយ្យាសិ [អាវិញ្ជេយ្យាសិ (សី. ស្យា.)], បាណិនា គត្តានិ អនុមជ្ជេយ្យាសិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ។

“នោ ចេ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ, តតោ ត្វំ, មោគ្គល្លាន, ឧដ្ឋាយាសនា ឧទកេន អក្ខីនិ អនុមជ្ជិត្វា [បមជ្ជិត្វា (ក.)] ទិសា អនុវិលោកេយ្យាសិ , នក្ខត្តានិ តារករូបានិ ឧល្លោកេយ្យាសិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ។

“នោ ចេ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ, តតោ ត្វំ, មោគ្គល្លាន, អាលោកសញ្ញំ មនសិ ករេយ្យាសិ, ទិវាសញ្ញំ អធិដ្ឋហេយ្យាសិ – យថា ទិវា តថា រត្តិំ យថា រត្តិំ តថា ទិវា។ ឥតិ វិវដេន [វិវដ្ដេន (ស្យា.), មិទ្ធវិគតេន (ក.)] ចេតសា អបរិយោនទ្ធេន សប្បភាសំ ចិត្តំ ភាវេយ្យាសិ។ ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ។

“នោ ចេ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ, តតោ ត្វំ, មោគ្គល្លាន, បច្ឆាបុរេសញ្ញី [បច្ឆាបុរេ គថាសញ្ញី (កត្ថចិ)] ចង្កមំ អធិដ្ឋហេយ្យាសិ អន្តោគតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ អពហិគតេន មានសេន។ ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ។

“នោ ចេ តេ ឯវំ វិហរតោ តំ មិទ្ធំ បហីយេថ, តតោ ត្វំ, មោគ្គល្លាន, ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេយ្យាសិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា។ បដិពុទ្ធេន ច [បដិពុទ្ធេនេវ (ស្យា.)] តេ, មោគ្គល្លាន, ខិប្បញ្ញេវ បច្ចុដ្ឋាតព្ពំ – ‘ន សេយ្យសុខំ ន បស្សសុខំ ន មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរិស្សាមី’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, មោគ្គល្លាន, សិក្ខិតព្ពំ។

“តស្មាតិហ, មោគ្គល្លាន, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន ឧច្ចាសោណ្ឌំ បគ្គហេត្វា កុលានិ ឧបសង្កមិស្សាមី’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, មោគ្គល្លាន, សិក្ខិតព្ពំ។ សចេ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ ឧច្ចាសោណ្ឌំ បគ្គហេត្វា កុលានិ ឧបសង្កមតិ, សន្តិ ហិ, មោគ្គល្លាន, កុលេសុ កិច្ចករណីយានិ។ យេហិ មនុស្សា អាគតំ ភិក្ខុំ ន មនសិ ករោន្តិ, តត្រ ភិក្ខុស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘កោ សុ នាម ឥទានិ មំ ឥមស្មិំ កុលេ បរិភិន្ទិ, វិរត្តរូបា ទានិមេ មយិ មនុស្សា’តិ។ ឥតិស្ស អលាភេន មង្កុភាវោ, មង្កុភូតស្ស ឧទ្ធច្ចំ, ឧទ្ធតស្ស អសំវរោ, អសំវុតស្ស អារា ចិត្តំ សមាធិម្ហា។

“តស្មាតិហ, មោគ្គល្លាន, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន វិគ្គាហិកកថំ កថេស្សាមី’តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, មោគ្គល្លាន, សិក្ខិតព្ពំ។ វិគ្គាហិកាយ, មោគ្គល្លាន, កថាយ សតិ កថាពាហុល្លំ បាដិកង្ខំ, កថាពាហុល្លេ សតិ ឧទ្ធច្ចំ, ឧទ្ធតស្ស អសំវរោ, អសំវុតស្ស អារា ចិត្តំ សមាធិម្ហា [នាហំ មោគ្គលាន សព្ពេហេវ សមគ្គំ វណ្ណយាមិ គហដ្ឋេហិ។ បព្ពជិតេហិ ខោ អហំ មោគ្គល្លាន សមគ្គំ វណ្ណយាមិ (ក.)]។ នាហំ, មោគ្គល្លាន, សព្ពេហេវ សំសគ្គំ វណ្ណយាមិ។ ន បនាហំ , មោគ្គល្លាន, សព្ពេហេវ សំសគ្គំ ន វណ្ណយាមិ។ សគហដ្ឋបព្ពជិតេហិ ខោ អហំ, មោគ្គល្លាន, សំសគ្គំ ន វណ្ណយាមិ [នាហំ មោគ្គល្លាន សព្ពេហេវ សមគ្គំ វណ្ណយាមិ គហដ្ឋេហិ, បព្ពជិតេហិ ខោ អហំ មោគ្គល្លាន សមគ្គំ វណ្ណយាមិ (ក.)]។ យានិ ច ខោ តានិ សេនាសនានិ អប្បសទ្ទានិ អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហស្សេយ្យកានិ [មនុស្សរាហសេយ្យកានិ (សី. ស្យា.)] បដិសល្លានសារុប្បានិ តថារូបេហិ សេនាសនេហិ សំសគ្គំ [សមគ្គំ (ក.)] វណ្ណយាមី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោគក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សាន”ន្តិ?

“ឥធ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ – ‘សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ; ឯវញ្ចេតំ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុនោ សុតំ ហោតិ – ‘សព្ពេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយា’តិ។ សោ សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាតិ, សព្ពំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ សព្ពំ ធម្មំ បរិជានាតិ។ សព្ពំ ធម្មំ បរិញ្ញាយ យំកិញ្ចិ វេទនំ វេទិយតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា។ សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ, វិរាគានុបស្សី វិហរតិ, និរោធានុបស្សី វិហរតិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ។ សោ តាសុ វេទនាសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរន្តោ វិរាគានុបស្សី វិហរន្តោ និរោធានុបស្សី វិហរន្តោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរន្តោ ន កិញ្ចិ [ន ច កិញ្ចិ (សី. ស្យា. ក.) ម. និ. ១.៣៩០ បស្សិតព្ពំ] លោកេ ឧបាទិយតិ, អនុបាទិយំ ន បរិតស្សតិ, អបរិតស្សំ បច្ចត្តំយេវ បរិនិព្ពាយតិ។ ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’តិ បជានាតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, មោគ្គល្លាន, ភិក្ខុ សំខិត្តេន តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ អច្ចន្តនិដ្ឋោ អច្ចន្តយោគក្ខេមី អច្ចន្តព្រហ្មចារី អច្ចន្តបរិយោសានោ សេដ្ឋោ ទេវមនុស្សាន”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. មេត្តសុត្តំ

៦២. [ឥតិវុ. ២២ ឥតិវុត្តកេបិ] “មា , ភិក្ខវេ, បុញ្ញានំ ភាយិត្ថ។ សុខស្សេតំ, ភិក្ខវេ , អធិវចនំ យទិទំ បុញ្ញានិ [យទិទំ បុញ្ញន្តិ (សី.), យទិទំ បុញ្ញានិ (ក.)]។ អភិជានាមិ ខោ បនាហំ [ភិក្ខវេ ទីឃរត្តំ ឥដ្ឋំ (ស្យា.), ភិក្ខវេ ទីឃរត្តំ បុញ្ញានំ ឥដ្ឋំ (?)], ភិក្ខវេ, ទីឃរត្តំ កតានំ បុញ្ញានំ ទីឃរត្តំ ឥដ្ឋំ [ភិក្ខវេ ទីឃរត្តំ ឥដ្ឋំ (ស្យា.), ភិក្ខវេ ទីឃរត្តំ បុញ្ញានំ ឥដ្ឋំ (?)] កន្តំ មនាបំ វិបាកំ បច្ចនុភូតំ។ សត្ត វស្សានិ មេត្តំ ចិត្តំ ភាវេសឹ ។ សត្ត វស្សានិ មេត្តំ ចិត្តំ ភាវេត្វា សត្ត សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ នយិមំ លោកំ បុនាគមាសឹ។ សំវដ្ដមានេ សុទាហំ [សំវដ្ដមានស្សុទាហំ (ក.)], ភិក្ខវេ, លោកេ អាភស្សរូបគោ ហោមិ, វិវដ្ដមានេ លោកេ សុញ្ញំ ព្រហ្មវិមានំ ឧបបជ្ជាមិ។

“តត្រ សុទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា ហោមិ មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី។ ឆត្តឹសក្ខត្តុំ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, សក្កោ អហោសឹ ទេវានមិន្ទោ; អនេកសតក្ខត្តុំ រាជា អហោសឹ ចក្កវត្តី ធម្មិកោ ធម្មរាជា ចាតុរន្តោ វិជិតាវី ជនបទត្ថាវរិយប្បត្តោ សត្តរតនសមន្នាគតោ។ តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឥមានិ សត្ត រតនានិ អហេសុំ, សេយ្យថិទំ – ចក្ករតនំ, ហត្ថិរតនំ, អស្សរតនំ, មណិរតនំ, ឥត្ថិរតនំ, គហបតិរតនំ, បរិណាយករតនមេវ សត្តមំ។ បរោសហស្សំ ខោ បន មេ, ភិក្ខវេ, បុត្តា អហេសុំ សូរា វីរង្គរូបា បរសេនប្បមទ្ទនា។ សោ ឥមំ បថវឹ សាគរបរិយន្តំ អទណ្ឌេន អសត្ថេន ធម្មេន អភិវិជិយ អជ្ឈាវសិ”ន្តិ [អជ្ឈាវសន្តិ (ស្យា.) អជ្ឈាវសតិ (សី. ក.)]។

“បស្ស បុញ្ញានំ វិបាកំ, កុសលានំ សុខេសិនោ [សុខេសិនំ (សី.)];
មេត្តំ ចិត្តំ វិភាវេត្វា, សត្ត វស្សានិ ភិក្ខវោ [ភិក្ខវេ (ក.)];
សត្តសំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ , នយិមំ លោកំ បុនាគមឹ [បុនាគមំ (ស្យា.)]។

“សំវដ្ដមានេ លោកម្ហិ, ហោមិ អាភស្សរូបគោ;
វិវដ្ដមានេ លោកស្មិំ, សុញ្ញព្រហ្មូបគោ អហុំ។

“សត្តក្ខត្តុំ មហាព្រហ្មា, វសវត្តី តទា អហុំ;
ឆត្តឹសក្ខត្តុំ ទេវិន្ទោ, ទេវរជ្ជមការយឹ។

“ចក្កវត្តី អហុំ រាជា, ជម្ពុមណ្ឌស្ស [ជម្ពុទីបស្ស (សី.), ជម្ពុសណ្ឌស្ស (ស្យា.)] ឥស្សរោ;
មុទ្ធាវសិត្តោ [មុទ្ធាភិសិត្តោ (ក.)] ខត្តិយោ, មនុស្សាធិបតី អហុំ។

“អទណ្ឌេន អសត្ថេន, វិជេយ្យ បថវឹ ឥមំ;
អសាហសេន កម្មេន [ធម្មេន (សី. ស្យា.)], សមេន អនុសាសិ តំ។

“ធម្មេន រជ្ជំ ការេត្វា, អស្មិំ បថវិមណ្ឌលេ;
មហទ្ធនេ មហាភោគេ, អឌ្ឍេ អជាយិហំ កុលេ។

“សព្ពកាមេហិ សម្បន្នេ [សម្បុណ្ណេ (ក.)], រតនេហិ ច សត្តហិ;
ពុទ្ធា សង្គាហកា លោកេ, តេហិ ឯតំ សុទេសិតំ។

“ឯសោ ហេតុ មហន្តស្ស, បថព្យោ មេ ន វិបជ្ជតិ [ឯស ហេតុ មហន្តស្ស, បុថព្យោ យេន វុច្ចតិ (សី. ស្យា.)];
បហូតវិត្តូបករណោ, រាជា ហោតិ [ហោមិ (សី. ស្យា.)] បតាបវា។

“ឥទ្ធិមា យសវា ហោតិ [ហោមិ (សី. ស្យា.)], ជម្ពុមណ្ឌស្ស [ជម្ពុសណ្ឌស្ស (សី. ស្យា.)] ឥស្សរោ;
កោ សុត្វា នប្បសីទេយ្យ, អបិ កណ្ហាភិជាតិយោ។

“តស្មា ហិ អត្តកាមេន [អត្ថកាមេន (ស្យា. ក.)], មហត្តមភិកង្ខតា;
សទ្ធម្មោ គរុកាតព្ពោ, សរំ ពុទ្ធានសាសន”ន្តិ។ នវមំ;

១០. ភរិយាសុត្តំ

៦៣. អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស គហបតិស្ស និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ តេន ខោ បន សមយេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស គហបតិស្ស និវេសនេ មនុស្សា ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា ហោន្តិ។ អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា

តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ភគវា ឯតទវោច –

“កឹ នុ តេ, គហបតិ, និវេសនេ មនុស្សា ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា កេវដ្ដា មញ្ញេ មច្ឆវិលោបេ”តិ? “អយំ, ភន្តេ, សុជាតា ឃរសុណ្ហា អឌ្ឍកុលា អានីតា។ សា នេវ សស្សុំ អាទិយតិ, ន សសុរំ អាទិយតិ, ន សាមិកំ អាទិយតិ, ភគវន្តម្បិ ន សក្ករោតិ ន គរុំ ករោតិ ន មានេតិ ន បូជេតី”តិ។

អថ ខោ ភគវា សុជាតំ ឃរសុណ្ហំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ, សុជាតេ”តិ! “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ សុជាតា ឃរសុណ្ហា ភគវតោ បដិស្សុត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ សុជាតំ ឃរសុណ្ហំ ភគវា ឯតទវោច –

“សត្ត ខោ ឥមា, សុជាតេ, បុរិសស្ស ភរិយាយោ។ កតមា សត្ត? វធកសមា, ចោរីសមា, អយ្យសមា, មាតាសមា, ភគិនីសមា, សខីសមា, ទាសីសមា។ ឥមា ខោ, សុជាតេ, សត្ត បុរិសស្ស ភរិយាយោ។ តាសំ ត្វំ កតមា”តិ? “ន ខោ អហំ [នាហំ (ស្យា.)], ភន្តេ, ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា តថា ធម្មំ ទេសេតុ យថាហំ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ ជានេយ្យ”ន្តិ។ “តេន ហិ, សុជាតេ, សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ សុជាតា ឃរសុណ្ហា ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

“បទុដ្ឋចិត្តា អហិតានុកម្បិនី,
អញ្ញេសុ រត្តា អតិមញ្ញតេ បតឹ;
ធនេន កីតស្ស វធាយ ឧស្សុកា,
យា ឯវរូបា បុរិសស្ស ភរិយា;
‘វធា ច ភរិយា’តិ ច សា បវុច្ចតិ។

“យំ ឥត្ថិយា វិន្ទតិ សាមិកោ ធនំ,
សិប្បំ វណិជ្ជញ្ច កសឹ អធិដ្ឋហំ;
អប្បម្បិ តស្ស អបហាតុមិច្ឆតិ,
យា ឯវរូបា បុរិសស្ស ភរិយា;
‘ចោរី ច ភរិយា’តិ ច សា បវុច្ចតិ។

“អកម្មកាមា អលសា មហគ្ឃសា,
ផរុសា ច ចណ្ឌី ទុរុត្តវាទិនី;
ឧដ្ឋាយកានំ អភិភុយ្យ វត្តតិ,
យា ឯវរូបា បុរិសស្ស ភរិយា;
‘អយ្យា ច ភរិយា’តិ ច សា បវុច្ចតិ។

“យា សព្ពទា ហោតិ ហិតានុកម្បិនី,
មាតាវ បុត្តំ អនុរក្ខតេ បតឹ;
តតោ ធនំ សម្ភតមស្ស រក្ខតិ,
យា ឯវរូបា បុរិសស្ស ភរិយា;
‘មាតា ច ភរិយា’តិ ច សា បវុច្ចតិ។

“យថាបិ ជេដ្ឋា ភគិនី កនិដ្ឋកា [កណិដ្ឋា (សី.), កនិដ្ឋា (ស្យា.)],
សគារវា ហោតិ សកម្ហិ សាមិកេ;
ហិរីមនា ភត្តុវសានុវត្តិនី,
យា ឯវរូបា បុរិសស្ស ភរិយា;‘ភគិនី ច ភរិយា’តិ ច សា បវុច្ចតិ។

“យាចីធ ទិស្វាន បតឹ បមោទតិ,
សខី សខារំវ ចិរស្សមាគតំ;
កោលេយ្យកា សីលវតី បតិព្ពតា,

យា ឯវរូបា បុរិសស្ស ភរិយា;
‘សខី ច ភរិយា’តិ ច សា បវុច្ចតិ។

“អក្កុទ្ធសន្តា វធទណ្ឌតជ្ជិតា,
អទុដ្ឋចិត្តា បតិនោ តិតិក្ខតិ;
អក្កោធនា ភត្តុវសានុវត្តិនី,
យា ឯវរូបា បុរិសស្ស ភរិយា;
‘ទាសី ច ភរិយា’តិ ច សា បវុច្ចតិ។

“យាចីធ ភរិយា វធកាតិ វុច្ចតិ,
‘ចោរី ច អយ្យា’តិ ច យា បវុច្ចតិ;
ទុស្សីលរូបា ផរុសា អនាទរា,
កាយស្ស ភេទា និរយំ វជន្តិ តា។

“យាចីធ មាតា ភគិនី សខីតិ ច,
‘ទាសី ច ភរិយា’តិ ច សា បវុច្ចតិ;
សីលេ ឋិតត្តា ចិររត្តសំវុតា,
កាយស្ស ភេទា សុគតី វជន្តិ តា”តិ។

“ឥមា ខោ, សុជាតេ, សត្ត បុរិសស្ស ភរិយាយោ។ តាសំ ត្វំ កតមា”តិ? “អជ្ជតគ្គេ មំ, ភន្តេ, ភគវា ទាសិសមំ សាមិកស្ស ភរិយំ ធារេតូ”តិ។ ទសមំ។

១១. កោធនសុត្តំ

៦៤. “សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា សបត្តកន្តា សបត្តករណា កោធនំ អាគច្ឆន្តិ ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា។ កតមេ សត្ត? ឥធ, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស ឯវំ ឥច្ឆតិ – ‘អហោ វតាយំ ទុព្ពណ្ណោ អស្សា’តិ! តំ កិស្ស ហេតុ? ន, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស វណ្ណវតាយ នន្ទតិ។ កោធនោយំ [កោធនាយំ (ក.)], ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលោ កោធាភិភូតោ កោធបរេតោ, កិញ្ចាបិ សោ ហោតិ សុន្ហាតោ សុវិលិត្តោ កប្បិតកេសមស្សុ ឱទាតវត្ថវសនោ [ឱទាតវសនោ (ក.)]; អថ ខោ សោ ទុព្ពណ្ណោវ ហោតិ កោធាភិភូតោ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ ធម្មោ សបត្តកន្តោ សបត្តករណោ កោធនំ អាគច្ឆតិ ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស ឯវំ ឥច្ឆតិ – ‘អហោ វតាយំ ទុក្ខំ សយេយ្យា’តិ! តំ កិស្ស ហេតុ? ន, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស សុខសេយ្យាយ នន្ទតិ។ កោធនោយំ, ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលោ កោធាភិភូតោ កោធបរេតោ, កិញ្ចាបិ សោ បល្លង្កេ សេតិ គោនកត្ថតេ បដលិកត្ថតេ កទលិមិគបវរបច្ចត្ថរណេ សឧត្តរច្ឆទេ ឧភតោលោហិតកូបធានេ; អថ ខោ សោ ទុក្ខញ្ញេវ សេតិ កោធាភិភូតោ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ ធម្មោ សបត្តកន្តោ សបត្តករណោ កោធនំ អាគច្ឆតិ ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស ឯវំ ឥច្ឆតិ – ‘អហោ វតាយំ ន បចុរត្ថោ អស្សា’តិ! តំ កិស្ស ហេតុ? ន, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស បចុរត្ថតាយ នន្ទតិ ។ កោធនោយំ , ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលោ កោធាភិភូតោ កោធបរេតោ, អនត្ថម្បិ គហេត្វា ‘អត្ថោ មេ គហិតោ’តិ មញ្ញតិ , អត្ថម្បិ គហេត្វា ‘អនត្ថោ មេ គហិតោ’តិ មញ្ញតិ។ តស្សិមេ ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ វិបច្ចនីកា គហិតា ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ កោធាភិភូតស្ស។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ ធម្មោ សបត្តកន្តោ សបត្តករណោ កោធនំ អាគច្ឆតិ ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស ឯវំ ឥច្ឆតិ – ‘អហោ វតាយំ ន ភោគវា អស្សា’តិ! តំ កិស្ស ហេតុ? ន, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស ភោគវតាយ នន្ទតិ។ កោធនស្ស, ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលស្ស កោធាភិភូតស្ស កោធបរេតស្ស, យេបិស្ស តេ ហោន្តិ ភោគា ឧដ្ឋានវីរិយាធិគតា ពាហាពលបរិចិតា សេទាវក្ខិត្តា ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា, តេបិ រាជានោ រាជកោសំ បវេសេន្តិ កោធាភិភូតស្ស។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ ធម្មោ សបត្តកន្តោ សបត្តករណោ កោធនំ អាគច្ឆតិ ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស ឯវំ ឥច្ឆតិ – ‘អហោ វតាយំ ន យសវា អស្សា’តិ! តំ កិស្ស ហេតុ? ន, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស យសវតាយ នន្ទតិ។ កោធនោយំ, ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលោ កោធាភិភូតោ កោធបរេតោ, យោបិស្ស សោ ហោតិ យសោ អប្បមាទាធិគតោ, តម្ហាបិ ធំសតិ កោធាភិភូតោ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមោ ធម្មោ សបត្តកន្តោ សបត្តករណោ កោធនំ អាគច្ឆតិ ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស ឯវំ ឥច្ឆតិ – ‘អហោ វតាយំ ន មិត្តវា អស្សា’តិ! តំ កិស្ស ហេតុ? ន, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស មិត្តវតាយ នន្ទតិ។ កោធនំ, ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលំ កោធាភិភូតំ កោធបរេតំ, យេបិស្ស តេ ហោន្តិ មិត្តាមច្ចា ញាតិសាលោហិតា, តេបិ អារកា បរិវជ្ជន្តិ កោធាភិភូតំ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឆដ្ឋោ ធម្មោ សបត្តកន្តោ សបត្តករណោ កោធនំ អាគច្ឆតិ ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស ឯវំ ឥច្ឆតិ – ‘អហោ វតាយំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យា’តិ! តំ កិស្ស ហេតុ? ន, ភិក្ខវេ, សបត្តោ សបត្តស្ស សុគតិគមនេ នន្ទតិ។ កោធនោយំ, ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលោ កោធាភិភូតោ កោធបរេតោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា វាចាយ…បេ.… កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ កោធាភិភូតោ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សត្តមោ ធម្មោ សបត្តកន្តោ សបត្តករណោ កោធនំ អាគច្ឆតិ ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ធម្មា សបត្តកន្តា សបត្តករណា កោធនំ អាគច្ឆន្តិ ឥត្ថឹ វា បុរិសំ វា”តិ។

“កោធនោ ទុព្ពណ្ណោ ហោតិ, អថោ ទុក្ខម្បិ សេតិ សោ;
អថោ អត្ថំ គហេត្វាន, អនត្ថំ អធិបជ្ជតិ [អធិគច្ឆតិ (សី.), បដិបជ្ជតិ (ស្យា.)]។

“តតោ កាយេន វាចាយ, វធំ កត្វាន កោធនោ;
កោធាភិភូតោ បុរិសោ, ធនជានឹ និគច្ឆតិ។

“កោធសម្មទសម្មត្តោ , អាយសក្យំ [អាយសក្ខំ (ស្យា.)] និគច្ឆតិ;
ញាតិមិត្តា សុហជ្ជា ច, បរិវជ្ជន្តិ កោធនំ។

[ឥតិវុ. ៨៨ ឥតិវុត្តកេបិ] “អនត្ថជននោ កោធោ, កោធោ ចិត្តប្បកោបនោ;
ភយមន្តរតោ ជាតំ, តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ។

“កុទ្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ, កុទ្ធោ ធម្មំ ន បស្សតិ;
អន្ធតមំ តទា ហោតិ, យំ កោធោ សហតេ នរំ។

“យំ កុទ្ធោ ឧបរោធេតិ, សុករំ វិយ ទុក្ករំ;
បច្ឆា សោ វិគតេ កោធេ, អគ្គិទឌ្ឍោវ តប្បតិ។

“ទុម្មង្កុយំ បទស្សេតិ [សទស្សេតិ (សី.), បឋមំ ទស្សេតិ (ស្យា.)], ធូមំ ធូមីវ បាវកោ;
យតោ បតាយតិ កោធោ, យេន កុជ្ឈន្តិ មានវា។

“នាស្ស ហិរី ន ឱត្តប្បំ [ន អស្ស ហិរី ឱត្តប្បញ្ច (ក.)], ន វាចោ ហោតិ គារវោ;
កោធេន អភិភូតស្ស, ន ទីបំ ហោតិ កិញ្ចនំ។

“តបនីយានិ កម្មានិ, យានិ ធម្មេហិ អារកា;
តានិ អារោចយិស្សាមិ, តំ សុណាថ យថា តថំ។

“កុទ្ធោ ហិ បិតរំ ហន្តិ, ហន្តិ កុទ្ធោ សមាតរំ;
កុទ្ធោ ហិ ព្រាហ្មណំ ហន្តិ, ហន្តិ កុទ្ធោ បុថុជ្ជនំ។

“យាយ មាតុ ភតោ បោសោ, ឥមំ លោកំ អវេក្ខតិ;
តម្បិ បាណទទឹ សន្តឹ, ហន្តិ កុទ្ធោ បុថុជ្ជនោ។

“អត្តូបមា ហិ តេ សត្តា, អត្តា ហិ បរមោ [បរមំ (សី. ស្យា.)] បិយោ;
ហន្តិ កុទ្ធោ បុថុត្តានំ, នានារូបេសុ មុច្ឆិតោ។

“អសិនា ហន្តិ អត្តានំ, វិសំ ខាទន្តិ មុច្ឆិតា;
រជ្ជុយា ពជ្ឈ មីយន្តិ, បព្ពតាមបិ កន្ទរេ។

“ភូនហច្ចានិ [ភូតហច្ចានិ (សី. ស្យា.)] កម្មានិ, អត្តមារណិយានិ ច;
ករោន្តា នាវពុជ្ឈន្តិ [ករោន្តោ នាវពុជ្ឈតិ (ក.)], កោធជាតោ បរាភវោ។

“ឥតាយំ កោធរូបេន, មច្ចុបាសោ គុហាសយោ;
តំ ទមេន សមុច្ឆិន្ទេ, បញ្ញាវីរិយេន ទិដ្ឋិយា។

“យថា មេតំ [ឯកមេតំ (ស្យា.), ឯកមេកំ (សី.)] អកុសលំ, សមុច្ឆិន្ទេថ បណ្ឌិតោ;
តថេវ ធម្មេ សិក្ខេថ, មា នោ ទុម្មង្កុយំ អហុ។

“វីតកោធា អនាយាសា, វីតលោភា អនុស្សុកា [អនិស្សុកា (សី. ស្យា.) ឥទង្គុកថាសុ បន “អនុស្សុកា” ត្វេវ ទិស្សតិ];
ទន្តា កោធំ បហន្ត្វាន, បរិនិព្ពន្តិ អនាសវា”តិ [បរិនិព្ពិស្សថនាសវាតិ (ស្យា.), បរិនិព្ពិសុ អនាសវាតិ (ក.)]។ ឯកាទសមំ;

អព្យាកតវគ្គោ ឆដ្ឋោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អព្យាកតោ បុរិសគតិ, តិស្ស សីហ អរក្ខិយំ;
កិមិលំ សត្ត បចលា, មេត្តា ភរិយា កោធេកាទសាតិ។

៧. មហាវគ្គោ

១. ហិរិឱត្តប្បសុត្តំ

៦៥. [អ. និ. ៥.២៤, ១៦៨; ២.៦.៥០] “ហិរោត្តប្បេ , ភិក្ខវេ, អសតិ ហិរោត្តប្បវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ ឥន្ទ្រិយសំវរោ; ឥន្ទ្រិយសំវរេ អសតិ ឥន្ទ្រិយសំវរវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ សីលំ; សីលេ អសតិ សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ សម្មាសមាធិ; សម្មាសមាធិម្ហិ អសតិ សម្មាសមាធិវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ; យថាភូតញាណទស្សនេ អសតិ យថាភូតញាណទស្សនវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ; និព្ពិទាវិរាគេ អសតិ និព្ពិទាវិរាគវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សាខាបលាសវិបន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ ផេគ្គុបិ សារោបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ហិរោត្តប្បេ អសតិ ហិរោត្តប្បវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ ឥន្ទ្រិយសំវរោ; ឥន្ទ្រិយសំវរេ អសតិ ឥន្ទ្រិយសំវរវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ សីលំ; សីលេ អសតិ សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ សម្មាសមាធិ; សម្មាសមាធិម្ហិ អសតិ សម្មាសមាធិវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ; យថាភូតញាណទស្សនេ អសតិ យថាភូតញាណទស្សនវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ; និព្ពិទាវិរាគេ អសតិ និព្ពិទាវិរាគវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។

“ហិរោត្តប្បេ, ភិក្ខវេ, សតិ ហិរោត្តប្បសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ ឥន្ទ្រិយសំវរោ; ឥន្ទ្រិយសំវរេ សតិ ឥន្ទ្រិយសំវរសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ សីលំ; សីលេ សតិ សីលសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ សម្មាសមាធិ; សម្មាសមាធិម្ហិ សតិ សម្មាសមាធិសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ; យថាភូតញាណទស្សនេ សតិ យថាភូតញាណទស្សនសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ; និព្ពិទាវិរាគេ សតិ និព្ពិទាវិរាគសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សាខាបលាសសម្បន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ ផេគ្គុបិ សារោបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ហិរោត្តប្បេ សតិ ហិរោត្តប្បសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ…បេ.… វិមុត្តិញាណទស្សន”ន្តិ។ បឋមំ។

២. សត្តសូរិយសុត្តំ

៦៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ អម្ពបាលិវនេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“អនិច្ចា , ភិក្ខវេ, សង្ខារា; អធុវា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; អនស្សាសិកា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា។ យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ អលំ វិរជ្ជិតុំ អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“សិនេរុ, ភិក្ខវេ, បព្ពតរាជា ចតុរាសីតិយោជនសហស្សានិ អាយាមេន, ចតុរាសីតិយោជនសហស្សានិ វិត្ថារេន, ចតុរាសីតិយោជនសហស្សានិ មហាសមុទ្ទេ អជ្ឈោគាឡ្ហោ, ចតុរាសីតិយោជនសហស្សានិ មហាសមុទ្ទា អច្ចុគ្គតោ។ ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ យំ កទាចិ ករហចិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ពហូនិ វស្សានិ ពហូនិ វស្សសតានិ ពហូនិ វស្សសហស្សានិ ពហូនិ វស្សសតសហស្សានិ ទេវោ ន វស្សតិ។ ទេវេ ខោ បន, ភិក្ខវេ, អវស្សន្តេ យេ កេចិមេ ពីជគាមភូតគាមា ឱសធិតិណវនប្បតយោ តេ ឧស្សុស្សន្តិ វិសុស្សន្តិ, ន ភវន្តិ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; ឯវំ អធុវា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា…បេ.… អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ យំ កទាចិ ករហចិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ទុតិយោ សូរិយោ បាតុភវតិ។ ទុតិយស្ស, ភិក្ខវេ, សូរិយស្ស បាតុភាវា យា កាចិ កុន្នទិយោ កុសោព្ភា [កុស្សុព្ភោ (សី.), កុស្សោព្ភា (ស្យា.)] តា ឧស្សុស្សន្តិ វិសុស្សន្តិ, ន ភវន្តិ ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា…បេ.… អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ យំ កទាចិ ករហចិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន តតិយោ សូរិយោ បាតុភវតិ។ តតិយស្ស, ភិក្ខវេ, សូរិយស្ស បាតុភាវា យា កាចិ មហានទិយោ, សេយ្យថិទំ – គង្គា, យមុនា, អចិរវតី, សរភូ, មហី, តា ឧស្សុស្សន្តិ វិសុស្សន្តិ, ន ភវន្តិ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា…បេ.… អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ យំ កទាចិ ករហចិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ចតុត្ថោ សូរិយោ បាតុភវតិ។ ចតុត្ថស្ស, ភិក្ខវេ, សូរិយស្ស បាតុភាវា យេ តេ មហាសរា យតោ ឥមា មហានទិយោ បវត្តន្តិ, សេយ្យថិទំ – អនោតត្តា, សីហបបាតា, រថការា, កណ្ណមុណ្ឌា, កុណាលា, ឆទ្ទន្តា, មន្ទាកិនិយា, តា ឧស្សុស្សន្តិ វិសុស្សន្តិ, ន ភវន្តិ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា...បេ.... អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ យំ កទាចិ ករហចិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន បញ្ចមោ សូរិយោ បាតុភវតិ។ បញ្ចមស្ស, ភិក្ខវេ, សូរិយស្ស បាតុភាវា យោជនសតិកានិបិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ, ទ្វិយោជនសតិកានិបិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ, តិយោជនសតិកានិបិ, ចតុយោជនសតិកានិបិ, បញ្ចយោជនសតិកានិបិ, ឆយោជនសតិកានិបិ, សត្តយោជនសតិកានិបិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកានិ ឱគច្ឆន្តិ; សត្តតាលម្បិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, ឆតាលម្បិ, បញ្ចតាលម្បិ, ចតុតាលម្បិ, តិតាលម្បិ, ទ្វិតាលម្បិ , តាលមត្តម្បិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ សណ្ឋាតិ; សត្តបោរិសម្បិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ សណ្ឋាតិ, ឆបោរិសម្បិ, បញ្ចបោរិសម្បិ, ចតុបោរិសម្បិ, តិបោរិសម្បិ, ទ្វិបោរិសម្បិ, បោរិសម្បិ [បោរិសមត្តម្បិ (ស្យា.)], អឌ្ឍបោរិសម្បិ, កដិមត្តម្បិ, ជណ្ណុកាមត្តម្បិ, គោប្ផកមត្តម្បិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ សណ្ឋាតិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, សរទសមយេ ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ តត្ថ តត្ថ គោបទេសុ [គោប្ផកបទេសេសុ (ក.)] ឧទកានិ ឋិតានិ ហោន្តិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តត្ថ តត្ថ គោប្ផកមត្តានិ [គោបទមត្តានិ (សី. ស្យា.)] មហាសមុទ្ទេ ឧទកានិ ឋិតានិ ហោន្តិ។ បញ្ចមស្ស, ភិក្ខវេ, សូរិយស្ស បាតុភាវា អង្គុលិបព្ពមត្តម្បិ មហាសមុទ្ទេ ឧទកំ ន ហោតិ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា...បេ.... អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ យំ កទាចិ ករហចិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន ឆដ្ឋោ សូរិយោ បាតុភវតិ។ ឆដ្ឋស្ស, ភិក្ខវេ, សូរិយស្ស បាតុភាវា អយញ្ច មហាបថវី សិនេរុ ច បព្ពតរាជា ធូមាយន្តិ សំធូមាយន្តិ សម្បធូមាយន្តិ [ធូបាយន្តិ សន្ធូបាយន្តិ សម្បធូបាយន្តិ (សី. ស្យា.)]។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កុម្ភការបាកោ អាលេបិតោ [អាលិម្បិតោ (សី. ស្យា.)] បឋមំ ធូមេតិ សំធូមេតិ សម្បធូមេតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆដ្ឋស្ស សូរិយស្ស បាតុភាវា អយញ្ច មហាបថវី សិនេរុ ច បព្ពតរាជា ធូមាយន្តិ សំធូមាយន្តិ សម្បធូមាយន្តិ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា...បេ.... អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“ហោតិ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ យំ កទាចិ ករហចិ ទីឃស្ស អទ្ធុនោ អច្ចយេន សត្តមោ សូរិយោ បាតុភវតិ។ សត្តមស្ស , ភិក្ខវេ, សូរិយស្ស បាតុភាវា អយញ្ច មហាបថវី សិនេរុ ច បព្ពតរាជា អាទិប្បន្តិ បជ្ជលន្តិ ឯកជាលា ភវន្តិ។ ឥមិស្សា ច, ភិក្ខវេ, មហាបថវិយា សិនេរុស្ស ច បព្ពតរាជស្ស ឈាយមានានំ ទយ្ហមានានំ អច្ចិ វាតេន ខិត្តា យាវ ព្រហ្មលោកាបិ គច្ឆតិ។ សិនេរុស្ស, ភិក្ខវេ, បព្ពតរាជស្ស ឈាយមានស្ស ទយ្ហមានស្ស វិនស្សមានស្ស មហតា តេជោខន្ធេន អភិភូតស្ស យោជនសតិកានិបិ កូដានិ បលុជ្ជន្តិ ទ្វិយោជនសតិកានិបិ, តិយោជនសតិកានិបិ, ចតុយោជនសតិកានិបិ, បញ្ចយោជនសតិកានិបិ កូដានិ បលុជ្ជន្តិ។ ឥមិស្សា ច, ភិក្ខវេ, មហាបថវិយា សិនេរុស្ស ច បព្ពតរាជស្ស ឈាយមានានំ ទយ្ហមានានំ នេវ ឆារិកា បញ្ញាយតិ ន មសិ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, សប្បិស្ស វា តេលស្ស វា ឈាយមានស្ស ទយ្ហមានស្ស នេវ ឆារិកា បញ្ញាយតិ ន មសិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមិស្សា ច មហាបថវិយា សិនេរុស្ស ច បព្ពតរាជស្ស ឈាយមានានំ ទយ្ហមានានំ នេវ ឆារិកា បញ្ញាយតិ ន មសិ។ ឯវំ អនិច្ចា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; ឯវំ អធុវា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា; ឯវំ អនស្សាសិកា, ភិក្ខវេ, សង្ខារា។ យាវញ្ចិទំ, ភិក្ខវេ, អលមេវ សព្ពសង្ខារេសុ និព្ពិន្ទិតុំ អលំ វិរជ្ជិតុំ អលំ វិមុច្ចិតុំ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, កោ មន្តា កោ សទ្ធាតា – ‘អយញ្ច បថវី សិនេរុ ច បព្ពតរាជា ទយ្ហិស្សន្តិ វិនស្សិស្សន្តិ, ន ភវិស្សន្តី’តិ អញ្ញត្រ ទិដ្ឋបទេហិ?

[អ. និ. ៦.៥៤; ៧.៧៣] “ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, សុនេត្តោ នាម សត្ថា អហោសិ តិត្ថករោ កាមេសុ វីតរាគោ។ សុនេត្តស្ស ខោ បន, ភិក្ខវេ , សត្ថុនោ អនេកានិ សាវកសតានិ អហេសុំ។ សុនេត្តោ, ភិក្ខវេ, សត្ថា សាវកានំ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេសិ។ យេ ខោ បន, ភិក្ខវេ, សុនេត្តស្ស សត្ថុនោ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស សព្ពេន សព្ពំ សាសនំ អាជានីសុ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ ព្រហ្មលោកំ ឧបបជ្ជីសុ។ យេ ន សព្ពេន សព្ពំ សាសនំ អាជានីសុ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អប្បេកច្ចេ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជីសុ, អប្បេកច្ចេ និម្មានរតីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជីសុ, អប្បេកច្ចេ តុសិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជីសុ, អប្បេកច្ចេ យាមានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជីសុ , អប្បេកច្ចេ តាវតិំសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជីសុ , អប្បេកច្ចេ ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជីសុ, អប្បេកច្ចេ ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជីសុ, អប្បេកច្ចេ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជីសុ, អប្បេកច្ចេ គហបតិមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជីសុ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, សុនេត្តស្ស សត្ថុនោ ឯតទហោសិ – ‘ន ខោ មេតំ បតិរូបំ យោហំ សាវកានំ សមសមគតិយោ អស្សំ អភិសម្បរាយំ, យំនូនាហំ ឧត្តរិ មេត្តំ [ឧត្តរិមត្តំ (ក.)] ភាវេយ្យ’”ន្តិ។

“អថ ខោ, ភិក្ខវេ, សុនេត្តោ សត្ថា សត្ត វស្សានិ មេត្តំ ចិត្តំ ភាវេសិ។ សត្ត វស្សានិ មេត្តំ ចិត្តំ ភាវេត្វា សត្ត សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ នយិមំ លោកំ បុនរាគមាសិ។ សំវដ្ដមានេ សុទំ, ភិក្ខវេ , លោកេ អាភស្សរូបគោ ហោតិ។ វិវដ្ដមានេ លោកេ សុញ្ញំ ព្រហ្មវិមានំ ឧបបជ្ជតិ។ តត្រ សុទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា ហោតិ មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី។ ឆត្តិំសក្ខត្តុំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, សក្កោ អហោសិ ទេវានមិន្ទោ។ អនេកសតក្ខត្តុំ រាជា អហោសិ ចក្កវត្តី ធម្មិកោ ធម្មរាជា ចាតុរន្តោ វិជិតាវី ជនបទត្ថាវរិយប្បត្តោ សត្តរតនសមន្នាគតោ។ បរោសហស្សំ ខោ បនស្ស បុត្តា អហេសុំ សូរា វីរង្គរូបា បរសេនប្បមទ្ទនា។ សោ ឥមំ បថវិំ សាគរបរិយន្តំ អទណ្ឌេន អសត្ថេន ធម្មេន អភិវិជិយ អជ្ឈាវសិ។ សោ ហិ នាម, ភិក្ខវេ, សុនេត្តោ សត្ថា ឯវំ ទីឃាយុកោ សមានោ ឯវំ ចិរដ្ឋិតិកោ អបរិមុត្តោ អហោសិ – ‘ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, អបរិមុត្តោ ទុក្ខស្មា’តិ វទាមិ”។

“តំ កិស្ស ហេតុ? ចតុន្នំ ធម្មានំ អននុពោធា អប្បដិវេធា។ កតមេសំ ចតុន្នំ? អរិយស្ស, ភិក្ខវេ, សីលស្ស អននុពោធា អប្បដិវេធា, អរិយស្ស សមាធិស្ស អននុពោធា អប្បដិវេធា, អរិយាយ បញ្ញាយ អននុពោធា អប្បដិវេធា, អរិយាយ វិមុត្តិយា អននុពោធា អប្បដិវេធា។ តយិទំ, ភិក្ខវេ, អរិយំ សីលំ អនុពុទ្ធំ បដិវិទ្ធំ, អរិយោ សមាធិ អនុពោធោ បដិវិទ្ធោ, អរិយា បញ្ញា អនុពោធា បដិវិទ្ធា, អរិយា វិមុត្តិ អនុពោធា បដិវិទ្ធា, ឧច្ឆិន្នា ភវតណ្ហា, ខីណា ភវនេត្តិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“សីលំ សមាធិ បញ្ញា ច, វិមុត្តិ ច អនុត្តរា;
អនុពុទ្ធា ឥមេ ធម្មា, គោតមេន យសស្សិនា។

“ឥតិ ពុទ្ធោ អភិញ្ញាយ, ធម្មមក្ខាសិ ភិក្ខុនំ;
ទុក្ខស្សន្តករោ សត្ថា, ចក្ខុមា បរិនិព្ពុតោ”តិ។ ទុតិយំ;

៣. នគរោបមសុត្តំ

៦៧. “យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ សត្តហិ នគរបរិក្ខារេហិ សុបរិក្ខតំ [សុបរិក្ខិត្តំ (ក.)] ហោតិ, ចតុន្នញ្ច អាហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ អករណីយំ ពាហិរេហិ បច្ចត្ថិកេហិ បច្ចាមិត្តេហិ។

“កតមេហិ សត្តហិ នគរបរិក្ខារេហិ សុបរិក្ខតំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ឯសិកា ហោតិ គម្ភីរនេមា [គម្ភីរនេមិ (ក.)] សុនិខាតា អចលា អសម្បវេធី [អសម្បវេធិ (សី. ស្យា.)]។ ឥមិនា បឋមេន នគរបរិក្ខារេន សុបរិក្ខតំ ហោតិ រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ បរិខា ហោតិ គម្ភីរា ចេវ វិត្ថតា ច។ ឥមិនា ទុតិយេន នគរបរិក្ខារេន សុបរិក្ខតំ ហោតិ រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ អនុបរិយាយបថោ ហោតិ ឧច្ចោ ចេវ វិត្ថតោ ច។ ឥមិនា តតិយេន នគរបរិក្ខារេន សុបរិក្ខតំ ហោតិ រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ អាវុធំ សន្និចិតំ ហោតិ សលាកញ្ចេវ ជេវនិកញ្ច [ជេវនិយញ្ច (សី. អដ្ឋ.)]។ ឥមិនា ចតុត្ថេន នគរបរិក្ខារេន សុបរិក្ខតំ ហោតិ រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុពលកាយោ បដិវសតិ, សេយ្យថិទំ – ហត្ថារោហា អស្សារោហា រថិកា ធនុគ្គហា ចេលកា ចលកា បិណ្ឌទាយកា ឧគ្គា រាជបុត្តា បក្ខន្ទិនោ មហានាគា សូរា ចម្មយោធិនោ ទាសកបុត្តា។ ឥមិនា បញ្ចមេន នគរបរិក្ខារេន សុបរិក្ខតំ ហោតិ រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ទោវារិកោ ហោតិ បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ មេធាវី អញ្ញាតានំ និវារេតា ញាតានំ បវេសេតា។ ឥមិនា ឆដ្ឋេន នគរបរិក្ខារេន សុបរិក្ខតំ ហោតិ រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ បាការោ ហោតិ ឧច្ចោ ចេវ វិត្ថតោ ច វាសនលេបនសម្បន្នោ ច។ ឥមិនា សត្តមេន នគរបរិក្ខារេន សុបរិក្ខតំ ហោតិ រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឥមេហិ សត្តហិ នគរបរិក្ខារេហិ សុបរិក្ខតំ ហោតិ។

“កតមេសំ ចតុន្នំ អាហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ តិណកដ្ឋោទកំ សន្និចិតំ ហោតិ អព្ភន្តរានំ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ សាលិយវកំ សន្និចិតំ ហោតិ អព្ភន្តរានំ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ តិលមុគ្គមាសាបរណ្ណំ សន្និចិតំ ហោតិ អព្ភន្តរានំ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ ភេសជ្ជំ សន្និចិតំ ហោតិ, សេយ្យថិទំ – សប្បិ នវនីតំ តេលំ មធុ ផាណិតំ លោណំ អព្ភន្តរានំ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតុន្នំ អាហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ ឥមេហិ សត្តហិ នគរបរិក្ខារេហិ សុបរិក្ខតំ ហោតិ, ឥមេសញ្ច ចតុន្នំ អាហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ អករណីយំ ពាហិរេហិ បច្ចត្ថិកេហិ បច្ចាមិត្តេហិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យតោ អរិយសាវកោ សត្តហិ សទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, ចតុន្នញ្ច ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អករណីយោ មារស្ស អករណីយោ បាបិមតោ។ កតមេហិ សត្តហិ សទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ?

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ឯសិកា ហោតិ គម្ភីរនេមា សុនិខាតា អចលា អសម្បវេធី អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សទ្ធោ ហោតិ, សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធិំ ‘ឥតិបិ សោ…បេ…. ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ សទ្ធេសិកោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អកុសលំ បជហតិ, កុសលំ ភាវេតិ; សាវជ្ជំ បជហតិ, អនវជ្ជំ ភាវេតិ; សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥមិនា បឋមេន សទ្ធម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ បរិក្ខា ហោតិ គម្ភីរា ចេវ វិត្ថតា ច អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ហិរីមា ហោតិ, ហិរីយតិ កាយទុច្ចរិតេន វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន, ហិរីយតិ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា។ ហិរីបរិក្ខោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អកុសលំ បជហតិ, កុសលំ ភាវេតិ; សាវជ្ជំ បជហតិ, អនវជ្ជំ ភាវេតិ; សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥមិនា ទុតិយេន សទ្ធម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ អនុបរិយាយបថោ ហោតិ ឧច្ចោ ចេវ វិត្ថតោ ច អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឱត្តប្បី ហោតិ, ឱត្តប្បតិ កាយទុច្ចរិតេន វចីទុច្ចរិតេន មនោទុច្ចរិតេន, ឱត្តប្បតិ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា។ ឱត្តប្បបរិយាយបថោ , ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អកុសលំ បជហតិ, កុសលំ ភាវេតិ ; សាវជ្ជំ បជហតិ, អនវជ្ជំ ភាវេតិ; សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥមិនា តតិយេន សទ្ធម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ អាវុធំ សន្និចិតំ ហោតិ សលាកញ្ចេវ ជេវនិកញ្ច អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ពហុស្សុតោ ហោតិ…បេ…. ទិដ្ឋិយា

សុប្បដិវិទ្ធា។ សុតាវុធោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អកុសលំ បជហតិ, កុសលំ ភាវេតិ; សាវជ្ជំ បជហតិ, អនវជ្ជំ ភាវេតិ; សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥមិនា ចតុត្ថេន សទ្ធម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុពលកាយោ បដិវសតិ, សេយ្យថិទំ – ហត្ថារោហា អស្សារោហា រថិកា ធនុគ្គហា ចេលកា ចលកា បិណ្ឌទាយកា ឧគ្គា រាជបុត្តា បក្ខន្ទិនោ មហានាគា សូរា ចម្មយោធិនោ ទាសកបុត្តា អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ វីរិយពលកាយោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អកុសលំ បជហតិ, កុសលំ ភាវេតិ; សាវជ្ជំ បជហតិ, អនវជ្ជំ ភាវេតិ; សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥមិនា បញ្ចមេន សទ្ធម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ទោវារិកោ ហោតិ បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ មេធាវី អញ្ញាតានំ និវារេតា ញាតានំ បវេសេតា អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា។ សតិទោវារិកោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អកុសលំ បជហតិ, កុសលំ ភាវេតិ; សាវជ្ជំ បជហតិ, អនវជ្ជំ ភាវេតិ; សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥមិនា ឆដ្ឋេន សទ្ធម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ បាការោ ហោតិ ឧច្ចោ ចេវ វិត្ថតោ ច វាសនលេបនសម្បន្នោ ច អព្ភន្តរានំ គុត្តិយា ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ បញ្ញាវាសនលេបនសម្បន្នោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អកុសលំ បជហតិ, កុសលំ ភាវេតិ; សាវជ្ជំ បជហតិ, អនវជ្ជំ ភាវេតិ; សុទ្ធំ អត្តានំ បរិហរតិ។ ឥមិនា សត្តមេន សទ្ធម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឥមេហិ សត្តហិ សទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ។

“កតមេសំ ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ តិណកដ្ឋោទកំ សន្និចិតំ ហោតិ អព្ភន្តរានំ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អត្តនោ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ឱក្កមនាយ និព្ពានស្ស។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ សាលិយវកំ សន្និចិតំ ហោតិ អព្ភន្តរានំ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អត្តនោ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ឱក្កមនាយ និព្ពានស្ស។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ តិលមុគ្គមាសាបរណ្ណំ សន្និចិតំ ហោតិ អព្ភន្តរានំ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ បីតិយា ច វិរាគា...បេ.... តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អត្តនោ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ឱក្កមនាយ និព្ពានស្ស។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមេ នគរេ ពហុំ ភេសជ្ជំ សន្និចិតំ ហោតិ, សេយ្យថិទំ – សប្បិ នវនីតំ តេលំ មធុ ផាណិតំ លោណំ អព្ភន្តរានំ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ពាហិរានំ បដិឃាតាយ។ ឯវមេវំ ខោ ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធឹ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អត្តនោ រតិយា អបរិតស្សាយ ផាសុវិហារាយ ឱក្កមនាយ និព្ពានស្ស។ ឥមេសំ ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥមេហិ សត្តហិ សទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, ឥមេសញ្ច ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អករណីយោ មារស្ស អករណីយោ បាបិមតោ”តិ។ តតិយំ។

៤. ធម្មញ្ញូសុត្តំ

៦៨. “សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ សត្តហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មញ្ញូ ច ហោតិ អត្ថញ្ញូ ច អត្តញ្ញូ ច មត្តញ្ញូ ច កាលញ្ញូ ច បរិសញ្ញូ ច បុគ្គលបរោបរញ្ញូ ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មញ្ញូ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ ជានាតិ – សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ គាថំ ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ។ នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ ជានេយ្យ – សុត្តំ គេយ្យំ...បេ.... អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ, នយិទ ‘ធម្មញ្ញូ’តិ វុច្ចេយ្យ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មំ ជានាតិ – សុត្តំ គេយ្យំ...បេ.... អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ, តស្មា ‘ធម្មញ្ញូ’តិ វុច្ចតិ។ ឥតិ ធម្មញ្ញូ។

“អត្ថញ្ញូ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តស្ស តស្សេវ ភាសិតស្ស អត្ថំ ជានាតិ – ‘អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ, អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ’តិ។ នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តស្ស តស្សេវ ភាសិតស្ស អត្ថំ ជានេយ្យ – ‘អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ, អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ’តិ, នយិទ ‘អត្ថញ្ញូ’តិ វុច្ចេយ្យ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តស្ស តស្សេវ ភាសិតស្ស អត្ថំ ជានាតិ – ‘អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ, អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ’តិ, តស្មា ‘អត្ថញ្ញូ’តិ វុច្ចតិ។ ឥតិ ធម្មញ្ញូ, អត្ថញ្ញូ។

“អត្តញ្ញូ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អត្តានំ ជានាតិ – ‘ឯត្តកោម្ហិ សទ្ធាយ សីលេន សុតេន ចាគេន បញ្ញាយ បដិភានេនា’តិ។ នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អត្តានំ ជានេយ្យ – ‘ឯត្តកោម្ហិ សទ្ធាយ សីលេន សុតេន ចាគេន បញ្ញាយ បដិភានេនា’តិ, នយិទ ‘អត្តញ្ញូ’តិ វុច្ចេយ្យ។ យស្មា ច, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ អត្តានំ ជានាតិ – ‘ឯត្តកោម្ហិ សទ្ធាយ សីលេន សុតេន ចាគេន បញ្ញាយ បដិភានេនា’តិ, តស្មា ‘អត្តញ្ញូ’តិ វុច្ចតិ។ ឥតិ ធម្មញ្ញូ, អត្ថញ្ញូ, អត្តញ្ញូ។

“មត្តញ្ញូ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មត្តំ ជានាតិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ បដិគ្គហណាយ។ នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មត្តំ ជានេយ្យ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ បដិគ្គហណាយ, នយិទ ‘មត្តញ្ញូ’តិ វុច្ចេយ្យ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មត្តំ ជានាតិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ បដិគ្គហណាយ, តស្មា ‘មត្តញ្ញូ’តិ វុច្ចតិ។ ឥតិ ធម្មញ្ញូ, អត្ថញ្ញូ, អត្តញ្ញូ, មត្តញ្ញូ។

“កាលញ្ញូ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ, កាលំ ជានាតិ – ‘អយំ កាលោ ឧទ្ទេសស្ស, អយំ កាលោ បរិបុច្ឆាយ, អយំ កាលោ យោគស្ស, អយំ កាលោ បដិសល្លានស្សា’តិ។ នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាលំ ជានេយ្យ – ‘អយំ កាលោ ឧទ្ទេសស្ស, អយំ កាលោ បរិបុច្ឆាយ, អយំ កាលោ យោគស្ស, អយំ កាលោ បដិសល្លានស្សា’តិ, នយិទ ‘កាលញ្ញូ’តិ វុច្ចេយ្យ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាលំ ជានាតិ – ‘អយំ កាលោ ឧទ្ទេសស្ស, អយំ កាលោ បរិបុច្ឆាយ, អយំ កាលោ យោគស្ស, អយំ កាលោ បដិសល្លានស្សា’តិ, តស្មា ‘កាលញ្ញូ’តិ វុច្ចតិ។ ឥតិ ធម្មញ្ញូ, អត្ថញ្ញូ, អត្តញ្ញូ, មត្តញ្ញូ, កាលញ្ញូ។

“បរិសញ្ញូ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរិសំ ជានាតិ – ‘អយំ ខត្តិយបរិសា, អយំ ព្រាហ្មណបរិសា, អយំ គហបតិបរិសា, អយំ សមណបរិសា។ តត្ថ ឯវំ ឧបសង្កមិតព្ពំ, ឯវំ ឋាតព្ពំ , ឯវំ កត្តព្ពំ, ឯវំ និសីទិតព្ពំ, ឯវំ ភាសិតព្ពំ, ឯវំ តុណ្ហី ភវិតព្ព’ន្តិ។ នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរិសំ ជានេយ្យ – ‘អយំ ខត្តិយបរិសា...បេ.... ឯវំ តុណ្ហី ភវិតព្ព’ន្តិ, នយិទ ‘បរិសញ្ញូ’តិ វុច្ចេយ្យ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរិសំ ជានាតិ – ‘អយំ ខត្តិយបរិសា, អយំ ព្រាហ្មណបរិសា, អយំ គហបតិបរិសា, អយំ សមណបរិសា ។ តត្ថ ឯវំ ឧបសង្កមិតព្ពំ, ឯវំ ឋាតព្ពំ, ឯវំ កត្តព្ពំ, ឯវំ និសីទិតព្ពំ, ឯវំ ភាសិតព្ពំ, ឯវំ តុណ្ហី ភវិតព្ព’ន្តិ, តស្មា ‘បរិសញ្ញូ’តិ វុច្ចតិ។ ឥតិ ធម្មញ្ញូ, អត្ថញ្ញូ, អត្តញ្ញូ, មត្តញ្ញូ, កាលញ្ញូ, បរិសញ្ញូ។

“បុគ្គលបរោបរញ្ញូ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ [សព្ពត្ថបិ ឥធ អារម្ភេ “ភិក្ខុនោ” ត្វេវ ទិស្សតិ] ទ្វយេន បុគ្គលា វិទិតា ហោន្តិ។ ទ្វេ បុគ្គលា – ឯកោ អរិយានំ ទស្សនកាមោ, ឯកោ អរិយានំ ន ទស្សនកាមោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ អរិយានំ ន ទស្សនកាមោ , ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ អរិយានំ ទស្សនកាមោ, ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“ទ្វេ បុគ្គលា អរិយានំ ទស្សនកាមា – ឯកោ សទ្ធម្មំ សោតុកាមោ, ឯកោ សទ្ធម្មំ ន សោតុកាមោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ សទ្ធម្មំ ន សោតុកាមោ, ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ សទ្ធម្មំ សោតុកាមោ, ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“ទ្វេ បុគ្គលា សទ្ធម្មំ សោតុកាមា – ឯកោ ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ, ឯកោ អនោហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ អនោហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ, ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ, ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“ទ្វេ បុគ្គលា ឱហិតសោតា ធម្មំ សុណន្តិ [សុណន្តា (ក.)] – ឯកោ សុត្វា ធម្មំ ធារេតិ, ឯកោ សុត្វា ធម្មំ ន ធារេតិ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ សុត្វា ន ធម្មំ ធារេតិ, ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ សុត្វា ធម្មំ ធារេតិ, ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“ទ្វេ បុគ្គលា សុត្វា ធម្មំ ធារេន្តិ [ធារេន្តា (ក.)] – ឯកោ ធាតានំ [ធតានំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតិ, ឯកោ ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថំ ន ឧបបរិក្ខតិ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថំ ន ឧបបរិក្ខតិ, ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតិ, ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“ទ្វេ បុគ្គលា ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខន្តិ [ឧបបរិក្ខន្តា (ក.)] – ឯកោ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ, ឯកោ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ន ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ន ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ, ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ, ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“ទ្វេ បុគ្គលា អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នា – ឯកោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, ឯកោ អត្តហិតាយ ច បដិបន្នោ បរហិតាយ ច។ យ្វាយំ បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ យ្វាយំ បុគ្គលោ អត្តហិតាយ ច បដិបន្នោ បរហិតាយ ច, ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ នោ [ភិក្ខុនា (សី. ស្យា.)] ទ្វយេន បុគ្គលា វិទិតា ហោន្តិ។ ឯវំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បុគ្គលបរោបរញ្ញូ ហោតិ។ “ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បារិច្ឆត្តកសុត្តំ

៦៩. “យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ទេវានំ តាវតិំសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ បណ្ឌុបលាសោ ហោតិ, អត្តមនា, ភិក្ខវេ, ទេវា តាវតិំសា តស្មិំ សមយេ ហោន្តិ – ‘បណ្ឌុបលាសោ ទានិ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ នចិរស្សេវ ទានិ បន្នបលាសោ ភវិស្សតី’”តិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ទេវានំ តាវតិំសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ បន្នបលាសោ ហោតិ, អត្តមនា, ភិក្ខវេ, ទេវា តាវតិំសា តស្មិំ សមយេ ហោន្តិ – ‘បន្នបលាសោ ទានិ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ នចិរស្សេវ ទានិ ជាលកជាតោ ភវិស្សតី’”តិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ទេវានំ តាវតិំសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ ជាលកជាតោ ហោតិ, អត្តមនា, ភិក្ខវេ, ទេវា តាវតិំសា តស្មិំ សមយេ ហោន្តិ – ‘ជាលកជាតោ ទានិ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ នចិរស្សេវ ទានិ ខារកជាតោ ភវិស្សតី’”តិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ទេវានំ តាវតិំសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ ខារកជាតោ ហោតិ, អត្តមនា, ភិក្ខវេ, ទេវា តាវតិំសា តស្មិំ សមយេ ហោន្តិ – ‘ខារកជាតោ ទានិ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ នចិរស្សេវ ទានិ កុដុមលកជាតោ [កុឌុមលកជាតោ (សី. ស្យា. បី.)] ភវិស្សតី’”តិ។

“យស្មិំ , ភិក្ខវេ, សមយេ ទេវានំ តាវតិំសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ កុដុមលកជាតោ ហោតិ , អត្តមនា, ភិក្ខវេ, ទេវា តាវតិំសា តស្មិំ សមយេ ហោន្តិ – ‘កុដុមលកជាតោ ទានិ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ នចិរស្សេវ ទានិ កោរកជាតោ [កោកាសកជាតោ (សី. ស្យា.), កោសកជាតោ (ក.)] ភវិស្សតី’”តិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ទេវានំ តាវតិំសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ កោរកជាតោ ហោតិ, អត្តមនា, ភិក្ខវេ, ទេវា តាវតិំសា តស្មិំ សមយេ ហោន្តិ – ‘កោរកជាតោ ទានិ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ នចិរស្សេវ ទានិ សព្ពផាលិផុល្លោ [សព្ពបាលិផុល្លោ (សី. បី.)] ភវិស្សតី’”តិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ទេវានំ តាវតឹសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ សព្ពផាលិផុល្លោ ហោតិ, អត្តមនា, ភិក្ខវេ, ទេវា តាវតឹសា បារិច្ឆត្តកស្ស កោវិឡារស្ស មូលេ ទិព្ពេ ចត្តារោ មាសេ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតា សមង្គីភូតា បរិចារេន្តិ។

“សព្ពផាលិផុល្លស្ស ខោ បន, ភិក្ខវេ, បារិច្ឆត្តកស្ស កោវិឡារស្ស សមន្តា បញ្ញាសយោជនានិ អាភាយ ផុដំ ហោតិ, អនុវាតំ យោជនសតំ គន្ធោ គច្ឆតិ, អយមានុភាវោ បារិច្ឆត្តកស្ស កោវិឡារស្ស។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្មិំ សមយេ អរិយសាវកោ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជាយ ចេតេតិ, បណ្ឌុបលាសោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ តស្មិំ សមយេ ហោតិ ទេវានំវ តាវតឹសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ ហោតិ, បន្នបលាសោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ តស្មិំ សមយេ ហោតិ ទេវានំវ តាវតឹសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ជាលកជាតោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ តស្មិំ សមយេ ហោតិ ទេវានំវ តាវតឹសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ។

“យស្មិំ , ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ខារកជាតោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ តស្មិំ សមយេ ហោតិ ទេវានំវ តាវតឹសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ បីតិយា ច វិរាគា...បេ.... តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, កុដុមលកជាតោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ តស្មិំ សមយេ ហោតិ ទេវានំវ តាវតឹសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, កោរកជាតោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ តស្មិំ សមយេ ហោតិ ទេវានំវ តាវតឹសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ អាសវានំ ខយា...បេ.... សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, សព្ពផាលិផុល្លោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ តស្មិំ សមយេ ហោតិ ទេវានំវ តាវតឹសានំ បារិច្ឆត្តកោ កោវិឡារោ។

“តស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភុម្មា ទេវា សទ្ទមនុស្សាវេន្តិ – ‘ឯសោ ឥត្ថន្នាមោ អាយស្មា ឥត្ថន្នាមស្ស អាយស្មតោ សទ្ធិវិហារិកោ អមុកម្ហា គាមា វា និគមា វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី’តិ។ ភុម្មានំ ទេវានំ សទ្ទំ សុត្វា ចាតុមហារាជិកា ទេវា...បេ.... តាវតឹសា ទេវា... យាមា ទេវា... តុសិតា ទេវា... និម្មានរតី ទេវា... បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវា... ព្រហ្មកាយិកា ទេវា សទ្ទមនុស្សាវេន្តិ – ‘ឯសោ ឥត្ថន្នាមោ អាយស្មា ឥត្ថន្នាមស្ស អាយស្មតោ សទ្ធិវិហារិកោ អមុកម្ហា គាមា វា និគមា វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតី’តិ។ ឥតិហ តេន ខណេន តេន មុហុត្តេន យាវ ព្រហ្មលោកា សទ្ទោ [សាធុការសទ្ទោ (សី. អដ្ឋ., ក. អដ្ឋ.)] អព្ភុគ្គច្ឆតិ , អយមានុភាវោ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សក្កច្ចសុត្តំ

៧០. អថ ខោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – “កឹ នុ ខោ, ភិក្ខុ, សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អកុសលំ បជហេយ្យ, កុសលំ ភាវេយ្យា”តិ? អថ ខោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ឯតទហោសិ – “សត្ថារំ ខោ, ភិក្ខុ, សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អកុសលំ បជហេយ្យ, កុសលំ ភាវេយ្យ។ ធម្មំ ខោ, ភិក្ខុ...បេ.... សង្ឃំ ខោ, ភិក្ខុ...បេ.... សិក្ខំ ខោ, ភិក្ខុ...បេ.... សមាធឹ ខោ, ភិក្ខុ...បេ.... អប្បមាទំ ខោ, ភិក្ខុ...បេ.... បដិសន្ថារំ ខោ, ភិក្ខុ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អកុសលំ បជហេយ្យ, កុសលំ ភាវេយ្យា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ឯតទហោសិ – “ឥមេ ខោ មេ ធម្មា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា, យំនូនាហំ ឥមេ ធម្មេ គន្ត្វា [គហេត្វា (ក.)] ភគវតោ អារោចេយ្យំ។ ឯវំ មេ ឥមេ ធម្មា បរិសុទ្ធា ចេវ ភវិស្សន្តិ បរិសុទ្ធ

សង្ខាតតរា ច។ សេយ្យថាបិ នាម បុរិសោ សុវណ្ណនិក្ខំ អធិគច្ឆេយ្យ បរិសុទ្ធំ បរិយោទាតំ។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘អយំ ខោ មេ សុវណ្ណនិក្ខោ បរិសុទ្ធោ បរិយោទាតោ, យំនូនាហំ ឥមំ សុវណ្ណនិក្ខំ គន្ត្វា [គហេត្វា (ក.)] កម្មារានំ ទស្សេយ្យំ។ ឯវំ មេ អយំ សុវណ្ណនិក្ខោ សកម្មារគតោ បរិសុទ្ធោ ចេវ ភវិស្សតិ បរិសុទ្ធសង្ខាតតរោ ច។ ឯវមេវំ [ខោ (ក.)] មេ ឥមេ ធម្មា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា, យំនូនាហំ ឥមេ ធម្មេ គន្ត្វា [គហេត្វា (ក.)] ភគវតោ អារោចេយ្យំ។ ឯវំ មេ ឥមេ ធម្មា បរិសុទ្ធា ចេវ ភវិស្សន្តិ បរិសុទ្ធសង្ខាតតរា ចា’’’តិ។

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

‘‘ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘កី នុ ខោ, ភិក្ខុ, សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អកុសលំ បជហេយ្យ, កុសលំ ភាវេយ្យា’តិ? អថ ខោ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘សត្ថារំ ខោ, ភិក្ខុ, សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អកុសលំ បជហេយ្យ, កុសលំ ភាវេយ្យ។ ធម្មំ ខោ, ភិក្ខុ ...បេ.... បដិសន្ថារំ ខោ, ភិក្ខុ សក្កត្វា...បេ.... កុសលំ ភាវេយ្យា’តិ។ អថ ខោ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘ឥមេ ខោ មេ ធម្មា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា, យំនូនាហំ ឥមេ ធម្មេ គន្ត្វា ភគវតោ អារោចេយ្យំ។ ឯវំ មេ ឥមេ ធម្មា បរិសុទ្ធា ចេវ ភវិស្សន្តិ បរិសុទ្ធសង្ខាតតរា ច។ សេយ្យថាបិ នាម បុរិសោ សុវណ្ណនិក្ខំ អធិគច្ឆេយ្យ បរិសុទ្ធំ បរិយោទាតំ។ តស្ស ឯវមស្ស – អយំ ខោ មេ សុវណ្ណនិក្ខោ បរិសុទ្ធោ បរិយោទាតោ, យំនូនាហំ ឥមំ សុវណ្ណនិក្ខំ គន្ត្វា កម្មារានំ ទស្សេយ្យំ។ ឯវំ មេ អយំ សុវណ្ណនិក្ខោ សកម្មារគតោ បរិសុទ្ធោ ចេវ ភវិស្សតិ បរិសុទ្ធសង្ខាតតរោ ច។ ឯវមេវំ មេ ឥមេ ធម្មា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា, យំនូនាហំ ឥមេ ធម្មេ គន្ត្វា ភគវតោ អារោចេយ្យំ។ ឯវំ មេ ឥមេ ធម្មា បរិសុទ្ធា ចេវ ភវិស្សន្តិ បរិសុទ្ធសង្ខាតតរា ចា’’’តិ។

‘‘សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត! សត្ថារំ ខោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អកុសលំ បជហេយ្យ, កុសលំ ភាវេយ្យ។ ធម្មំ ខោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អកុសលំ បជហេយ្យ, កុសលំ ភាវេយ្យ។ សង្ឃំ ខោ...បេ.... សិក្ខំ ខោ... សមាធិំ ខោ... អប្បមាទំ ខោ... បដិសន្ថារំ ខោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សក្កត្វា គរុំ កត្វា ឧបនិស្សាយ វិហរន្តោ អកុសលំ បជហេយ្យ, កុសលំ ភាវេយ្យា’’តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘ឥមស្ស ខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ សគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេបិ សោ អគារវោ’’។

‘‘សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ សគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេបិ សោ អគារវោ។

‘‘សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយ សគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយបិ សោ អគារវោ។

‘‘សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយ អគារវោ សមាធិស្មឹ សគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយ អគារវោ សមាធិស្មិម្បិ សោ អគារវោ។

‘‘សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយ អគារវោ សមាធិស្មឹ អគារវោ អប្បមាទេ សគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយ អគារវោ សមាធិស្មឹ អគារវោ អប្បមាទេបិ សោ អគារវោ។

‘‘សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយ អគារវោ សមាធិស្មឹ អគារវោ អប្បមាទេ អគារវោ បដិសន្ថារេ សគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ...បេ.... អប្បមាទេ អគារវោ បដិសន្ថារេបិ សោ អគារវោ។

‘‘សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេ អគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេបិ សោ សគារវោ...បេ....។

‘‘សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ…បេ. … អប្បមាទេ សគារវោ បដិសន្ថារេ អគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ…បេ.… អប្បមាទេ សគារវោ បដិសន្ថារេបិ សោ សគារវោ។

‘‘សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេបិ សគារវោ ភវិស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេបិ សោ សគារវោ…បេ.…។

‘‘សោ វត, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ…បេ.… អប្បមាទេ សគារវោ បដិសន្ថារេបិ សគារវោ ភវិស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេ សគារវោ សង្ឃេ សគារវោ សិក្ខាយ សគារវោ សមាធិស្មឹ សគារវោ អប្បមាទេ សគារវោ បដិសន្ថារេបិ សោ សគារវោ’’តិ។

‘‘ឥមស្ស ខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមី’’តិ។

‘‘សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត! សាធុ ខោ ត្វំ, សារិបុត្ត, ឥមស្ស មយា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាសិ។ សោ វត, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ សគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ…បេ.… យោ សោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយ អគារវោ សមាធិស្មឹ អគារវោ អប្បមាទេបិ សោ អគារវោ។

‘‘សោ វត, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយ អគារវោ សមាធិស្មឹ អគារវោ អប្បមាទេ អគារវោ បដិសន្ថារេ សគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ ធម្មេ អគារវោ សង្ឃេ អគារវោ សិក្ខាយ អគារវោ សមាធិស្មឹ អគារវោ អប្បមាទេ អគារវោ បដិសន្ថារេបិ សោ អគារវោ។

‘‘សោ វត, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេ អគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ…បេ.… យោ សោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេបិ សោ សគារវោ …បេ.…។

‘‘សោ វត, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេ សគារវោ…បេ.… អប្បមាទេ សគារវោ បដិសន្ថារេ អគារវោ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ…បេ.… អប្បមាទេ សគារវោ បដិសន្ថារេបិ សោ សគារវោ។

‘‘សោ វត, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេបិ សគារវោ ភវិស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ ធម្មេបិ សោ សគារវោ…បេ.…។

‘‘សោ វត, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ…បេ.… អប្បមាទេ សគារវោ បដិសន្ថារេបិ សោ សគារវោ ភវិស្សតីតិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ យោ សោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ សត្ថរិ សគារវោ…បេ.… អប្បមាទេ សគារវោ បដិសន្ថារេបិ សោ សគារវោ’’តិ។

‘‘ឥមស្ស ខោ, សារិបុត្ត, មយា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ភាវនាសុត្តំ

៧១. ‘‘ភាវនំ អននុយុត្តស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ វិហរតោ កិញ្ចាបិ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មេ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចេយ្យា’តិ, អថ ខ្វស្ស នេវ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អភាវិតត្តា’តិស្ស វចនីយំ។ កិស្ស អភាវិតត្តា? ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ, ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ, ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ, បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ, បញ្ចន្នំ ពលានំ, សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ, អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស។

‘‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កុក្កុដិយា អណ្ឌានិ អដ្ឋ វា ទស វា ទ្វាទស វា។ តានស្សុ កុក្កុដិយា ន សម្មា អធិសយិតានិ, ន សម្មា បរិសេទិតានិ, ន សម្មា បរិភាវិតានិ ។ កិញ្ចាបិ តស្សា កុក្កុដិយា ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មេ កុក្កុដបោតកា បាទនខសិខាយ វា មុខតុណ្ឌកេន វា អណ្ឌកោសំ បទាលេត្វា សោត្ថិនា អភិនិព្ភិជ្ជេយ្យុ’ន្តិ, អថ ខោ អភព្ពាវ តេ កុក្កុដបោតកា បាទនខសិខាយ វា មុខតុណ្ឌកេន វា អណ្ឌកោសំ បទាលេត្វា សោត្ថិនា អភិនិព្ភិជ្ជិតុំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ, ភិក្ខវេ, កុក្កុដិយា អណ្ឌានិ ន សម្មា អធិសយិតានិ, ន សម្មា បរិសេទិតានិ, ន សម្មា បរិភាវិតានិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភាវនំ អននុយុត្តស្ស

ភិក្ខុនោ វិហរតោ កិញ្ចាបិ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មេ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចេយ្យា’តិ, អថ ខ្វស្ស នេវ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘អភាវិតត្តា’តិស្ស វចនីយំ។ កិស្ស អភាវិតត្តា? ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ, ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ, ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ, បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ, បញ្ចន្នំ ពលានំ, សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ, អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស។

“ភាវនំ អនុយុត្តស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ វិហរតោ កិញ្ចាបិ ន ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មេ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចេយ្យា’តិ, អថ ខ្វស្ស អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘ភាវិតត្តា’តិស្ស វចនីយំ។ កិស្ស ភាវិតត្តា? ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ, ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ, ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ, បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ, បញ្ចន្នំ ពលានំ, សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ, អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, កុក្កុដិយា អណ្ឌានិ អដ្ឋ វា ទស វា ទ្វាទស វា។ តានស្សុ កុក្កុដិយា សម្មា អធិសយិតានិ, សម្មា បរិសេទិតានិ, សម្មា បរិភាវិតានិ ។ កិញ្ចាបិ តស្សា កុក្កុដិយា ន ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មេ កុក្កុដបោតកា បាទនខសិខាយ វា មុខតុណ្ឌកេន វា អណ្ឌកោសំ បទាលេត្វា សោត្ថិនា អភិនិព្ភិជ្ជេយ្យុ’ន្តិ, អថ ខោ ភព្ពាវ តេ កុក្កុដបោតកា បាទនខសិខាយ វា មុខតុណ្ឌកេន វា អណ្ឌកោសំ បទាលេត្វា សោត្ថិនា អភិនិព្ភិជ្ជិតុំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ, ភិក្ខវេ, កុក្កុដិយា អណ្ឌានិ សម្មា អធិសយិតានិ, សម្មា បរិសេទិតានិ, សម្មា បរិភាវិតានិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភាវនំ អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុនោ វិហរតោ កិញ្ចាបិ ន ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មេ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចេយ្យា’តិ, អថ ខ្វស្ស អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘ភាវិតត្តា’តិស្ស វចនីយំ។ កិស្ស ភាវិតត្តា? ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ…បេ. … អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ផលគណ្ឌស្ស [បលគណ្ឌស្ស (?)] វា ផលគណ្ឌន្តេវាសិកស្ស វា ទិស្សន្តេវ [ខីយន្តេ (ក.)] វាសិជដេ [ទិស្សន្តិ អង្គុលិបទានិ (សី.), អង្គុលបទានិ ទិស្សន្តិ អង្គុលបទំ (ក.)] អង្គុលិបទានិ ទិស្សតិ [ទិស្សន្តិ (ស្យា.)] អង្គុដ្ឋបទំ [ទិស្សន្តិ អង្គុលិបទានិ (សី.), អង្គុលបទានិ ទិស្សន្តិ អង្គុលបទំ (ក.)]។ នោ ច ខ្វស្ស ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘ឯត្តកំ មេ អជ្ជ វាសិជដស្ស ខីណំ, ឯត្តកំ ហិយ្យោ, ឯត្តកំ បរេ’តិ, អថ ខ្វស្ស ខីណេ ‘ខីណ’ន្តេវ ញាណំ ហោតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភាវនំ អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុនោ វិហរតោ កិញ្ចាបិ ន ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘ឯត្តកំ មេ អជ្ជ អាសវានំ ខីណំ, ឯត្តកំ ហិយ្យោ, ឯត្តកំ បរេ’តិ, អថ ខ្វស្ស ខីណេ ‘ខីណ’ន្តេវ ញាណំ ហោតិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, សាមុទ្ទិកាយ នាវាយ វេត្តពន្ធនពទ្ធាយ [វេត្តពន្ធាយ (ក.)] ឆ មាសានិ ឧទកេ បរិយាទាយ ហេមន្តិកេន ថលេ ឧក្ខិត្តាយ វាតាតបបរេតានិ ពន្ធនានិ, តានិ បាវុស្សកេន មេឃេន អភិប្បវុដ្ឋានិ អប្បកសិរេនេវ បរិហាយន្តិ [បដិប្បស្សម្ភន្តិ (សី. ស្យា.)], បូតិកានិ ភវន្តិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភាវនំ អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុនោ វិហរតោ អប្បកសិរេនេវ សំយោជនានិ បដិប្បស្សម្ភន្តិ, បូតិកានិ ភវន្តី”តិ។ សត្តមំ។

៨. អគ្គិក្ខន្ធោបមសុត្តំ

៧២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរតិ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ អញ្ញតរស្មិំ បទេសេ មហន្តំ អគ្គិក្ខន្ធំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ [សញ្ជោតិភូតំ (ស្យា.)]។ ទិស្វាន មគ្គា ឱក្កម្ម អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អមុំ មហន្តំ អគ្គិក្ខន្ធំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូត”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ វរំ – យំ អមុំ មហន្តំ អគ្គិក្ខន្ធំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ អាលិង្គេត្វា ឧបនិសីទេយ្យ វា ឧបនិបជ្ជេយ្យ វា, យំ វា ខត្តិយកញ្ញំ វា ព្រាហ្មណកញ្ញំ វា គហបតិកញ្ញំ វា មុទុតលុនហត្ថបាទំ អាលិង្គេត្វា ឧបនិសីទេយ្យ វា ឧបនិបជ្ជេយ្យ វា”តិ? “ឯតទេវ, ភន្តេ, វរំ – យំ ខត្តិយកញ្ញំ វា ព្រាហ្មណកញ្ញំ វា គហបតិកញ្ញំ វា មុទុតលុនហត្ថបាទំ អាលិង្គេត្វា ឧបនិសីទេយ្យ វា ឧបនិបជ្ជេយ្យ វា, ទុក្ខញ្ហេតំ, ភន្តេ, យំ អមុំ មហន្តំ អគ្គិក្ខន្ធំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ អាលិង្គេត្វា ឧបនិសីទេយ្យ វា ឧបនិបជ្ជេយ្យ វា”តិ។

“អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, យថា ឯតទេវ តស្ស វរំ ទុស្សីលស្ស បាបធម្មស្ស អសុចិសង្កស្សរសមាចារស្ស បដិច្ឆន្នកម្មន្តស្ស អស្សមណស្ស សមណបដិញ្ញស្ស អព្រហ្មចារិស្ស ព្រហ្មចារិបដិញ្ញស្ស អន្តោបូតិកស្ស អវស្សុតស្ស កសម្ពុជាតស្ស យំ អមុំ មហន្តំ អគ្គិក្ខន្ធំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ អាលិង្គេត្វា

ឧបនិសីទេយ្យ វា ឧបនិបជ្ជេយ្យ វា។ តំ កិស្ស ហេតុ? តតោនិទានញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ, ន ត្វេវ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ។

“យញ្ច ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលោ បាបធម្មោ អសុចិសង្កស្សរសមាចារោ...បេ.... កសម្ពុជាតោ ខត្តិយកញ្ញំ វា ព្រាហ្មណកញ្ញំ វា គហបតិកញ្ញំ វា មុទុតលុនហត្ថបាទំ អាលិង្គេត្វា ឧបនិសីទតិ វា ឧបនិបជ្ជតិ វា, តញ្ហិ តស្ស [តំ ហិស្ស (ក.)], ភិក្ខវេ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។

“តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ វរំ – យំ ពលវា បុរិសោ ទឡ្ហាយ វាលរជ្ជុយា ឧភោ ជង្ឃា វេឋេត្វា ឃំសេយ្យ – សា ឆវឹ ឆិន្ទេយ្យ ឆវឹ ឆេត្វា ចម្មំ ឆិន្ទេយ្យ ចម្មំ ឆេត្វា មំសំ ឆិន្ទេយ្យ មំសំ ឆេត្វា ន្ហារុំ ឆិន្ទេយ្យ ន្ហារុំ ឆេត្វា អដ្ឋឹ ឆិន្ទេយ្យ អដ្ឋឹ ឆេត្វា អដ្ឋិមិញ្ជំ អាហច្ច តិដ្ឋេយ្យ, យំ វា ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា អភិវាទនំ សាទិយេយ្យា”តិ? “ឯតទេវ , ភន្តេ, វរំ – យំ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា អភិវាទនំ សាទិយេយ្យ, ទុក្ខញ្ហេតំ, ភន្តេ, យំ ពលវា បុរិសោ ទឡ្ហាយ វាលរជ្ជុយា...បេ.... អដ្ឋិមិញ្ជំ អាហច្ច តិដ្ឋេយ្យា”តិ។

“អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, យថា ឯតទេវ តស្ស វរំ ទុស្សីលស្ស...បេ.... កសម្ពុជាតស្ស យំ ពលវា បុរិសោ ទឡ្ហាយ វាលរជ្ជុយា ឧភោ ជង្ឃា វេឋេត្វា...បេ.... អដ្ឋិមិញ្ជំ អាហច្ច តិដ្ឋេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តតោនិទានញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ, ន ត្វេវ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ យញ្ច ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលោ...បេ.... កសម្ពុជាតោ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា អភិវាទនំ សាទិយតិ, តញ្ហិ តស្ស, ភិក្ខវេ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។

“តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ វរំ – យំ ពលវា បុរិសោ តិណ្ហាយ សត្តិយា តេលធោតាយ បច្ចោរស្មឹ បហរេយ្យ, យំ វា ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា អញ្ជលិកម្មំ សាទិយេយ្យា”តិ? “ឯតទេវ, ភន្តេ, វរំ – យំ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិម ហាសាលានំ វា អញ្ជលិកម្មំ សាទិយេយ្យ, ទុក្ខញ្ហេតំ, ភន្តេ, យំ ពលវា បុរិសោ តិណ្ហាយ សត្តិយា តេលធោតាយ បច្ចោរស្មឹ បហរេយ្យា”តិ។

“អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, យថា ឯតទេវ តស្ស វរំ ទុស្សីលស្ស...បេ.... កសម្ពុជាតស្ស យំ ពលវា បុរិសោ តិណ្ហាយ សត្តិយា តេលធោតាយ បច្ចោរស្មឹ បហរេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តតោនិទានញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ, ន ត្វេវ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ យញ្ច ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលោ បាបធម្មោ...បេ.... កសម្ពុជាតោ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា អញ្ជលិកម្មំ សាទិយតិ, តញ្ហិ តស្ស, ភិក្ខវេ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។

“តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ វរំ – យំ ពលវា បុរិសោ តត្តេន អយោបដ្ដេន អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សជោតិភូតេន កាយំ សម្បលិវេឋេយ្យ, យំ វា ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ ចីវរំ បរិភុញ្ជេយ្យា”តិ? “ឯតទេវ, ភន្តេ, វរំ – យំ ខត្តិយមហាសាលានំ វា...បេ.... សទ្ធាទេយ្យំ ចីវរំ បរិភុញ្ជេយ្យ, ទុក្ខញ្ហេតំ, ភន្តេ, យំ ពលវា បុរិសោ តត្តេន អយោបដ្ដេន អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សជោតិភូតេន កាយំ សម្បលិវេឋេយ្យា”តិ។

“អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, យថា ឯតទេវ តស្ស វរំ ទុស្សីលស្ស...បេ.... កសម្ពុជាតស្ស យំ ពលវា បុរិសោ តត្តេន អយោបដ្ដេន អាទិត្តេន សម្បជ្ជលិតេន សជោតិភូតេន កាយំ សម្បលិវេឋេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តតោនិទានញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ, ន ត្វេវ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ យញ្ច ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលោ...បេ.... កសម្ពុជាតោ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ ចីវរំ បរិភុញ្ជតិ, តញ្ហិ តស្ស, ភិក្ខវេ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។

“តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ វរំ – យំ ពលវា បុរិសោ តត្តេន អយោសង្កុនា មុខំ វិវរិត្វា តត្តំ លោហគុឡំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ មុខេ បក្ខិបេយ្យ – តំ តស្ស ឱដ្ឋម្បិ ទហេយ្យ [ឌហេយ្យ (កត្ថចិ)] មុខម្បិ ទហេយ្យ ជិវ្ហម្បិ ទហេយ្យ កណ្ឋម្បិ ទហេយ្យ ឧរម្បិ [ម. និ. ៣.២៧០ ទេវទូតសុត្តេ បន “ឧទរម្បិ” ឥតិ វិសេសបាឋោ ទិស្សតិ] ទហេយ្យ អន្តម្បិ អន្តគុណម្បិ អាទាយ អធោភាគា [អធោភាគំ (ក.)] និក្ខមេយ្យ, យំ វា ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ បិណ្ឌបាតំ បរិភុញ្ជេយ្យា”តិ? “ឯតទេវ, ភន្តេ, វរំ – យំ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ បិណ្ឌបាតំ បរិភុញ្ជេយ្យ, ទុក្ខញ្ហេតំ, ភន្តេ, យំ ពលវា បុរិសោ តត្តេន អយោសង្កុនា មុខំ វិវរិត្វា តត្តំ លោហគុឡំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ មុខេ បក្ខិបេយ្យ – តំ តស្ស ឱដ្ឋម្បិ ទហេយ្យ មុខម្បិ ទហេយ្យ ជិវ្ហម្បិ ទហេយ្យ កណ្ឋម្បិ ទហេយ្យ ឧរម្បិ ទហេយ្យ អន្តម្បិ អន្តគុណម្បិ អាទាយ អធោភាគំ និក្ខមេយ្យា”តិ។

“អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, យថា ឯតទេវ តស្ស វរំ ទុស្សីលស្ស…បេ… កសម្ពុជាតស្ស យំ ពលវា បុរិសោ តត្តេន អយោសង្កុនា មុខំ វិវរិត្វា តត្តំ លោហគុឡំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សជោតិភូតំ មុខេ បក្ខិបេយ្យ – តំ តស្ស ឱដ្ឋម្បិ ទហេយ្យ មុខម្បិ ទហេយ្យ ជិវ្ហម្បិ ទហេយ្យ កណ្ឋម្បិ ទហេយ្យ ឧរម្បិ ទហេយ្យ អន្តម្បិ អន្តគុណម្បិ អាទាយ អធោភាគំ និក្ខមេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តតោនិទានញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ, ន ត្វេវ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ យញ្ច ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលោ បាបធម្មោ…បេ… កសម្ពុជាតោ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ បិណ្ឌបាតំ បរិភុញ្ជតិ, តញ្ហិ តស្ស ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។

“តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ វរំ – យំ ពលវា បុរិសោ សីសេ វា គហេត្វា ខន្ធេ វា គហេត្វា តត្តំ អយោមញ្ចំ វា អយោបីឋំ វា អភិនិសីទាបេយ្យ វា អភិនិបជ្ជាបេយ្យ វា, យំ វា ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ មញ្ចបីឋំ [មញ្ចំ វា បីឋំ វា (ក.)] បរិភុញ្ជេយ្យា”តិ? “ឯតទេវ, ភន្តេ, វរំ – យំ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ មញ្ចបីឋំ បរិភុញ្ជេយ្យ, ទុក្ខញ្ហេតំ, ភន្តេ, យំ ពលវា បុរិសោ សីសេ វា គហេត្វា ខន្ធេ វា គហេត្វា តត្តំ អយោមញ្ចំ វា អយោបីឋំ វា អភិនិសីទាបេយ្យ វា អភិនិបជ្ជាបេយ្យ វា”តិ។

“អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, យថា ឯតទេវ តស្ស វរំ ទុស្សីលស្ស…បេ… កសម្ពុជាតស្ស យំ ពលវា បុរិសោ សីសេ វា គហេត្វា ខន្ធេ វា គហេត្វា តត្តំ អយោមញ្ចំ វា អយោបីឋំ វា អភិនិសីទាបេយ្យ វា អភិនិបជ្ជាបេយ្យ វា។ តំ កិស្ស ហេតុ? តតោនិទានញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ, ន ត្វេវ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ យញ្ច ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលោ បាបធម្មោ…បេ… កសម្ពុជាតោ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ មញ្ចបីឋំ បរិភុញ្ជតិ។ តញ្ហិ តស្ស, ភិក្ខវេ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។

“តំ កឹ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, កតមំ នុ ខោ វរំ – យំ ពលវា បុរិសោ ឧទ្ធំបាទំ អធោសិរំ គហេត្វា តត្តាយ លោហកុម្ភិយា បក្ខិបេយ្យ អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលិតាយ សជោតិភូតាយ – សោ តត្ថ ផេណុទ្ទេហកំ បច្ចមានោ សកិម្បិ ឧទ្ធំ គច្ឆេយ្យ សកិម្បិ អធោ គច្ឆេយ្យ សកិម្បិ តិរិយំ គច្ឆេយ្យ, យំ វា ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ វិហារំ បរិភុញ្ជេយ្យា”តិ? “ឯតទេវ, ភន្តេ, វរំ – យំ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ វិហារំ បរិភុញ្ជេយ្យ, ទុក្ខញ្ហេតំ, ភន្តេ, យំ ពលវា បុរិសោ ឧទ្ធំបាទំ អធោសិរំ គហេត្វា តត្តាយ លោហកុម្ភិយា បក្ខិបេយ្យ អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលិតាយ សជោតិភូតាយ – សោ តត្ថ ផេណុទ្ទេហកំ បច្ចមានោ សកិម្បិ ឧទ្ធំ គច្ឆេយ្យ សកិម្បិ អធោ គច្ឆេយ្យ សកិម្បិ តិរិយំ គច្ឆេយ្យា”តិ។

“អារោចយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, បដិវេទយាមិ វោ, ភិក្ខវេ, យថា ឯតទេវ តស្ស វរំ ទុស្សីលស្ស បាបធម្មស្ស…បេ… កសម្ពុជាតស្ស យំ ពលវា បុរិសោ ឧទ្ធំបាទំ អធោសិរំ គហេត្វា…បេ… សកិម្បិ តិរិយំ គច្ឆេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តតោនិទានញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មរណំ វា និគច្ឆេយ្យ មរណមត្តំ វា ទុក្ខំ, ន ត្វេវ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ។ យញ្ច ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលោ បាបធម្មោ…បេ… កសម្ពុជាតោ ខត្តិយមហាសាលានំ វា ព្រាហ្មណមហាសាលានំ វា គហបតិមហាសាលានំ វា សទ្ធាទេយ្យំ វិហារំ

បរិភុញ្ជតិ ។ តញ្ហិ តស្ស, ភិក្ខវេ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។

‘‘តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘យេសញ្ច [យេសំ (?)] មយំ បរិភុញ្ជាម ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ [… បរិក្ខារានំ (សី. ស្យា. ក.)] តេសំ តេ ការា មហប្ផលា ភវិស្សន្តិ មហានិសំសា, អម្ហាកញ្ចេវាយំ បព្ពជ្ជា អវញ្ឈា ភវិស្សតិ សផលា សឧទ្រយា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ – ‘អត្តត្ថំ វា, ភិក្ខវេ, សម្បស្សមានេន អលមេវ អប្បមាទេន សម្បាទេតុំ; បរត្ថំ វា, ភិក្ខវេ, សម្បស្សមានេន អលមេវ អប្បមាទេន សម្បាទេតុំ; ឧភយត្ថំ វា, ភិក្ខវេ, សម្បស្សមានេន អលមេវ អប្បមាទេន សម្បាទេតុ’’’ន្តិ។

ឥទមវោច ភគវា [ឥទមវោច ភគវា…បេ… (ក.)]។ ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករណស្មិំ ភញ្ញមានេ សដ្ឋិមត្តានំ ភិក្ខូនំ ឧណ្ហំ លោហិតំ មុខតោ ឧគ្គញ្ឆិ [ឧគ្គច្ឆិ (ក.)]។ សដ្ឋិមត្តា ភិក្ខូ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិំសុ – ‘‘សុទុក្ករំ ភគវា, សុទុក្ករំ ភគវា’’តិ។ សដ្ឋិមត្តានំ ភិក្ខូនំ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តានិ វិមុច្ចិំសូតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សុនេត្តសុត្តំ

៧៣. [អ. និ. ៦.៥៤; ៧.៦៦] ‘‘ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, សុនេត្តោ នាម សត្ថា អហោសិ តិត្ថករោ កាមេសុ វីតរាគោ។ សុនេត្តស្ស ខោ បន, ភិក្ខវេ, សត្ថុនោ អនេកានិ សាវកសតានិ អហេសុំ។ សុនេត្តោ សត្ថា សាវកានំ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេសិ។ យេ ខោ បន, ភិក្ខវេ [យេ ខោ ភិក្ខវេ (សី. ស្យា.)], សុនេត្តស្ស សត្ថុនោ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស ចិត្តានិ នប្បសាទេសុំ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជិំសុ។ យេ ខោ បន, ភិក្ខវេ, សុនេត្តស្ស សត្ថុនោ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស ចិត្តានិ បសាទេសុំ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិំសុ។

‘‘ភូតបុព្ពំ , ភិក្ខវេ, មូគបក្ខោ នាម សត្ថា អហោសិ…បេ… អរនេមិ នាម សត្ថា អហោសិ…បេ… កុទ្ទាលកោ [កុទ្ទាលោ (សី. ស្យា.)] នាម សត្ថា អហោសិ…បេ… ហត្ថិបាលោ នាម សត្ថា អហោសិ…បេ… ជោតិបាលោ នាម សត្ថា អហោសិ…បេ… អរកោ នាម សត្ថា អហោសិ តិត្ថករោ កាមេសុ វីតរាគោ ។ អរកស្ស ខោ បន, ភិក្ខវេ, សត្ថុនោ អនេកានិ សាវកសតានិ អហេសុំ។ អរកោ នាម សត្ថា សាវកានំ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេសិ។ យេ ខោ បន, ភិក្ខវេ, អរកស្ស សត្ថុនោ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស ចិត្តានិ នប្បសាទេសុំ, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជិំសុ។ យេ ខោ បន, ភិក្ខវេ, អរកស្ស សត្ថុនោ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស ចិត្តានិ បសាទេសុំ, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិំសុ។

‘‘តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, យោ ឥមេ សត្ត សត្ថារេ តិត្ថករេ កាមេសុ វីតរាគេ អនេកសតបរិវារេ សសាវកសង្ឃេ បទុដ្ឋចិត្តោ អក្កោសេយ្យ បរិភាសេយ្យ, ពហុំ សោ អបុញ្ញំ បសវេយ្យា’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។ ‘‘យោ, ភិក្ខវេ, ឥមេ សត្ត សត្ថារេ តិត្ថករេ កាមេសុ វីតរាគេ អនេកសតបរិវារេ សសាវកសង្ឃេ បទុដ្ឋចិត្តោ អក្កោសេយ្យ បរិភាសេយ្យ, ពហុំ សោ អបុញ្ញំ បសវេយ្យ។ យោ ឯកំ ទិដ្ឋិសម្បន្នំ បុគ្គលំ បទុដ្ឋចិត្តោ អក្កោសតិ បរិភាសតិ, អយំ តតោ ពហុតរំ អបុញ្ញំ បសវតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? នាហំ, ភិក្ខវេ, ឥតោ ពហិទ្ធា ឯវរូបិំ ខន្តិំ វទាមិ យថាមំ សព្រហ្មចារីសុ’’។

‘‘តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន នោ សព្រហ្មចារីសុ [ន ត្វេវ អម្ហំ សព្រហ្មចារីសុ (ស្យា.) អង្គុត្តរនិកាយេ អញ្ញថា ទិស្សតិ] ចិត្តានិ បទុដ្ឋានិ ភវិស្សន្តី’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព’’ន្តិ។ នវមំ។

១០. អរកសុត្តំ

៧៤. ‘‘ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, អរកោ នាម សត្ថា អហោសិ តិត្ថករោ កាមេសុ វីតរាគោ។ អរកស្ស ខោ បន, ភិក្ខវេ, សត្ថុនោ អនេកានិ សាវកសតានិ អហេសុំ។ អរកោ សត្ថា សាវកានំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – អប្បកំ, ព្រាហ្មណា, ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ លហុកំ [លហុសំ (ដីកា)] ពហុទុក្ខំ ពហុបាយាសំ មន្តាយំ [មន្តាយ (សព្ពត្ថ) ដីកា បស្សិតព្ពា] ពោទ្ធព្ពំ , កត្តព្ពំ កុសលំ, ចរិតព្ពំ ព្រហ្មចរិយំ, នត្ថិ ជាតស្ស អមរណំ។

‘‘សេយ្យថាបិ , ព្រាហ្មណា, តិណគ្គេ ឧស្សាវពិន្ទុ សូរិយេ ឧគ្គច្ឆន្តេ ខិប្បំយេវ បដិវិគច្ឆតិ, ន ចិរដ្ឋិតិកំ ហោតិ; ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណា, ឧស្សាវពិន្ទូបមំ ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ លហុកំ ពហុទុក្ខំ ពហុបាយាសំ មន្តាយំ ពោទ្ធព្ពំ,

កត្តព្ពំ កុសលំ, ចរិតព្ពំ ព្រហ្មចរិយំ, នត្ថិ ជាតស្ស អមរណំ។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ ឧទកពុព្ពុឡំ [ឧទកបុប្ផុឡំ (ក.)] ខិប្បំយេវ បដិវិគច្ឆតិ, ន ចិរដ្ឋិតិកំ ហោតិ; ឯវមេវ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឧទកពុព្ពុឡូបមំ ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ លហុកំ ពហុទុក្ខំ ពហុបាយាសំ មន្តាយំ ពោទ្ធព្ពំ, កត្តព្ពំ កុសលំ, ចរិតព្ពំ ព្រហ្មចរិយំ, នត្ថិ ជាតស្ស អមរណំ។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, ឧទកេ ទណ្ឌរាជិ ខិប្បំយេវ បដិវិគច្ឆតិ, ន ចិរដ្ឋិតិកា ហោតិ; ឯវមេវ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឧទកេ ទណ្ឌរាជូបមំ ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ…បេ.… នត្ថិ ជាតស្ស អមរណំ។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, នទី បព្ពតេយ្យា ទូរង្គមា សីឃសោតា ហារហារិនី, នត្ថិ សោ ខណោ វា លយោ វា មុហុត្តោ វា យំ សា [យាយ (ក.)] អាវត្តតិ [ថរតិ (សី.), ធរតិ (ស្យា.), អវតិដ្ឋេយ្យ (?)], អថ ខោ សា គច្ឆតេវ វត្តតេវ សន្ទតេវ; ឯវមេវ ខោ, ព្រាហ្មណ, នទិបព្ពតេយ្យូបមំ ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ លហុកំ…បេ.… នត្ថិ ជាតស្ស អមរណំ។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, ពលវា បុរិសោ ជិវ្ហគ្គេ ខេឡបិណ្ឌំ សំយូហិត្វា អកសិរេនេវ វមេយ្យ [បតាបេយ្យ (ក.)]; ឯវមេវ ខោ, ព្រាហ្មណ, ខេឡបិណ្ឌូបមំ ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ…បេ.… នត្ថិ ជាតស្ស អមរណំ។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, ទិវសំសន្តត្តេ អយោកដាហេ មំសបេសិ [មំសបេសី (សី. ស្យា.)] បក្ខិត្តា ខិប្បំយេវ បដិវិគច្ឆតិ, ន ចិរដ្ឋិតិកា ហោតិ; ឯវមេវ ខោ, ព្រាហ្មណ, មំសបេសូបមំ ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ…បេ.… នត្ថិ ជាតស្ស អមរណំ។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, គាវី វជ្ឈា អាឃាតនំ នីយមានា យំ យទេវ បាទំ ឧទ្ធរតិ, សន្តិកេវ ហោតិ វធស្ស សន្តិកេវ មរណស្ស; ឯវមេវ ខោ, ព្រាហ្មណ, គោវជ្ឈូបមំ [គាវីវជ្ឈូបមំ (សី. ស្យា.)] ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ លហុកំ ពហុទុក្ខំ ពហុបាយាសំ មន្តាយំ ពោទ្ធព្ពំ, កត្តព្ពំ កុសលំ, ចរិតព្ពំ ព្រហ្មចរិយំ, នត្ថិ ជាតស្ស អមរណ”ន្តិ។

“តេន ខោ បន, ភិក្ខវេ, សមយេន មនុស្សានំ សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ អាយុប្បមាណំ អហោសិ, បញ្ចវស្សសតិកា កុមារិកា អលំបតេយ្យា អហោសិ។ តេន ខោ បន, ភិក្ខវេ, សមយេន មនុស្សានំ ឆឡេវ អាពាធា អហេសុំ – សីតំ, ឧណ្ហំ, ជិឃច្ឆា, បិបាសា, ឧច្ចារោ, បស្សាវោ។ សោ ហិ នាម, ភិក្ខវេ, អរកោ សត្ថា ឯវំ ទីឃាយុកេសុ មនុស្សេសុ ឯវំ ចិរដ្ឋិតិកេសុ ឯវំ អប្បាពាធេសុ សាវកានំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេស្សតិ – ‘អប្បកំ, ព្រាហ្មណ, ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ លហុកំ ពហុទុក្ខំ ពហុបាយាសំ មន្តាយំ ពោទ្ធព្ពំ, កត្តព្ពំ កុសលំ, ចរិតព្ពំ ព្រហ្មចរិយំ, នត្ថិ ជាតស្ស អមរណ’”ន្តិ។

“ឯតរហិ តំ, ភិក្ខវេ, សម្មា វទមានោ វទេយ្យ – ‘អប្បកំ ជីវិតំ មនុស្សានំ បរិត្តំ លហុកំ ពហុទុក្ខំ ពហុបាយាសំ មន្តាយំ ពោទ្ធព្ពំ, កត្តព្ពំ កុសលំ, ចរិតព្ពំ ព្រហ្មចរិយំ, នត្ថិ ជាតស្ស អមរណ’ន្តិ។ ឯតរហិ, ភិក្ខវេ , យោ ចិរំ ជីវតិ សោ វស្សសតំ អប្បំ វា ភិយ្យោ។ វស្សសតំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ជីវន្តោ តីណិយេវ ឧតុសតានិ ជីវតិ – ឧតុសតំ ហេមន្តានំ, ឧតុសតំ គិម្ហានំ, ឧតុសតំ វស្សានំ។ តីណិ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ឧតុសតានិ ជីវន្តោ ទ្វាទស [ទ្វាទសំ (សី. ក.)] យេវ មាសសតានិ ជីវតិ – ចត្តារិ មាសសតានិ ហេមន្តានំ , ចត្តារិ មាសសតានិ គិម្ហានំ, ចត្តារិ មាសសតានិ វស្សានំ។ ទ្វាទស ខោ បន, ភិក្ខវេ, មាសសតានិ ជីវន្តោ ចតុវីសតិយេវ អទ្ធមាសសតានិ ជីវតិ – អដ្ឋទ្ធមាសសតានិ ហេមន្តានំ, អដ្ឋទ្ធមាសសតានិ គិម្ហានំ, អដ្ឋទ្ធមាសសតានិ វស្សានំ។ ចតុវីសតិ ខោ បន, ភិក្ខវេ, អទ្ធមាសសតានិ ជីវន្តោ ឆត្តឹសំយេវ រត្តិសហស្សានិ ជីវតិ – ទ្វាទស រត្តិសហស្សានិ ហេមន្តានំ, ទ្វាទស រត្តិសហស្សានិ គិម្ហានំ, ទ្វាទស រត្តិសហស្សានិ វស្សានំ។ ឆត្តឹសំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, រត្តិសហស្សានិ ជីវន្តោ ទ្វេសត្តតិយេវ [ទ្វេសត្តតិញ្ញេវ (ស្យា.), ទ្វេសត្តតិញ្ចេវ (ក.)] ភត្តសហស្សានិ ភុញ្ជតិ – ចតុវីសតិ ភត្តសហស្សានិ ហេមន្តានំ, ចតុវីសតិ ភត្តសហស្សានិ គិម្ហានំ, ចតុវីសតិ ភត្តសហស្សានិ វស្សានំ សទ្ធឹ មាតុថញ្ញាយ សទ្ធឹ ភត្តន្តរាយេន។

“តត្រិមេ ភត្តន្តរាយា កុបិតោបិ ភត្តំ ន ភុញ្ជតិ, ទុក្ខិតោបិ ភត្តំ ន ភុញ្ជតិ, ព្យាធិតោបិ ភត្តំ ន ភុញ្ជតិ, ឧបោសថិកោបិ ភត្តំ ន ភុញ្ជតិ , អលាភកេនបិ ភត្តំ ន ភុញ្ជតិ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, មយា វស្សសតាយុកស្ស មនុស្សស្ស អាយុបិ សង្ខាតោ [សង្ខាតំ (?)], អាយុប្បមាណម្បិ សង្ខាតំ, ឧតូបិ សង្ខាតា, សំវច្ឆរាបិ សង្ខាតា, មាសាបិ សង្ខាតា, អទ្ធមាសាបិ សង្ខាតា, រត្តិបិ សង្ខាតា, ទិវាបិ សង្ខាតា, ភត្តាបិ សង្ខាតា, ភត្តន្តរាយាបិ សង្ខាតា។ យំ, ភិក្ខវេ, សត្ថារា ករណីយំ សាវកានំ ហិតេសិនា អនុកម្បកេន អនុកម្បំ ឧបាទាយ; កតំ វោ តំ

មយា ឯតានិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខមូលានិ ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ។ ឈាយថ, ភិក្ខវេ, មា បមាទត្ថ; មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ។ អយំ វោ អម្ហាកំ អនុសាសនី”តិ។ ទសមំ។

មហាវគ្គោ សត្តមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ហិរិសូរិយំ ឧបមា, ធម្មញ្ញូ បារិឆត្តកំ;
សក្កច្ចំ ភាវនា អគ្គិ, សុនេត្តអរកេន ចាតិ។

៨. វិនយវគ្គោ

១. បឋមវិនយធរសុត្តំ

៧៥. [បរិ. ៣២៧] “សត្តហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ វិនយធរោ ហោតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? អាបត្តិំ ជានាតិ, អនាបត្តិំ ជានាតិ, លហុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, គរុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, សីលវា ហោតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ វិនយធរោ ហោតី”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយវិនយធរសុត្តំ

៧៦. [បរិ. ៣២៧] “សត្តហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ វិនយធរោ ហោតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? អាបត្តិំ ជានាតិ, អនាបត្តិំ ជានាតិ, លហុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, គរុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, ឧភយានិ ខោ បនស្ស បាតិមោក្ខានិ វិត្ថារេន ស្វាគតានិ ហោន្តិ សុវិភត្តានិ សុប្បវត្តីនិ សុវិនិច្ឆិតានិ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ, ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ វិនយធរោ ហោតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយវិនយធរសុត្តំ

៧៧. “សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ វិនយធរោ ហោតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? អាបត្តិំ ជានាតិ , អនាបត្តិំ ជានាតិ, លហុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, គរុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, វិនយេ ខោ បន ឋិតោ ហោតិ អសំហីរោ, ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ វិនយធរោ ហោតី”តិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថវិនយធរសុត្តំ

៧៨. [បរិ. ៣២៧] “សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ វិនយធរោ ហោតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? អាបត្តិំ ជានាតិ, អនាបត្តិំ ជានាតិ, លហុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, គរុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ, ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ វិនយធរោ ហោតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមវិនយធរសោភនសុត្តំ

៧៩. “សត្តហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ [សមន្នាគតោ ភិក្ខុ (សី. ស្យា. ក.) អនន្តរសុត្តទ្វយេ បន ឥទំ បាឋនានត្តំ នត្ថិ។ បរិ. ៣២៧] វិនយធរោ សោភតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? អាបត្តិំ ជានាតិ, អនាបត្តិំ ជានាតិ, លហុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, គរុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, សីលវា ហោតិ…បេ…. សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានំ ខយា…បេ…. សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ វិនយធរោ សោភតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយវិនយធរសោភនសុត្តំ

៨០. “សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ វិនយធរោ សោភតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? អាបត្តិំ ជានាតិ, អនាបត្តិំ ជានាតិ, លហុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, គរុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, ឧភយានិ ខោ បនស្ស បាតិមោក្ខានិ

វិក្ខារេន ស្វាគតានិ ហោន្តិ សុវិភត្តានិ សុប្បវត្តីនិ សុវិនិច្ឆិតានិ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ, ចតុន្នំ ឈានានំ...បេ. ... អកសិរលាភី, អាសវានំ ខយា...បេ.... សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ វិនយធរោ សោភតី''តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. តតិយវិនយធរសោភនសុត្តំ

៨១. ''សត្តហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ វិនយធរោ សោភតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? អាបត្តិំ ជានាតិ, អនាបត្តិំ ជានាតិ, លហុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ , គរុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, វិនយេ ខោ បន ឋិតោ ហោតិ អសំហីរោ, ចតុន្នំ ឈានានំ...បេ.... អកសិរលាភី, អាសវានំ ខយា...បេ.... សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ វិនយធរោ សោភតី''តិ។ សត្តមំ។

៨. ចតុត្ថវិនយធរសោភនសុត្តំ

៨២. ''សត្តហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ [សមន្នាគតោ ភិក្ខុ (ក.)] វិនយធរោ សោភតិ។ កតមេហិ សត្តហិ? អាបត្តិំ ជានាតិ, អនាបត្តិំ ជានាតិ, លហុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, គរុកំ អាបត្តិំ ជានាតិ, អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ, ទ្វេបិ ជាតិយោ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន...បេ.... អាសវានំ ខយា...បេ.... សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ វិនយធរោ សោភតី''តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សត្ថុសាសនសុត្តំ

៨៣. អថ ខោ អាយស្មា ឧបាលិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧបាលិ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

''សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ, យមហំ ភគវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរេយ្យ''ន្តិ។ ''យេ ខោ ត្វំ, ឧបាលិ, ធម្មេ ជានេយ្យាសិ – 'ឥមេ ធម្មា ន ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តន្តី'តិ ; ឯកំសេន, ឧបាលិ, ធារេយ្យាសិ – 'នេសោ ធម្មោ នេសោ វិនយោ នេតំ សត្ថុសាសន'ន្តិ។ យេ ច ខោ ត្វំ, ឧបាលិ, ធម្មេ ជានេយ្យាសិ – 'ឥមេ ធម្មា ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តន្តី'តិ; ឯកំសេន, ឧបាលិ, ធារេយ្យាសិ – 'ឯសោ ធម្មោ ឯសោ វិនយោ ឯតំ សត្ថុសាសន'''ន្តិ។ នវមំ។

១០. អធិករណសមថសុត្តំ

៨៤. ''សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, អធិករណសមថា ធម្មា ឧប្បន្នុប្បន្នានំ អធិករណានំ សមថាយ វូបសមាយ។ កតមេ សត្ត? សម្មុខាវិនយោ ទាតព្ពោ , សតិវិនយោ ទាតព្ពោ, អមូឡ្ហវិនយោ ទាតព្ពោ [បដិញ្ញាតករណំ, យេភុយ្យសិកា, តស្សបាបិយសិកា, តិណវត្ថារកោ (ស្យា.) ទី. និ. ៣.៣៣២ សង្គីតិសុត្តេន ច បាចិ. ៦៥៥ វិនយេន ច សំសន្ទេតព្ពំ], បដិញ្ញាតករណំ ទាតព្ពំ, យេភុយ្យសិកា ទាតព្ពា, តស្សបាបិយសិកា ទាតព្ពា, តិណវត្ថារកោ ទាតព្ពោ [បដិញ្ញាតករណំ, យេភុយ្យសិកា, តស្សបាបិយសិកា, តិណវត្ថារកោ (ស្យា.) ទី. និ. ៣.៣៣២ សង្គីតិសុត្តេន ច បាចិ. ៦៥៥ វិនយេន ច សំសន្ទេតព្ពំ]។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត អធិករណសមថា ធម្មា ឧប្បន្នុប្បន្នានំ អធិករណានំ សមថាយ វូបសមាយា''តិ។ ទសមំ។

វិនយវគ្គោ អដ្ឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចតុរោ វិនយធរា, ចតុរោ ចេវ សោភនា;
សាសនំ អធិករណ-សមថេនដ្ឋមេ ទសាតិ។

៩. សមណវគ្គោ

១. ភិក្ខុសុត្តំ

៨៥. [មហានិ. ១៨; ចូឡនិ. អជិតមាណវបុច្ឆានិទ្ទេស ៨] “សត្តន្នំ , ភិក្ខវេ, ធម្មានំ ភិន្នត្តា ភិក្ខុ ហោតិ។ កតមេសំ សត្តន្នំ? សក្កាយទិដ្ឋិ ភិន្នា ហោតិ, វិចិកិច្ឆា ភិន្នា ហោតិ, សីលព្ពតបរាមាសោ ភិន្នោ ហោតិ, រាគោ ភិន្នោ ហោតិ, ទោសោ ភិន្នោ ហោតិ, មោហោ ភិន្នោ ហោតិ, មានោ ភិន្នោ ហោតិ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តន្នំ ធម្មានំ ភិន្នត្តា ភិក្ខុ ហោតី”តិ។ បឋមំ។

២. សមណសុត្តំ

៨៦. សត្តន្នំ, ភិក្ខវេ, ធម្មានំ សមិតត្តា សមណោ ហោតិ…បេ….។ ទុតិយំ។

៣. ព្រាហ្មណសុត្តំ

៨៧. ពាហិតត្តា ព្រាហ្មណោ ហោតិ…បេ….។ តតិយំ។

៤. សោត្តិយសុត្តំ

៨៨. និស្សុតត្តា [និស្សុត្តត្តា (ស្យា.) ម. និ. ១.៤៣៤ បស្សិតព្ពំ] សោត្តិយោ [សោត្ថិកោ (សី.), សោត្ថិកោ (ស្យា.)] ហោតិ…បេ….។ ចតុត្ថំ។

៥. ន្ហាតកសុត្តំ

៨៩. ន្ហាតត្តា ន្ហាតកោ [នហាតត្តោ នហាតកោ (សី. ស្យា.)] ហោតិ…បេ….។ បញ្ចមំ។

៦. វេទគូសុត្តំ

៩០. វិទិតត្តា វេទគូ ហោតិ…បេ….។ ឆដ្ឋំ។

៧. អរិយសុត្តំ

៩១. អារកត្តា [អរហត្តា (សី.), អរីហតត្តា (ក.) ម. និ. ១.៤៣៤ បាឡិ អដ្ឋកថាដីកា បស្សិតព្ពា។ ស្យាមបោត្ថកេ បន សកលម្បិ ឥទំ សត្តមសុត្តំ នត្ថិ] អរិយោ ហោតិ…បេ….។ សត្តមំ។

៨. អរហាសុត្តំ

៩២. “អារកត្តា អរហា ហោតិ។ កតមេសំ សត្តន្នំ? សក្កាយទិដ្ឋិ អារកា ហោតិ, វិចិកិច្ឆា អារកា ហោតិ, សីលព្ពតបរាមាសោ អារកោ ហោតិ, រាគោ អារកោ ហោតិ, ទោសោ អារកោ ហោតិ, មោហោ អារកោ ហោតិ, មានោ អារកោ ហោតិ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តន្នំ ធម្មានំ អារកត្តា អរហា ហោតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អសទ្ធម្មសុត្តំ

៩៣. “សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មា។ កតមេ សត្ត? អស្សទ្ធោ ហោតិ, អហិរិកោ ហោតិ, អនោត្តប្បី ហោតិ, អប្បស្សុតោ ហោតិ, កុសីតោ ហោតិ, មុដ្ឋស្សតិ ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត អសទ្ធម្មា”តិ។ នវមំ។

១០. សទ្ធម្មសុត្តំ

៩៤. “សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, សទ្ធម្មា។ កតមេ សត្ត? សទ្ធោ ហោតិ, ហិរិមា ហោតិ, ឱត្តប្បី ហោតិ, ពហុស្សុតោ ហោតិ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, សតិមា ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត សទ្ធម្មា”តិ។ ទសមំ។

សមណវគ្គោ នវមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ភិក្ខុំ សមណោ ព្រាហ្មណោ, សោត្តិយោ ចេវ ន្ហាតកោ;
វេទគូ អរិយោ អរហា, អសទ្ធម្មា ច សទ្ធម្មាតិ។

១០. អាហុនេយ្យវគ្គោ

៩៥. “សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា អាហុនេយ្យា...បេ.... ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេ សត្ត? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ចក្ខុស្មិំ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ អនិច្ចសញ្ញី អនិច្ចបដិសំវេទី សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ ចេតសា អធិមុច្ចមានោ បញ្ញាយ បរិយោគាហមានោ។ សោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, បឋមោ បុគ្គលោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ ចក្ខុស្មិំ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ អនិច្ចសញ្ញី អនិច្ចបដិសំវេទី សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ ចេតសា អធិមុច្ចមានោ បញ្ញាយ បរិយោគាហមានោ។ តស្ស អបុព្ពំ អចរិមំ អាសវបរិយាទានញ្ច ហោតិ ជីវិតបរិយាទានញ្ច។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ បុគ្គលោ អាហុនេយ្យោ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ ចក្ខុស្មិំ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ អនិច្ចសញ្ញី អនិច្ចបដិសំវេទី សតតំ សមិតំ អព្ពោកិណ្ណំ ចេតសា អធិមុច្ចមានោ បញ្ញាយ បរិយោគាហមានោ។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ...បេ.... ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយី ហោតិ...បេ.... អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ...បេ.... សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ...បេ.... ឧទ្ធំសោតោ ហោតិ អកនិដ្ឋគាមី។ អយំ, ភិក្ខវេ, សត្តមោ បុគ្គលោ អាហុនេយ្យោ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត បុគ្គលា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។

៩៦-៦២២. សត្តិមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេ សត្ត? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ចក្ខុស្មិំ ទុក្ខានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ចក្ខុស្មិំ អនត្តានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ចក្ខុស្មិំ ខយានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ចក្ខុស្មិំ វយានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ចក្ខុស្មិំ វិរាគានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ចក្ខុស្មិំ និរោធានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ចក្ខុស្មិំ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ...បេ....។

សោតស្មិំ...បេ.... ឃានស្មិំ... ជិវ្ហាយ... កាយស្មិំ... មនស្មិំ...បេ....។

រូបេសុ...បេ.... សទ្ទេសុ... គន្ធេសុ... រសេសុ... ផោដ្ឋព្ពេសុ ... ធម្មេសុ ...បេ....។

ចក្ខុវិញ្ញាណេ...បេ.... សោតវិញ្ញាណេ... ឃានវិញ្ញាណេ... ជិវ្ហាវិញ្ញាណេ... កាយវិញ្ញាណេ... មនោវិញ្ញាណេ... បេ....។

ចក្ខុសម្ផស្សេ...បេ.... សោតសម្ផស្សេ... ឃានសម្ផស្សេ... ជិវ្ហាសម្ផស្សេ... កាយសម្ផស្សេ... មនោសម្ផស្សេ...បេ....។

ចក្ខុសម្ផស្សជាយ វេទនាយ...បេ.... សោតសម្ផស្សជាយ វេទនាយ... ឃានសម្ផស្សជាយ វេទនាយ... ជិវ្ហាសម្ផស្សជាយ វេទនាយ... កាយសម្ផស្សជាយ វេទនាយ... មនោសម្ផស្សជាយ វេទនាយ...បេ....។

រូបសញ្ញាយ...បេ.... សទ្ទសញ្ញាយ... គន្ធសញ្ញាយ... រសសញ្ញាយ... ផោដ្ឋព្ពសញ្ញាយ... ធម្មសញ្ញាយ...បេ....។

រូបសញ្ចេតនាយ...បេ.... សទ្ទសញ្ចេតនាយ... គន្ធសញ្ចេតនាយ... រសសញ្ចេតនាយ... ផោដ្ឋព្ពសញ្ចេតនាយ... ធម្មសញ្ចេតនាយ...បេ....។

រូបតណ្ហាយ...បេ.... សទ្ទតណ្ហាយ... គន្ធតណ្ហាយ... រសតណ្ហាយ... ផោដ្ឋព្ពតណ្ហាយ... ធម្មតណ្ហាយ...បេ....។

រូបវិតក្កេ ...បេ.... សទ្ទវិតក្កេ... គន្ធវិតក្កេ... រសវិតក្កេ... ផោដ្ឋព្ពវិតក្កេ... ធម្មវិតក្កេ...បេ....។

រូបវិចារេ...បេ.... សទ្ទវិចារេ... គន្ធវិចារេ... រសវិចារេ... ផោដ្ឋព្ពវិចារេ... ធម្មវិចារេ...បេ....។

“បញ្ចក្ខន្ធេ [( ) សី. ស្យា. បោត្ថកេសុ នត្ថិ] ...បេ.... រូបក្ខន្ធេ... វេទនាក្ខន្ធេ... សញ្ញាក្ខន្ធេ... សង្ខារក្ខន្ធេ... វិញ្ញាណក្ខន្ធេ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ...បេ.... ទុក្ខានុបស្សី វិហរតិ... អនត្តានុបស្សី វិហរតិ... ខយានុបស្សី វិហរតិ... វយានុបស្សី វិហរតិ... វិរាគានុបស្សី វិហរតិ... និរោធានុបស្សី វិហរតិ... បដិនិស្សគ្គានុបស្សី វិហរតិ... បេ.... លោកស្មា”តិ។

“ឆទ្វារារម្មណេស្វេត្ថ, វិញ្ញាណេសុ ច ផស្សេសុ;
វេទនាសុ ច ទ្វារស្ស, សុត្តា ហោន្តិ វិសុំ អដ្ឋ។

“សញ្ញា សញ្ចេតនា តណ្ហា, វិតក្កេសុ វិចារេ ច;
គោចរស្ស វិសុំ អដ្ឋ, បញ្ចក្ខន្ធេ ច បច្ចេកេ។

“សោឡសស្វេត្ថ មូលេសុ, អនិច្ចំ ទុក្ខមនត្តា;
ខយា វយា វិរាគា ច, និរោធា បដិនិស្សគ្គា។

“កមំ អដ្ឋានុបស្សនា, យោជេត្វាន វិសុំ វិសុំ;
សម្បិណ្ឌិតេសុ សព្ពេសុ, ហោន្តិ បញ្ច សតានិ ច;
អដ្ឋវីសតិ សុត្តានិ, អាហុនេយ្យេ ច វគ្គិកេ” [ឥមា ឧទ្ទានគាថាយោ សី. ស្យា. បោត្ថកេសុ នត្ថិ]។

អាហុនេយ្យវគ្គោ ទសមោ។

១១. រាគបេយ្យាលំ

៦២៣. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ សត្ត ធម្មា ភាវេតព្វា។ កតមេ សត្ត? សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ...បេ.... ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ សត្ត ធម្មា ភាវេតព្វា”តិ។

៦២៤. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ សត្ត ធម្មា ភាវេតព្វា។ កតមេ សត្ត? អនិច្ចសញ្ញា, អនត្តសញ្ញា, អសុភសញ្ញា, អាទីនវសញ្ញា, បហានសញ្ញា, វិរាគសញ្ញា, និរោធសញ្ញា – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ សត្ត ធម្មា ភាវេតព្វា”តិ។

៦២៥. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ សត្ត ធម្មា ភាវេតព្វា។ កតមេ សត្ត? អសុភសញ្ញា, មរណសញ្ញា, អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, អនិច្ចសញ្ញា, អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ សត្ត ធម្មា ភាវេតព្វា”តិ។

៦២៦-៦៥២. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញាយ...បេ.... បរិក្ខយាយ... បហានាយ... ខយាយ... វយាយ... វិរាគាយ... និរោធាយ... ចាគាយ...បេ.... បដិនិស្សគ្គាយ ឥមេ សត្ត ធម្មា ភាវេតព្វា”តិ។

៦៥៣-១១៣២. “ទោសស្ស...បេ.... មោហស្ស... កោធស្ស... ឧបនាហស្ស... មក្ខស្ស... បឡាសស្ស... ឥស្សាយ... មច្ឆរិយស្ស... មាយាយ... សាឋេយ្យស្ស... ថម្ភស្ស... សារម្ភស្ស... មានស្ស... អតិមានស្ស... មទស្ស... បមាទស្ស អភិញ្ញាយ...បេ.... បរិញ្ញាយ... បរិក្ខយាយ... បហានាយ... ខយាយ... វយាយ... វិរាគាយ... និរោធាយ... ចាគាយ... បដិនិស្សគ្គាយ ឥមេ សត្ត ធម្មា ភាវេតព្វា”តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

រាគបេយ្យាលំ និដ្ឋិតំ។

សត្តកនិបាតបាឡិ និដ្ឋិតា។